

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของ
นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิภาภรณ์ อินทุยศ

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของ
นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง "โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น
ผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร"
ของ วิภาภรณ์ อินทยศ
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ ประจันบาน)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง	โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้วิจัย	วิภาภรณ์ อินทยศ
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ ประจันบาน
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. วิจัยและประเมินทางการศึกษา, มหาวิทยาลัย นเรศวร, 2566
คำสำคัญ	ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ, ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน, การจัดการ ศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ, นิสิตระดับปริญญาตรี, การ วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) วิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม ของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของไอเซน (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ของกระทรวงศึกษาธิการ (2561) กลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 350 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการที่พัฒนามาจากแบบวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ของ Liñán, & Chen (2009) และแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Program Version 7.11)

ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=$

71.197, $df = 50$, $p\text{-value} = 0.026$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$, $\chi^2/df = 1.424$)

2. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) และบรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) สูงที่สุด โดยเป็นอิทธิพลทางตรง รองลงมาคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม อันดับถัดมาคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) ทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) และสุดท้ายบรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) ถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 89.3

Title	CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS INFLUENCING ENTREPRENEURIAL INTENTION AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS AT NARESUAN UNIVERSITY
Author	Wipaporn Intuyod
Advisor	Assistant Professor Nattakan Prechanban, Ph.D.
Academic Paper	M.Ed. Independent Study in Educational Research and Evaluation - (Plan B), Naresuan University, 2023
Keywords	Entrepreneurial Intention, Theory of Planned Behavior, Entrepreneurship Education, Undergraduate Students, Structural Equation Modeling

ABSTRACT

This research aimed at 1) To develop and validate the Causal Relationship Model of Factors Influencing Entrepreneurial Intention among Undergraduate Students at Naresuan University using empirical data. 2) To analyze the direct effects, indirect effects, and total effects of causal factors on the entrepreneurial intention of undergraduate students at Naresuan University. This will be achieved by employing the planned behavior theory proposed by Ajzen (1991) in conjunction with the educational entrepreneurship concept developed by the Office of the Higher Education Commission in 2018. The sample group consists of 350 undergraduate students from Naresuan University in the academic year 2022. The samples were selected by using a multistage-stage random sampling, using Entrepreneurial Intention Questions (EIQ) used by Liñán (2009), and a questionnaire regarding educational entrepreneurship, developed by the researcher as an instrument. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, variance, and Pearson's correlation coefficient using SPSS for Windows, as well as path analysis using MPlus Program Version 7.11.

The study found that;

1. Causal Relationship Model of Factors Influencing Entrepreneurial Intention among Undergraduate Students at Naresuan University using empirical data (Chi-square = 71.197, df = 50, p-value = 0.026, CFI = 0.996, TLI = 0.992, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.020, $\chi^2/df = 1.424$)

2. The Attitude toward Entrepreneurship, Perceived Behavioral Control, Entrepreneurship Education, and Subjective Norms influence the Entrepreneurial Intention of undergraduate students at Naresuan University. Among these factors, Perceived Behavioral Control has the highest direct influence on Entrepreneurial Intention, followed by both direct and indirect influences of Entrepreneurship Education on Entrepreneurial Intention. The next in line is the Attitude toward Entrepreneurship, which exerts an indirect influence on Entrepreneurial Intention through Perceived Behavioral Control. Lastly, Subjective Norms indirectly influence Entrepreneurial Intention through the Attitude toward Entrepreneurship and Perceived Behavioral Control. The variation in Entrepreneurial Intention can be explained by independent variables in the structural equation model up to approximately 89.3%.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และอาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทุกท่านที่เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยและมอบประสบการณ์ต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของคณาจารย์มา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.มาร์ธา ชยทัตโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลและประถมสาธิต มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ ประจันบาน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ กิจโชติ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร และอาจารย์ ดร.ภูวนาท พักเกตุ อาจารย์ประจำภาควิชาอุตสาหกรรมเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำแก้ไข และตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คุณกัณฑ์กวี วิมุติ บุคลากรด้านกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร บุคลากรกองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร และนิสิตทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยความเต็มใจยิ่ง เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณ ป้าบุญยัง อินทุยศ และอาณรัตน์ สิงห์คง ที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและนิสิตเพื่อตอบโจทย์ต่อการเป็นผู้ประกอบการที่มั่นคงและยั่งยืนสืบเนื่องต่อมูลค่าเศรษฐกิจในประเทศต่อไปและผู้ที่มีสนใจบ้างไม่มากก็น้อย

วิภาภรณ์ อินทุยศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของงานวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ.....	11
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	60
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63

การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	81
ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ ทำการศึกษาในโมเดล.....	85
การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่ สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	90
บทที่ 5 บทสรุป.....	98
การสรุปผลการวิจัย.....	98
การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน	99
ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	125
ประวัติผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการ.....	47
ตาราง 2 การแบ่งคณะตามกลุ่มสาขาวิชา (Cluster) ในมหาวิทยาลัยนเรศวร.....	61
ตาราง 3 จำนวนนิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา/คณะ	62
ตาราง 4 โครงสร้างของการสร้างข้อคำถาม (Table of Specification).....	65
ตาราง 5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่าสถิติทดสอบที (t - value) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ของตัวแปรสังเกตได้ใน โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร.....	68
ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Loading) ค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (CR) และความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้เฉลี่ย (AVE).....	70
ตาราง 7 เกณฑ์การพิจารณาดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล.....	77
ตาราง 8 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและอักษรย่อที่ใช้สื่อความหมายในการวิจัย.....	79
ตาราง 9 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 350).....	82
ตาราง 10 การตรวจสอบแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ที่ทำการศึกษาในโมเดล (n = 350)	85
ตาราง 11 การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ (n = 350).....	88
ตาราง 12 ค่าสถิติทดสอบความสัมพันธ์กันของตัวแปรที่สังเกตได้.....	89

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์90

ตาราง 14 ค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) อิทธิพลรวม (Total Effect) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร93

ตาราง 15 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย96

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 Shapero's Entrepreneurial Event Model (EEM).....	13
ภาพ 2 A Theory of Planned Behavior Diagram.....	15
ภาพ 3 โมเดลการวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ.....	17
ภาพ 4 โมเดลการวัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ.....	22
ภาพ 5 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน.....	24
ภาพ 6 โมเดลการวัดบรรทัดฐานทางสังคม.....	26
ภาพ 7 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานทางสังคม ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน.....	30
ภาพ 8 โมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ.....	33
ภาพ 9 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน.....	36
ภาพ 10 โมเดลการวัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ.....	48
ภาพ 11 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน.....	57
ภาพ 12 กรอบแนวคิดการวิจัย โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรัตนนคร.....	59
ภาพ 13 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมมติฐานการวิจัยหลังปรับโมเดล.....	92
ภาพ 14 เส้นทางอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรัตนนคร.....	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลก ณ ปัจจุบันมีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การแข่งขันในตลาดแรงงานที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุการณ์ที่สร้างผลกระทบไปทั่วโลก ไวรัสชนิดนี้ส่งผลให้การใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงอย่างมากและโดยฉับพลัน ไม่ว่าจะเป็นการหยุดบินของสายการบินทั่วโลก เพราะการจำกัดการเดินทางระหว่างประเทศและส่งผลกระทบไปถึงธุรกิจต่าง ๆ กันอย่างทั่วถึง ไม่มีภาคธุรกิจใดไม่ได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในครั้งนี้ จนเกิดภาวะการว่างงานทั่วโลกสูงขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2564) จากข้อมูลรายงานแนวโน้มการจ้างงานทั่วโลกและประเด็นสังคม 2565 (ILO Flagship Report, 2022) มีการคาดการณ์ว่าการว่างงานทั่วโลกจะยังคงสูงกว่าระดับก่อนเกิดการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จนถึงปี 2566 เป็นอย่างน้อย มีการประเมินว่าระดับการว่างงานในปี 2565 จะอยู่ที่ 207 ล้านคน เทียบกับ 186 ล้านคน ในปี 2562 และคาดการณ์ว่าอัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานทั่วโลกในปี 2565 จะยังต่ำกว่าอัตราในปี 2562 ร้อยละ 1.2 สำหรับประเทศไทยมีการสำรวจอัตราการว่างงาน โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าการว่างงานในไตรมาสหนึ่ง ปี 2565 มีจำนวน ผู้ว่างงาน 6.1 แสนคน ลดลงจาก 7.6 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.53 สำหรับผู้ว่างงานในระบบมีจำนวนลดลงจากไตรมาสหนึ่ง ปี 2564 แต่มีสถานการณ์การว่างงานที่เป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การว่างงานของผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การว่างงานระยะยาวมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น และการว่างงานในกลุ่มแรงงานที่จบการศึกษาสูงโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษายังคงอยู่ในระดับสูง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

เหตุการณ์ข้างต้นที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงผลักดันให้เยาวชนรุ่นใหม่ที่เกิดในช่วงปี 2538 – 2552 ซึ่งในปีปัจจุบันจะมีอายุ 12 – 26 ปี คิดเป็นประมาณหนึ่งในสี่ของจำนวนประชากรไทย หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมดเริ่มมองหาอาชีพอิสระหรือการเป็นผู้ประกอบการ และมีความคิดที่จะพัฒนาและสร้างอาชีพใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องมือทำให้เกิดอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นมาก เช่น Youtuber Vlogger หรือตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่เพิ่งเกิดขึ้นตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการ E-sports, วิศวกรด้าน Cybersecurity (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) ประกอบกับภาครัฐได้มีการส่งเสริมและผลักดันให้ประชาชนมองหาโอกาสในการทำธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการ

โดยจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การปรับโครงสร้าง ประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ได้กำหนดให้ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โดย โครงสร้างเศรษฐกิจต้องปรับเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) (ชาติาธิเบศร์ ภูทอง, 2562) เพื่อสร้างการลงทุนในอนาคต ผลักดันการสร้างและพัฒนา ผู้ประกอบการนวัตกรรม ก่อให้เกิดผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้อง กับกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการเยาวชน (Youth Entrepreneurship Policy Framework) ของ UNCTAD (2018) ที่กล่าวว่า ในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาต้องได้รับการสนับสนุน ด้านการเป็นผู้ประกอบการ และมีการจัดตั้งสถาบันการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่อัน จะนำไปสู่การสร้างงาน การขยายตัวของเศรษฐกิจ โดยมีคนรุ่นใหม่เป็นหลักสำคัญที่จะส่งผลการ พัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้มีการกำหนดกรอบแนวคิดด้านการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Policy Framework) ทั้งหมด 6 มิติที่สามารถดำเนินการและมีผลต่อผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ดังนี้

- 1) การกำหนดกลยุทธ์ระดับชาติด้านความเป็นผู้ประกอบการ (Formulating National Entrepreneurship Strategy)
- 2) การสร้างสมดุลของสภาพแวดล้อมทางกฎระเบียบ (Optimizing the Regulatory Environment)
- 3) การยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development)
- 4) การอำนวยความสะดวกด้านการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและนวัตกรรม Facilitating Technology Exchange and Innovation)
- 5) การปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน(Improving Access to Finance) และ
- 6) การส่งเสริมความตระหนักและการสร้างเครือข่าย (Promoting Awareness and Networking) (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์กรมหาชน), 2561 อ้างถึงใน จริยา กอสุขทวีคุณ, 2561)

สำหรับประเทศไทยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กำหนดกรอบความสำคัญของการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ที่เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจ และมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น กำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจใน เนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจและการ เป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) เข้าไปในการ จัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ ทั้งนี้ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะเป็นแนวคิดที่ได้รับการ

ยอมรับและปรับใช้โดยมหาวิทยาลัยทั่วโลก ทั้งในอเมริกา ยุโรป และอาเซียน โดยมีเป้าหมายสำคัญสู่การเพิ่มโอกาสในการถ่ายโอนความรู้ และเทคโนโลยีเพื่อสร้างประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการสร้างธุรกิจใหม่ (Startup) จำเป็นที่จะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ สภาพการเรียนการสอน หลักสูตรผู้ประกอบการ ครูอาจารย์ผู้สอน การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร นโยบายส่งเสริมการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการภายในสถาบันการศึกษา รวมถึงความพร้อมและคุณลักษณะภายในของผู้เรียน ล้วนส่งผลแบบทางตรงหรือทางอ้อมต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนทั้งสิ้น

จากบริบทของปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยนเรศวรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างสังคมผู้ประกอบการ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมผู้ประกอบการ (University Entrepreneurial for Society) มีนโยบายผลิตบัณฑิตเข้าสู่สังคมตลาดแรงงาน และส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการให้กับนิสิต รวมถึงการบ่มเพาะและการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด (Entrepreneurship Policy Framework มิติที่ 3 ที่เน้นการยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะและกรอบแนวคิดของการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยโดยพัฒนาศักยภาพและทักษะของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคล และความต้องการของตลาดแรงงาน มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรด้านความเป็นผู้ประกอบการและการอำนวยความสะดวกด้านความรู้ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะนิสิตให้เป็นผู้ประกอบการใหม่ (Startup) ผ่านกระบวนการบ่มเพาะทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจพร้อมทั้งร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถประยุกต์นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2564) ดังจะเห็นได้จากการสำรวจแนวโน้มการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตหลังจบการศึกษาของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นผู้ประกอบการและสร้างธุรกิจใหม่เป็นของตนเองในจำนวนเพิ่มขึ้นร้อยละ 24 (กองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564) ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรทราบว่ปัจจุบันนิสิตมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาและสามารถออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมทั้งทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนิสิต และจงใจให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมผู้ประกอบการต่อไป (สุชาวดี พันธรักษ์, 2562) สำหรับตัวนิสิตที่ต้องการจะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้ในอนาคตอันใกล้ นั้น ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ มีความเอาใจใส่ มุ่งมั่น ประเมินทักษะความสามารถของตนเอง

และเตรียมการไว้ล่วงหน้า เพื่อพร้อมออกไปเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จ
หลังจากการจบการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยมีแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดจากการวางแผน ล่วงหน้าและสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ (Ajzen, 1991) โดย องค์ประกอบของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยอิทธิพลที่มาจากปัจจัยสามประการ คือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Behavior) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived Behavioral Control) และยังระบุว่าตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก เช่น ลักษณะทางประชากรศาสตร์หรือคุณลักษณะ จะไม่ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Ajzen, 1991; Kolvereid, 1996; Liñán, 2004; Ferreira Et al., 2012) ผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยภายนอกจะเป็นผลทางอ้อมผ่านอิทธิพลของ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสามารถทำนายพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี (Liñán, & Chen, 2009; Ferreira, Raposo, Rodrigues, Dinis, & Paço, 2012; Eysel, & Durmaz, 2019; González Serrano, González García, & Pérez Campos, 2018; Passoni, & Glavam, 2018; Ana Naia et al., 2017; มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; ชมพูนุท ดั่งจันทร์ และคณะ, 2564; วรุตม์ พิมพ์สอน, 2565) โดยการรับรู้ความต้องการและความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ สามารถบ่งชี้ถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความต้องการประกอบธุรกิจทำให้มีความมุ่งมั่นและเป็น แรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม และความตั้งใจนี้จะคงอยู่จนกว่าจะถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึง จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจ (Ajzen, 1988; มนทกานต์ เมฆธา, 2546) จึงสามารถตีความได้ว่าความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเป็นกระบวนการในการหาข้อมูลเพื่อที่จะใช้ในการบรรลุ วัตถุประสงค์ในการทำธุรกิจ (Katz, & Gartner, 1988) นอกจากนี้ยังมีการศึกษางานวิจัยที่เชื่อมโยง กรอบแนวคิดการยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development) เข้ากับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) (สุชาวดี พันธรักษ์, 2562; พงษ์สันต์ ต้นหยง และคณะ, 2564; อมินดารา อริยธาดา, 2564; จริญญา กอสุขทวีคุณ, 2561; Fayolle, & Gailly, 2015; Gutierrez, & Paulina, 2015; Saladin - Subero, 2012; Fayolle, Gailly, & Lassas - Clerc, 2006) โดยทั้งนี้การศึกษาส่วนใหญ่กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่มีกิจการหรือเริ่มต้นกิจการ

หรือเป็นเพียงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ที่ไอเซนได้คิดค้นขึ้นเมื่อปี 1991 และยังพบงานวิจัยที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการกับกลุ่มผู้เรียนสาขาผู้ประกอบการ หรือบริหารธุรกิจเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการสามารถทำได้ตั้งแต่ยังไม่ได้เป็นผู้ประกอบการหรือกำลังศึกษาอยู่ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559) ซึ่งการเริ่มต้นธุรกิจจะต้องมีองค์ประกอบหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล การส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย สังคม ครอบครัว เป็นต้น สำหรับการศึกษาค้นคว้าความตั้งใจในการเริ่มต้นธุรกิจในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ Ajzen (1991) ก็สามารถใช้ในทบทวนของสังคมในประเทศต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรีปีแรกในนอร์เวย์ (Kolvereid, 1996b) นักศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย 4 แห่งในเนเธอร์แลนด์ (Van Gelderen et al., 2008) นักศึกษามหาวิทยาลัยของประเทศสเปนและผู้สำเร็จการศึกษาจากภูมิภาคต่าง ๆ ในสเปน (Liñán et al., 2011) นักศึกษามหาวิทยาลัยในสเปนและไต้หวัน (Liñán and Chen, 2009) นักศึกษามหาวิทยาลัยใน 12 ประเทศในบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Engle et al., 2010) นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจประเทศซาอุดีอาระเบีย (J. Aloulou, 2016) นักศึกษาสาขาธุรกิจระหว่างประเทศ จากประเทศเวียดนาม (Nguyen, 2017) สำหรับในประเทศไทยได้มีการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (อนงค์ รุ่งสุข, 2559) นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559) และนักศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นปีสุดท้าย มหาวิทยาลัยมหิดล (สุขาวดี พันธรักษ์, 2562) ผลการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาในบางกลุ่มสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน แต่ก็มีบางกลุ่มที่ผลการศึกษาต่างไปจากทฤษฎี เช่น บรรทัดฐานทางสังคมไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ (Ferreira et al., 2012; Liñán, & Rodriguez-Cohard, 2015) นอกจากนี้ การศึกษาของ Ogundipe et al. (2012) พบว่ามีเพียงการรับรู้ความสามารถต่อการเป็นผู้ประกอบการเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการผ่านทางทัศนคติ ดังนั้น แม้ว่าทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนได้รับการสนับสนุนว่าสามารถใช้ในการอธิบายความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี แต่ถึงอย่างไรในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันของกิจกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (Liñán et al., 2013, p.77) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบการนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมาอธิบายความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการของผู้ที่กำลังศึกษาอยู่หรือนักศึกษาที่กำลังจบการศึกษา

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น
 ผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตาม
 แผนเป็นแนวทางในการศึกษาหลัก ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมา
 เป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น
 ผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ในครั้งนี้เพื่อใช้ในการทำนายและ
 อธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการของนิสิตปริญญาตรี เป็นประโยชน์กับ
 มหาวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมที่จะส่งเสริมปัจจัยที่เกื้อหนุน ในการพัฒนาบัณฑิตที่จะเข้าสู่การเป็น
 ผู้ประกอบการในอนาคตหลังสำเร็จการศึกษา อีกทั้งจะได้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น
 ผู้ประกอบการของนิสิตในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีแนวโน้มต่อการประกอบการในอนาคต เพื่อวางแผน
 พัฒนาหลักสูตรต่อไปจอยต่อการเป็นผู้ประกอบการที่มั่นคงและยั่งยืน สามารถพัฒนาและสร้าง
 มูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจของตนเองส่งผลสืบเนื่องต่อมูลค่าเศรษฐกิจในประเทศต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความ
 ตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรและมีคำถามการวิจัย ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของ
 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
2. ปัจจัยที่นำมาศึกษามีน้ำหนักของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม
 ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่
 มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรกับข้อมูล
 เชิงประจักษ์
2. วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของ
 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าผลจากการวิจัยที่ได้นั้นจะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ได้สารสนเทศการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุรวมถึงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. มหาวิทยาลัยสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการบริหารจัดการจัดการปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

3. คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต เพื่อที่จะได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ของนิสิตและสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับให้เหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม

4. นิสิตที่สนใจจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ถึงแม้ไม่ได้ศึกษาในสาขาผู้ประกอบการหรือใกล้เคียง สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของตนเอง เพื่อที่จะประเมินตนเองได้ว่าถ้าหากจะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต้องพัฒนาจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองด้านไหนบ้าง

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์งานวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 24,788 คน (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 ซึ่งพิจารณาจากวิธีการที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เกณฑ์สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎของ Schumacker, & Lomax (n.d. อ้างถึงใน นางลักษณ วัชรชัย, 2542) ระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นฟังก์ชันของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 10 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ หรือจำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้อัตราส่วน 20: 1 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีตัวอย่างอย่างน้อย 280 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวอย่างให้มากกว่าขนาดขั้นต่ำเพื่อชดเชยในกรณีที่มีผู้ไม่ตอบกลับแบบสอบถามอีก 25 เปอร์เซ็นต์

จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 350 ตัวอย่าง (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) และวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของไอเซน (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) โดยมีตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หมายถึง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร และตัวแฝงภายใน 2 ตัวแปร ดังนี้

1.1 ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่

1.1.1 บรรทัดฐานทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน

1.1.2 การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ การสร้างความร่วมมือกับองค์กร หลักสูตร อาจารย์

1.2 ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่

1.2.1 เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปรคือ การประเมินค่า ความรู้สึก แนวโน้มพฤติกรรม

1.2.2 การรับรู้ความสามารถการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ การแก้ปัญหา การใช้ความรู้

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 1 ตัวแปร ได้แก่ ความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปรคือ ความมุ่งมั่น ความต้องการ

ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ใช้พื้นที่ในการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งองค์กรธุรกิจ โดยการระดมทุนและหาผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจ พร้อมยอมรับความเสี่ยงเพื่อหวังผลกำไรและความพอใจด้านจิตวิทยา โดยที่ เป็นผู้ริเริ่มจัดระเบียบ และดำเนินกิจการด้วยตนเองอย่างมีอิสระที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม มีความสามารถในการค้นหาและใช้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือ

เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้และสนับสนุนการสร้างธุรกิจใหม่โดยใช้นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย

2. ความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างกิจการและมีแผนที่จะทำกิจการนั้นในอนาคต สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ

2.1 ความมุ่งมั่น หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่แสดงออกถึงความพร้อมทุ่มเท และทำทุกสิ่งเพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการ การใช้ความพยายามทุกอย่างเพื่อจะสร้างและดำเนินธุรกิจ และวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างเป็นระบบต่อการเริ่มต้นเพื่อจะสร้างและดำเนินธุรกิจ

2.2 ความต้องการ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่แสดงออกถึงเป้าหมาย และความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือหลังจบการศึกษา

3. เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดทางบวก หรือทางลบ และการประเมินข้อดีและข้อเสียของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ

3.1 การประเมินค่า หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าการเป็นผู้ประกอบการมีข้อดีมากกว่าข้อเสียและการเป็นเจ้าของกิจการจะทำให้ตัวนิสิตพึงพอใจอย่างมาก

3.2 ความรู้สึก หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่ว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นที่ น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งท้าทายความรู้ ความสามารถ

3.3 แนวโน้มพฤติกรรม หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่เล็งเห็นโอกาสและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธุรกิจจึงต้องการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความเป็น ลูกจ้าง

4. บรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง การรับรู้แรงกดดันจากสังคม บุคคลอื่นที่มีความสำคัญ หรือบุคคลใกล้ชิดต่อการเป็นหรือไม่เป็นผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ

4.1 การสนับสนุนจากครอบครัว หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและให้การสนับสนุนเมื่อต้องการเป็นผู้ประกอบการ

4.2 การสนับสนุนจากเพื่อน หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าเพื่อน ๆ มีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุน อยู่เคียงข้าง และห่วงใยเมื่อต้องการเป็นผู้ประกอบการ

4.3 การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่เล็งเห็นโอกาส ความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่นิสิตชื่นชอบ หรือเพื่อนร่วมงานด้าน ธุรกิจที่ชื่นชอบทำให้เกิดความอยากเป็นผู้ประกอบการ

5. การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง การรับรู้หรือความเชื่อของ บุคคลว่าตนเองมีความสามารถที่จะแสดงออกและควบคุมพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งได้อย่าง เหมาะสมตามที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวอาจจะเกิดจากปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับความ

เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองหรือเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ

5.1 การแก้ปัญหา หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่มั่นใจว่าความรู้ความสามารถที่มีจะทำให้ นิสิตแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในการเป็นผู้ประกอบการ และมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดเมื่อเป็นผู้ประกอบการ

5.2 การใช้ความรู้ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่มั่นใจว่าสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผน ควบคุมกระบวนการ จัดตั้ง และเริ่มต้นดำเนินงานธุรกิจใหม่ และทราบถึงรายละเอียดของกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจใหม่

6. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง การรับรู้ของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสร้างเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ

6.1 การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามหาวิทยาลัยมีหน่วยงานที่ดูแล บ่มเพาะ และปลูกฝัง รวมทั้งจัดหาแหล่งทุน สำหรับการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นิสิตต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

6.2 การสร้างความร่วมมือกับองค์กร หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามหาวิทยาลัยมีความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เปิดอบรมหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นิสิตต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

6.3 หลักสูตร หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามหาวิทยาลัยมีหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนเกี่ยวกับการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการโดยมีให้เลือกเรียนหลากหลาย และหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจแก่ตัวนิสิตในการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการ

6.4 อาจารย์ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่าสามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ และปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ เนื่องจากอาจารย์มีความรู้ เชี่ยวชาญในเรื่องผู้ประกอบการ เมื่อนิสิตต้องการหรือสนใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ
 - 1.1 ทฤษฎีสถานการณ์การประกอบการ (Entrepreneurial Event Model: EEM)
 - 1.2 ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB)
 - 1.3 การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)
2. กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

คำว่า “ผู้ประกอบการ” หรือที่เรียกกันว่า Entrepreneur เป็นภาษาฝรั่งเศส ซึ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17 หมายถึง “บุคคลที่รับหน้าที่ด้านการจัดการเพื่อความสำเร็จของธุรกิจ” โดยมีการนำไปใช้เรียกบุคคลที่ให้บริการในเชิงพาณิชย์ (Ball, 2005) ในบริบทของธุรกิจแปลว่า บุคคลที่เริ่มต้นทำธุรกิจของตนเอง เป็นเจ้านายตนเอง (Barringer, & Ireland, 2012) นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามของคำว่าผู้ประกอบการในนานาทัศนะ ซึ่งสามารถสรุปคำนิยามโดยรวมได้ว่า

อำพล นววงศ์เสถียร (2564) กล่าวว่า ความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ความสามารถ ความเต็มใจ แรงบันดาลใจ รวมถึงการมีแรงจูงใจที่มากเพียงพอที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่และบริหารจัดการธุรกิจโดยการระดมทุนและหาผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจ โดยพร้อมยอมรับความเสี่ยง และมีเป้าประสงค์ของการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อหวังผลกำไร

พัทธนันท์ เรืองศรีมัน (2562) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งองค์กรธุรกิจ โดยยอมรับความเสี่ยงเพื่อหวังผลกำไรและความพอใจด้านจิตวิทยา โดยที่เป็นผู้ริเริ่ม จัดระเบียบ และดำเนินกิจการด้วยตนเองอย่างมีอิสระที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

สุธรา อะทะวงษา (2556) ได้ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของหรือเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการธุรกิจที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยง เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

อำนาจ อีระวนิช (2549) กล่าวว่า ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่มองเห็นโอกาสจากการค้นหาความต้องการของตลาดและเปิดกิจการใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น พร้อมยอมรับกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเพื่อผลกำไร นอกจากนี้การเป็นผู้ประกอบการยังเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความกระตือรือร้นและพลังงาน เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ การคิดสร้างสรรค์ (Frederik et al., 2007 อ้างถึงใน พิบูล ทีปะपाल, และธนวัฒน์ ทีปะपाल, 2552) และมีการพัฒนาปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเองและขยายให้เกิดผลในวงกว้างมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถทำผลกำไรได้อย่างยั่งยืน (Shane, & Venkataraman, 2008 อ้างถึงใน พิบูล ทีปะपाल, และธนวัฒน์ ทีปะपाल, 2552, น.4)

ชูชัย สมितिไกร (2547) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่เริ่มก่อตั้งธุรกิจโดยใช้เงินทุนของตัวเองหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ และนำความรู้ความสามารถที่ได้ศึกษาเรียนรู้มาใช้ในการบริหารจัดการโดยมุ่งหวังผลกำไรและความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนใน ขณะเดียวกันพร้อมยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

อาทิตย์ วุฒิศะโร (2543) ได้กล่าวว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ริเริ่มและยินดีที่จะรับความเสี่ยง และใช้สติ ปัญญา ความสามารถ ประสบการณ์ และวิทยาการด้านการผลิต และการจัดการที่เหมาะสม เพื่อจัดการให้เกิดการผลิตสินค้า หรือการจำหน่าย หรือการให้บริการ

จึงสรุปได้ว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่จัดตั้งองค์กรธุรกิจ โดยการระดมทุนและหาผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจ พร้อมยอมรับความเสี่ยงเพื่อหวังผลกำไร โดยที่เป็นผู้ริเริ่ม จัดระเบียบ และดำเนินกิจการด้วยตนเองอย่างมีอิสระ มีความสามารถในการค้นหาและใช้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้และสนับสนุนการสร้างธุรกิจใหม่หรือต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย

การศึกษาวิจัยถึงการเป็นผู้ประกอบการ จะมีการเน้นการศึกษาถึงความสำคัญของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) (Al-Shammari, & Waleed, 2017 อ้างถึงใน สุขชาติ พันธรักษ์, 2562) เนื่องจากการที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้น เป็นพฤติกรรมที่กระทำด้วยความตั้งใจ และมีการวางแผนเตรียมการมาเป็นเวลานาน ดังนั้นแบบจำลองที่เกี่ยวกับการศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ จึงเกิดขึ้นมาเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยและอิทธิพลที่จะก่อให้เกิดความตั้งใจในการเริ่มต้นธุรกิจ (Ajzen, 1991; Ferreira et al., 2012; Liñán et al., 2013; Liñán, & Rodriguez-Cohard, 2015; Ogundipe et al., 2012)

สำหรับการศึกษาเรื่อง ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการนั้น มี 2 ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมและถูกใช้อย่างแพร่หลาย ได้แก่ ทฤษฎีสถานการณ์การประกอบการ (Entrepreneurial Event Model: EEM) ของซาเปโร (Shapero, 1982) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของไอเซน (Ajzen, 1991)

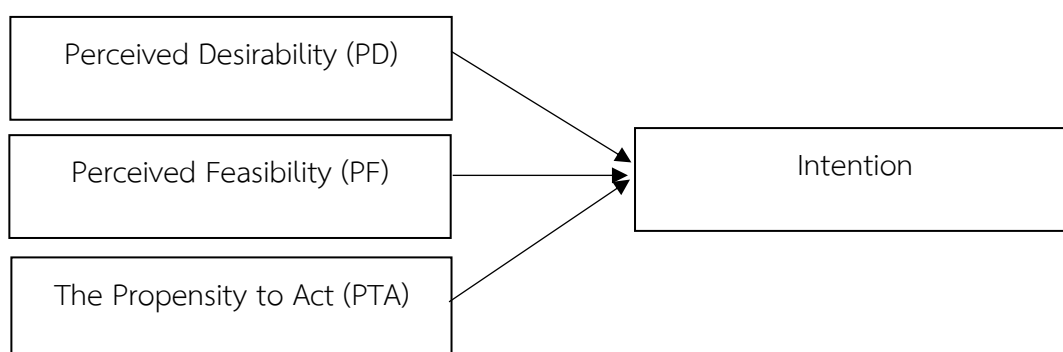
1. ทฤษฎีสถานการณ์การประกอบการ (Entrepreneurial Event Model: EEM)

พัฒนาขึ้นโดยซาเปโร (Shapero, 1982) เป็นการอธิบายถึงลักษณะของการที่จะเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการว่ามาจาก 3 ปัจจัย ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้ ระบุว่า เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์อยู่ในสภาวะเฉื่อยและมีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเมื่อมีบางสิ่งมาขัดจังหวะ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือแย่ลง การเปลี่ยนแปลงนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจจะมองหาโอกาสที่ดีที่สุดจากทุกทางเลือกที่เป็นไปได้ (Katz, 1992) ดังนั้น การตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงทิศทางทางดำเนินชีวิต เช่น การก่อตั้งธุรกิจของตนเอง (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2552) ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายนอกตามบริบทของสังคม) ซึ่งจะมีอิทธิพลผ่านการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนี้

1. Perceived Desirability (PD) เป็นการรับรู้ของแต่ละคนเกี่ยวกับความต้องการในการเริ่มต้นธุรกิจ การรับรู้นี้มักจะเกิดขึ้นผ่านเจตคติและความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถกำหนดผ่านปัจจัยต่าง ๆ เช่น การได้รับการศึกษาผู้ประกอบการจะทำให้เป็นการส่งเสริมเจตคติที่ดีสู่การเริ่มต้นธุรกิจ (Davids, 2017 อ้างถึงใน สุชาติ พันธรักษ์, 2562) หรือแบบอย่างหรือนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ ก็สามารถสร้างแรงบันดาลใจผ่านการแชร์ประสบการณ์ของพวกเขา (Wilson, Marlino, & Kickul, 2004 อ้างถึงใน สุชาติ พันธรักษ์, 2562)

2. Perceived Feasibility (PF) เป็นการรับรู้ความสามารถส่วนบุคคลในการทำพฤติกรรมบางอย่าง การรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้ประกอบการนั้นกำหนดโดยการประเมินความสามารถของตนเองหรือวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเริ่มต้นธุรกิจ (Godsey, & Sebora, 2010 อ้างถึงใน สุชาติ พันธรักษ์, 2562)

3. The Propensity to Act (PTA) ความตั้งใจ ความชอบส่วนบุคคลในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น (Nguyen, 2017 อ้างถึงใน สุชาติ พันธรักษ์, 2562)

ภาพ 1 Shapero's Entrepreneurial Event Model (EEM)

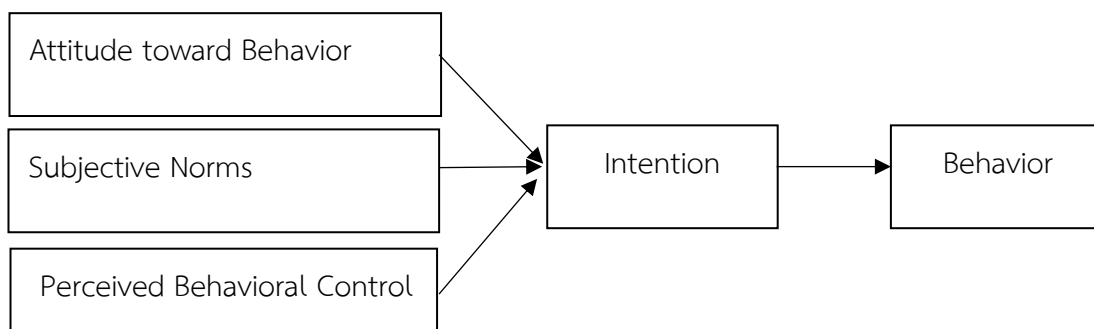
2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior :TPB)

พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุผล (Theory of Reasoned Action : TRA) ของฟิชบิน และไอเซน (Fishbein, & Ajzen, 1975) อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยสมมติฐานที่ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล ใช้ข้อมูลที่มีอย่างเป็นระบบ และเชื่อว่ามนุษย์จะประเมินผลของการกระทำก่อนการตัดสินใจจะลงมือกระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งสิ่งที่ TPB เพิ่มเติมมาจาก TRA คือ การเพิ่มตัวแปรที่มีผลต่อความตั้งใจจาก 2 ตัวแปร เป็น 3 ตัวแปร ตัวแปรที่เพิ่มขึ้นมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม หรือ Perceived Behavioral Control โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนพยายามที่จะทำนายและอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นที่ความตั้งใจของแต่ละบุคคลที่จะทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดในระยะยาวไม่ใช่ในระยะสั้น จุดนี้ทำให้ทฤษฎีนี้สามารถใช้ได้กับการประกอบการ (Krueger, & Casrud, 1993) เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการทำความเข้าใจความซับซ้อนของพฤติกรรมทางสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องการมีวางแผนล่วงหน้า และสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ทั้งนี้มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ (ชูชัย สมितिไกร, 2547)

1. เจตคติต่อการกระทำนั้น (Attitude Toward the Behavior) คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการกระทำนั้น และรวมถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย เช่น ถ้าเชื่อว่าพฤติกรรมนี้ดี ให้ผลทางบวก ก็จะมีเจตคติดีตามไปด้วย ในทางตรงข้ามถ้ามีความเชื่อที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีตามไปด้วยเช่นกัน ซึ่งเจตคติจะส่งผลต่อเจตนา หรือตั้งใจ (Intention) ที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น

2. บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) คือ การรับรู้ว่าคุณค่าอื่นซึ่งมีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ คู่สมรส เป็นต้น มีความเห็นด้วยต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงไร มนุษย์ก็จะมีโอกาสทำตามด้วย

3. การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) คือบุคคลนั้นรับรู้ว่าจะสามารถกระทำพฤติกรรมในสถานการณ์นั้นได้ และให้ผลเป็นดังตั้งใจก็จะมีโอกาสในการแสดงพฤติกรรมนั้น

ภาพ 2 A Theory of Planned Behavior Diagram

การออกแบบงานวิจัยในครั้งนี้แนวคิดทฤษฎีหลักที่ผู้วิจัยประยุกต์ คือ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior :TPB) ของไอเซน (Ajzen, 1991) โดยสืบเนื่องจากมาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ต้องการทราบถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปริญญาตรี ซึ่งการเก็บข้อมูลจะเป็นในลักษณะให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำการประเมินตนเอง และทฤษฎีนี้ครอบคลุมปัจจัยทั้งภายใน คือ เจตคติและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และปัจจัยภายนอก คือ บรรทัดฐานทางสังคม จึงได้ถูกนำไปอธิบายเกี่ยวกับความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการในหลากหลายกลุ่มจากนั้นผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ และทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ความหมายของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention: EI)

ความตั้งใจ หมายถึง ความพยายามที่แสดงออกโดยปัจเจกบุคคลในการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบที่มีความแน่นอนหรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ชัดเจน (Ajzen, 1991) ความตั้งใจของบุคคลเป็นการพิจารณาตัวพยากรณ์ที่แข็งแกร่งที่สุดของความเป็นพฤติกรรมที่แท้จริงของบุคคลหนึ่ง เพื่อที่จะทำความเข้าใจอย่างชัดเจนในพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งซึ่งมีความสำคัญในบางขั้นตอนเพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความตั้งใจของบุคคลที่นำไปสู่การแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรม

ดังนั้น การศึกษาสถานะทางจิตใจดังกล่าว จึงถือเป็นส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจกระบวนการที่บุคคลก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ อาจกล่าวได้ว่า ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการนี้เป็นสิ่งสำคัญอันจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตของบุคคล (Voda, & Florea, 2019)

นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้คำนิยามของคำว่าผู้ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการในนานาทัศนะ ซึ่งสามารถสรุปคำนิยามโดยรวมได้ว่า

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) หมายถึง สภาวะทางจิตของบุคคลที่แสดงถึงความต้องการที่จะประกอบกิจการของตนเอง โดยการเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นสิ่งที่ทำด้วยความตั้งใจหรือมีเจตนา มีการวางแผนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจ (อนงค์ รุ่งสุข, 2559)

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง สภาวะทางจิตใจของบุคคล ที่บ่งชี้ถึงความต้องการที่จะประกอบกิจการของตนเอง (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2552)

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ คือ เป็นความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างกิจการและมีแผนที่จะทำกิจการนั้นในอนาคต (Thomson, 2009) ถือเป็นขั้นแรกของการเริ่มต้นสร้างธุรกิจเนื่องจากความตั้งใจเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะทำในอนาคต (Ajzen, 1991) การวัดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสามารถวัดได้หลายลักษณะ เช่น อาจวัดด้วยคำถามเดียวเกี่ยวกับความสนใจที่จะสร้างกิจการของตนเอง หรือโอกาสที่จะสร้างกิจการของตนเองในอนาคตระยะสั้นหรือระยะยาว (Gurel, Altinay, & Daniele, 2010, p. 665 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559)

ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ เป็นความตระหนักและความมั่นใจของบุคคลว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างธุรกิจหรือกิจการ และมีแผนที่จะทำกิจการนั้นในอนาคต (พรณสิยา นิธิกิตต์สุขเกษม และ บุญชววรรณ วิงวอน, 2561)

งานวิจัยด้านจิตวิทยา พบว่า ความตั้งใจเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Bagozzi et al., 1989 อ้างถึงใน วิเลิศ ภูริวัชร, และสุชาติ ไตรภพสกุล, 2558) ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention: EI) เป็นการศึกษาที่ได้รับ ความสนใจจากนักวิชาการจำนวนมาก ครูเกอร์ (Krueger et al., 2000) กล่าวว่า การตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจใหม่ เป็นกระบวนการ ที่มีการวางแผนมากกว่าการตัดสินใจโดยทันทีทันใด บุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจจะมีความสามารถและมีศักยภาพในการเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง แต่เขาอาจไม่เลือกที่จะทำธุรกิจ เนื่องจากขาดความตั้งใจที่จะทำธุรกิจ

เบิร์ด (Bird, 1988) ได้ให้ความหมาย ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) ไว้ว่าเป็นสภาวะความคิดที่มุ่งมั่นตรงต่อความตั้งใจของบุคคลนั้น ๆ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายในการสร้างกิจการ โดยเกี่ยวข้องกับทฤษฎีความเข้าใจด้านจิตวิทยาซึ่งได้อธิบายหรือทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ โดยความตั้งใจมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพฤติกรรมที่ตามมา หมายความว่า มนุษย์มีการสร้างเจตคติต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีพื้นฐานจากความเชื่อ ว่า พฤติกรรมจะส่งผลลัพธ์ที่แน่นอนเช่นเดียวกับการมีบรรทัดฐานทางความเชื่อ (Normative belief)

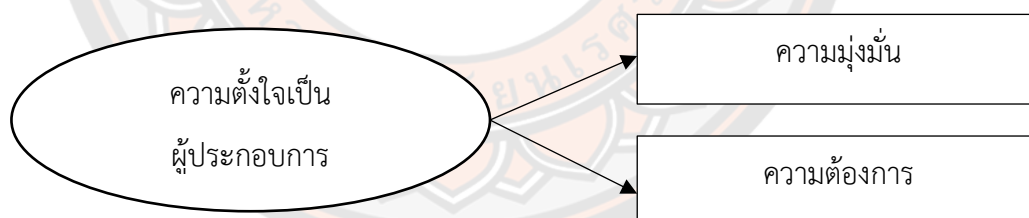
เกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งความตั้งใจของพฤติกรรมเป็นผลลัพธ์จากเจตคติและกลายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทันที

อัลทีเน มาดานอคลู ดาเนียล, และลาชเล (Altinay, Madanoglu, Daniele, & Lashley, 2012) กล่าวว่าคือ สภาวะทางจิตใจของบุคคลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง และมีแผนที่จะเริ่มต้นธุรกิจในอนาคต

คาราบูลูท (Karabulut, 2016) ได้ให้ความหมายว่าเป็นผู้ประกอบการจะแสดงให้เห็นเจตนาของบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพการเป็นผู้ประกอบการ โดยบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในการเป็นผู้ประกอบการ ชอบที่จะวิเคราะห์ความเสี่ยงทางธุรกิจ และรวบรวมทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบกิจการเพื่อเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง

กล่าวโดยสรุป ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention) หมายถึง สภาวะทางจิตใจ ความใส่ใจของบุคคลที่บ่งชี้ถึงความต้องการ มุ่งมั่นที่จะเป็นหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ และมีแผนที่จะประกอบกิจการของตนเองในอนาคต

ในงานวิจัยครั้งนี้ การวัดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสามารถวัดได้จาก ความมุ่งมั่น และความต้องการ โดยดัดแปลงองค์ประกอบมาจากงานวิจัยของ Liñán, & Chen (2009) อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุตม์ พิมพ์สอน, 2565) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

ภาพ 3 โมเดลการวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

จากโมเดลดังกล่าว สามารถกำหนดนิยามดังนี้

ความมุ่งมั่น หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่แสดงออกถึงความพร้อมทุ่มเทและทำทุกสิ่งเพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการ การใช้ความพยายามทุกอย่างเพื่อจะสร้างและดำเนินธุรกิจ และวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างเป็นระบบต่อการเริ่มต้นเพื่อจะสร้างและดำเนินธุรกิจ

ความต้องการ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่แสดงออกถึงเป้าหมาย และความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือหลังจบการศึกษา

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) และปัจจัยที่มี

อิทธิพล

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ เช่น วรุตม์ พิมพ์สอน (2565) ได้ศึกษาความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านกีฬาของนักศึกษาปัจจุบัน และ/หรือศิษย์เก่าที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผ่านทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ที่ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม และปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการด้านกีฬา ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัย 2 ปัจจัยที่ส่งผลบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการทางด้านกีฬาของนักศึกษาปัจจุบัน และ/หรือ ศิษย์เก่าที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคมไม่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการทางด้านกีฬา

ชมพูนุท ต้วงจันทร์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการนักศึกษาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยพิจารณาตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประกอบด้วย การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคม นอกจากนี้มีอีก 2 ปัจจัย คือ คุณลักษณะเฉพาะของการเป็นผู้ประกอบการ และความรู้พื้นฐานด้านการเป็นผู้ประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด คือ คุณลักษณะเฉพาะของการเป็นผู้ประกอบการ ผ่านการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม โมเดลสมการโครงสร้างสามารถอธิบายผลของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการนักศึกษาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ร้อยละ 55.00 ($R^2 = 0.55$)

พงษ์สันต์ ตันหยง และคณะ (2564) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะผู้ประกอบการ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ การจัดการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และการจัดการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 59.00

ชาญชัย พรหมมี, และสิริมา นาคสาย (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยพะเยา โดยใช้นิสิตเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 คน เพื่อศึกษาอิทธิพลของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ 0.612 และ 0.541 ตามลำดับ ตัวแบบสามารถพยากรณ์ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการได้ร้อยละ 73.40 โดยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด

ดังนั้น ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจึงได้มีการรวบรวมสามปัจจัยในการสร้างแรงบันดาลใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม อาจกล่าวได้ว่าความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Entrepreneurship: AE)

เจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น ซึ่งมีผลต่อความคิด และปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้นเจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่อาจสังเกตเห็นได้ง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

เจตคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวหนึ่งทางจิตวิทยาสังคม และการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย เจตคติตามความหมายทางจิตวิทยา คือ องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวโน้มของบุคคลในการชอบหรือไม่ชอบอะไรสักอย่าง มีแนวโน้มที่จะประเมินค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เจตคติของบุคคลจะแสดงถึงความรู้ความเข้าใจที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เจตคติมีความหมายที่ค่อนข้างเป็นนามธรรม และเป็นตัวการสำคัญที่จะกำหนดพฤติกรรมของบุคคลได้ มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 อ้างถึงใน ศิริพร ยาวิชัย, 2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้สึกที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์และการรับรู้ในทางใดทางหนึ่ง ได้แก่ การแสดงเจตนาเข้าหาเมื่อมีความรู้สึกพึงพอใจ ซึ่งเรียกว่าเจตคติในเชิงบวก หรือการแสดงเจตนาหลีกเลี่ยงเมื่อมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ เรียกว่าเจตคติในเชิงลบ

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2543 อ้างถึงใน ศิริพร ยาวิชัย, 2552) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ระเบียบของแนวคิด ความเชื่อ อุดนิสัย และสิ่งจูงใจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะการจัดระเบียบดังกล่าวจะมีลักษณะที่รวมตัวขึ้นหลังจากที่ได้มีการประเมินเป็นแนวโน้มไปในทางใดทางหนึ่งเสมอ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547 อ้างถึงใน ศิริพร ยาวิชัย, 2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากน้อยแตกต่างกัน

นิว คอมป์ (New Comb, 1991 อ้างถึงใน สุกัญญา โขวิไลกุล, 2547) กล่าวว่า เจตคติของบุคคล ขึ้นอยู่กับลักษณะและสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ เจตคติทางบวก (Positive Attitude) แสดงออกในลักษณะพึงพอใจและเห็นด้วย หรือชอบ จะทำให้บุคคลอยากจะทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น และเจตคติทางลบ (Negative Attitude) แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจและไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง ต้องการหนีให้ห่างไกลจากสิ่งนั้น

นันทพร เขียนดวงจันทร์, และขวัญกมล ดอนขวา (2562) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยมีองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติที่สำคัญ ดังนี้ วัฒนธรรม (Culture) ครอบครัว (Family) กลุ่มเพื่อน (Social Group) และบุคลิกภาพ (Personality) เจตคติอาจเกิดได้จากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นโครงสร้างทางจิตวิทยาที่มีความซับซ้อน รวมถึงมีผลต่อความคิดและพฤติกรรม

อนุวัตร จุลินทร และคณะ (2563) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่าหมายถึง คำที่ใช้ในการอ้างอิงถึงแนวโน้มระดับของการชอบหรือไม่ชอบกับวัตถุทางจิตวิทยาที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่เป็นการอนุมานจากการสังเกตพฤติกรรมตอบสนองทางจิตวิทยา ความเอนเอียงที่สะท้อนให้เห็นจากระยะเวลาในการตอบสนอง เป็นต้น ในด้านการก่อให้เกิดเจตคติไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์ โดยบุคคลจะได้รับความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายต่อวัตถุ การกระทำ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และยิ่งหมายถึงผลรวมของความเชื่อต่าง ๆ ที่เรียกว่า ความเชื่อที่เข้าถึงได้หรือความเชื่อเด่นชัดของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วคาดว่าจะเกิดขึ้น ประเมินร่วมกับโอกาสที่จะเกิดผลดีและผลร้าย ดังนั้น ความเชื่อจึงมีความเชื่อมโยงกับคุณสมบัติต่าง ๆ และภายใต้แบบจำลองการคาดหวังและการให้คุณค่านี้ ความเชื่อหรือคุณสมบัติที่เชื่อมโยงไปยังวัตถุด้านจิตวิทยาเหล่านี้ถูกกำหนดค่าขึ้นโดยอาจเป็นค่าทางบวกหรือค่าทางลบ เราจึงสามารถหาเจตคติต่อสิ่งหรือเรื่องต่าง ๆ ของบุคคลได้ โดยค่าทางบวกจะเป็นเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่มีลักษณะที่เราชอบ และค่าทางลบต่อเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งที่มีลักษณะที่เราไม่ชอบ ความเชื่อเหล่านี้ที่เข้าถึงได้นี้ จึงเป็นตัวกำหนดของเจตคติในแต่ละบุคคล

แนวคิดเจตคติเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เข้าใจว่าประสบการณ์ก่อให้เกิดแนวโน้มต่อเจตคติอย่างไร (Petty, Wegener, & Fabrigar, 1997) เจตคติเป็นระบบการประเมินผลทั้งเชิงบวกหรือเชิงลบที่แสดงให้เห็นถึงการประเมินค่าและเปรียบเทียบทางเลือกโดยขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความคิด ความเชื่อและอารมณ์ความรู้สึกต่อเป้าหมาย (Hoyer, & MacInnis, 2004) ในส่วนของเจตคติส่วน

บุคคลและความเข้าใจด้านพฤติกรรมจะทำงานทางอ้อมกับบรรทัดฐานทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Maes, Leroy, & Sels, 2014)

โดยรวมแล้วสรุปได้ว่า เจตคติ คือ ลักษณะที่ซ่อนเร้นของจิตใจของคน ความโน้มเอียงที่ฝังแน่นอยู่ในความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์ทั้งในทางบวกและทางลบที่ต้องอาศัยการตีความผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกทางอารมณ์ องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2548; เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์, 2549)

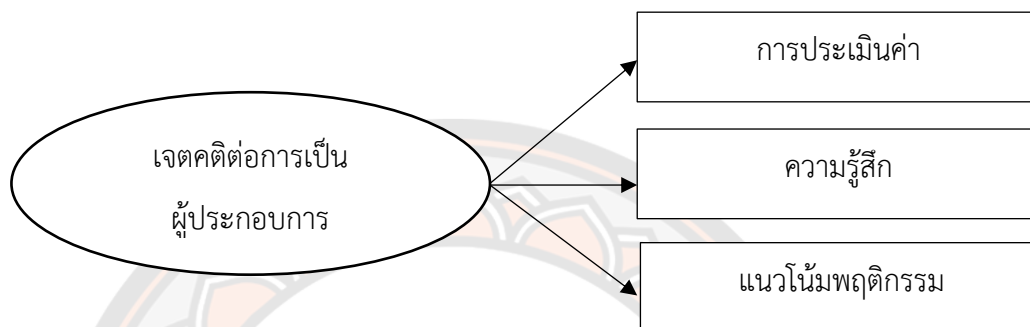
1. องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) เป็นเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเกิดจากความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นอันดับแรก และเป็นความรู้ในด้านที่บอกได้ว่าสิ่งนั้นมีคุณหรือโทษ มากหรือน้อย เป็นความรู้หรือความเชื่อที่สามารถประเมินค่าได้

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของเจตคติ คือ เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบพอใจหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ก่อนที่เขาจะมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น นอกจากนี้องค์ประกอบทางความรู้สึก ยังสอดคล้องกับองค์ประกอบทางการรับรู้ คือ ถ้าบุคคลรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางดี ย่อมจะชอบสิ่งนั้น แต่ถ้ารู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางไม่มีก็จะไม่ชอบสิ่งนั้น บุคคลจะมีความรู้สึกต่อสิ่งใดหรือมีเจตคติต่อสิ่งใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้หรือความเชื่อต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางความพร้อมกระทำ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบที่เกิดในลำดับต่อเนื่องจากการที่บุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่าและมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันที่ติดตามมาเป็นความพร้อมที่จะกระทำ การปฏิบัติงานหรือการใช้งานที่สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย โดยสรุปคือบุคคลจะมีความรู้สึกต่อสิ่งใดหรือมีเจตคติต่อสิ่งใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้ แล้วเกิดเป็นความรู้สึกที่นำไปสู่ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือพร้อมกระทำต่อบางสิ่งของบุคคลแต่ละคน

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการว่าหมายถึง การประเมินหรือตัดสินใจของบุคคล ในการเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการหรือมีพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ ไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งทางบวกหรือทางลบ เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ รู้สึกชอบหรือไม่ชอบ รู้สึกสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งดีหรือสิ่งไม่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ หรือประกอบกิจการของตนเอง

ในการวิจัยครั้งนี้ การวัดเจตคติประกอบด้วยการประเมินค่า ความรู้สึก แนวโน้มพฤติกรรม โดยตัดแปลงองค์ประกอบมาจากงานวิจัยของ Liñán, & Chen (2009 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุตม์ พิมพ์สอน, 2565) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ภาพ 4 โมเดลการวัดเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

จากโมเดลดังกล่าว สามารถกำหนดนิยามดังนี้
การประเมินค่า หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าการเป็นผู้ประกอบการมีข้อดีมากกว่าข้อเสียและการเป็นเจ้าของกิจการจะทำให้ตัวนิสิตพึงพอใจอย่างมาก

ความรู้สึก หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่ว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจ รวมทั้งท้าทายความรู้ ความสามารถ

แนวโน้มพฤติกรรม หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่เล็งเห็นโอกาสและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธุรกิจจึงต้องการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเป็นลูกจ้าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงสุด โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม รองลงมาคือบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการ

เป็นผู้ประกอบการ และท้ายสุดคือการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

อนงค์ รุ่งสุข (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพ ด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ด้านการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการจัดการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม สามารถพยากรณ์ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Aragon-Sanchez et al. (2017) ศึกษาถึงทุนมนุษย์ที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีพฤติกรรมตามแผนเป็นตัวแปรคั่นกลาง โดยผลการศึกษาพบว่า ทุนมนุษย์ทางด้านการศึกษา (Access to human capital education) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีอิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่วนทุนมนุษย์ทางด้านประสบการณ์ (Access to human capital work experience) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการเป็นตัวแปรคั่นกลาง ส่วนการศึกษาถึงหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและหลักสูตรที่มุ่งผู้เรียนให้เป็นเจ้าของธุรกิจ สามารถส่งอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

Ferreira et al. (2012) ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโปรตุเกส พบว่า ในหลักสูตรการศึกษาที่เน้นเรื่องการปลูกฝังเจตคติให้กับนักเรียน ฝึกการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้เรื่องกระบวนการในการประกอบธุรกิจมากกว่าเน้นแต่เรื่องเนื้อหาและความรู้ภายในห้องเรียน มีผลทำให้ นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการ

Liñán, & Chen (2009) ได้ศึกษาปัจจัยที่ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับทุนมนุษย์ โดยศึกษากับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศสเปนและได้หวั่นผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ และทุนมนุษย์ในด้านการมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการมาก่อน สามารถส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้พัฒนาแบบสอบถามความตั้งใจที่จะเป็น

ผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention Questionnaires: EIQ) ซึ่งสามารถนำเครื่องมือแบบสอบถามที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่น ๆ เพื่อศึกษาความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

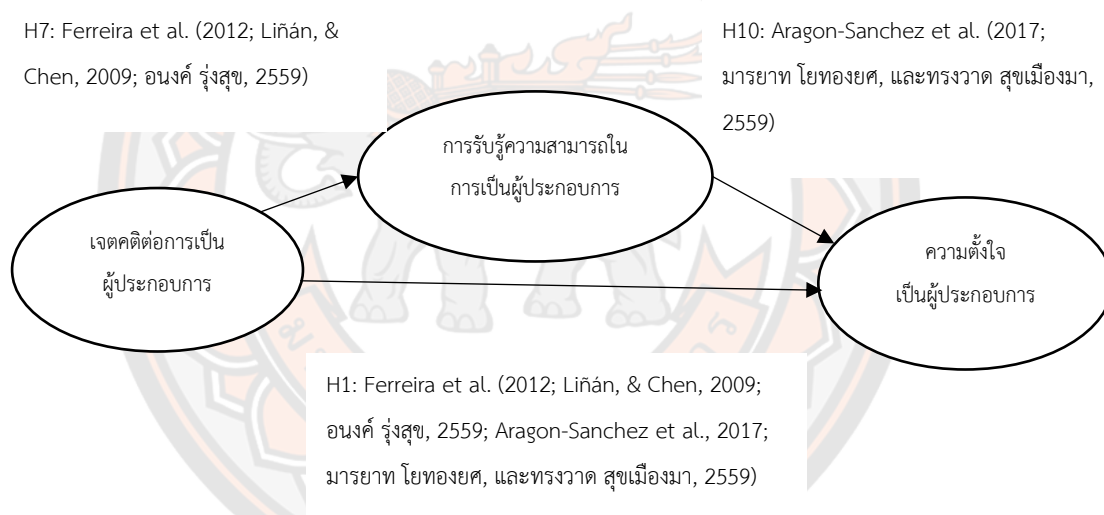
ดังนั้นจากข้อสรุปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและจากการทบทวนวรรณกรรมจึงได้กำหนดไว้เป็นสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

H1: เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

H7: เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

H10: เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ได้ ดังภาพ 5

ภาพ 5 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms: SN)

บรรทัดฐานทางสังคม คือ แบบแผนพฤติกรรมที่เป็นที่คาดหวังของสังคม เป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตาม จึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

Ajzen (1991) กล่าวว่าบรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรม คือการรับรู้แรงกดดันทางสังคมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม คือ การวัดผลโดยมีพฤติกรรมของคนอื่นเป็นตัวกำหนด เช่น ครอบครัว เพื่อน บุคคลต้นแบบและผู้ให้คำปรึกษา โดยการรับรู้ต่อบรรทัดฐาน ในกรอบแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Fishbein, & Ajzen, 2010, pp. 130-152) ได้อธิบายเกี่ยวกับการรับรู้ต่อบรรทัดฐานว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลต่อแรงกดดันทางสังคม ที่มีผลต่อการจะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใด ๆ โดยที่การรับรู้ต่อบรรทัดฐานจะส่งผลเชิงบวกร่วมกับเจตคติต่อพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมต่อความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม

Sallis, Hofstetter, & Barriington (1992 อ้างถึงใน วรรณภา กาวีละ, 2544 อ้างถึงใน มนทกานต์ เมฆธา, 2546) ได้อธิบายว่า โดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลสำคัญ ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา พี่น้อง ญาติ เพื่อนสนิท อาจารย์ และครู เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกของบุคคลอย่างมาก บุคคลจะใช้ความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองเป็นแนวทางการประเมินสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงงานที่ตนทำด้วย ถ้างานที่เขาทำเป็นงานที่กลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อเขาเห็นด้วย และให้ความสนใจ เขาจะพอใจในงานนั้น

คอร์แมน (Korman, n.d. อ้างถึงใน ชูชัย สมितिไกร, 2547) ได้สรุปว่า ความคิดเห็นของบุคคลที่มีความสำคัญจะเป็นสิ่งบุคคลใช้เป็นแนวทางในการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ถ้างานที่บุคคลสามารถตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญเหล่านั้น บุคคลนั้นจะรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำ แต่หากงานนั้นไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของบุคคลสำคัญได้ บุคคลนั้นก็จะรู้สึกไม่พึงพอใจในงาน และส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่จะไม่ทำงานต่อไป ดังนั้น ความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญจึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (เช่น ประเทศไทย) ครอบครัวจัดเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของบุคคล และการสนับสนุนจากบุคคลที่มีความสำคัญก็มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

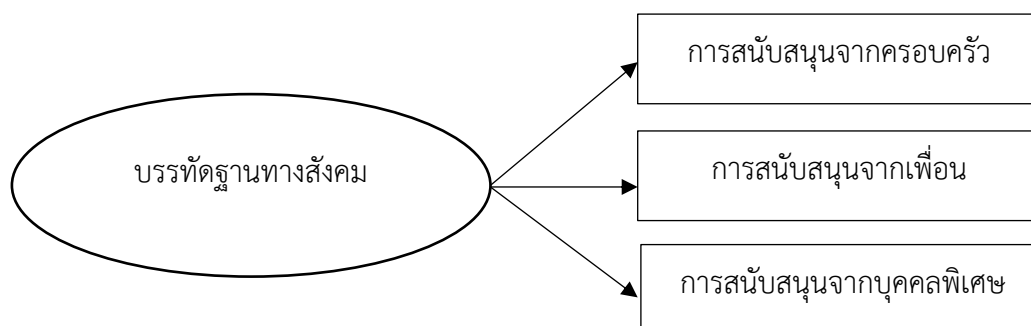
เกศินี จุฑาวิจิตร (2552) กล่าวว่า บรรทัดฐานทางสังคม คือ การรับรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของสมาชิกในกลุ่มที่มีต่อตนเอง สมาชิกในกลุ่ม หมายถึงพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อน คู่สมรส และบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น บุคคลที่มีความสำคัญเหล่านี้มีความคาดหวังว่าสมาชิกในกลุ่มจะมีการกระทำต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกไม่สบายใจ หากกระทำตนเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานนั้น

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของบรรทัดฐานทางสังคม หมายถึง การรับรู้ว่าคุณค่าอื่นที่มีความสำคัญ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน หรือคนพิเศษ มีความเห็นด้วยต่อการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด

Sels, Debrulle, & Meuleman (2009 อ้างถึงใน จริญญา กอสุขทวีคุณ, 2561) กล่าวว่า การเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่มีแรงจูงใจต่อความเชื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานทางสังคม ด้านพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคมเป็นตัวสะท้อนอิทธิพลของสังคม ค่านิยมทางวัฒนธรรมและความคาดหวังต่อการทำกิจการซึ่งมีความคล้ายกับทัศนคติส่วนบุคคลต่อการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคม ที่มีผลกระทบต่อการรับรู้ความต้องการ ต่อการตัดสินใจในการสร้างธุรกิจ (Veciana, Aponte, & Urbano, 2005)

จึงสรุปได้ว่า บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) คือ การรับรู้แรงกดดันจากสังคม บุคคลอื่นที่มีความสำคัญหรือบุคคลใกล้ชิดต่อการเป็นหรือไม่เป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้การวัดการรับรู้แรงกดดันจากสังคมต่อการเป็นหรือไม่เป็นผู้ประกอบการ (Ajzen, 1991) ในทางปฏิบัติจะหมายถึงการรับรู้ว่าคุณค่าอื่นที่มีความสำคัญหรือใกล้ชิด เช่น ครอบครัว เพื่อน และบุคคลพิเศษ มีความคิดเห็นและการสนับสนุนเมื่อตัดสินใจจะเป็นผู้ประกอบการ (Liñán, & Chen, 2009, p. 596) เมื่อบุคคลรับรู้ว่าคุณค่าอื่นที่มีความสำคัญกับตนเห็นด้วยหรือสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการ บุคคลนั้นจะมีความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูง (Heuer, & Liñán, 2013) บรรทัดฐานของบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมเป็นบริบททางสังคมที่มีความสำคัญต่อคนรุ่นใหม่ในการประกอบอาชีพในอนาคต และจะพิจารณาจากบริบทที่เกิดขึ้นจากบริบททางสังคมโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่จะเผชิญกับบรรทัดฐานของบุคคลด้านพฤติกรรมคือ การคาดหวังและความปรารถนาของผู้ปกครองหรือคนใกล้ชิด (Rantanen, & Toikko, 2017)

ในการวิจัยครั้งนี้ การวัดบรรทัดฐานทางสังคมสามารถวัดได้จากการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ โดยดัดแปลงองค์ประกอบมาจากงานวิจัยของ Liñán, & Chen (2009 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุฒม์ พิมพ์สอน, 2565) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

ภาพ 6 โมเดลการวัดบรรทัดฐานทางสังคม

จากโมเดลดังกล่าว สามารถกำหนดนิยามดังนี้

การสนับสนุนจากครอบครัว หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและให้การสนับสนุนเมื่อต้องการเป็นผู้ประกอบการ

การสนับสนุนจากเพื่อน หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่คิดว่าเพื่อน ๆ มีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุน อยู่เคียงข้าง และห่วงใยเมื่อต้องการเป็นผู้ประกอบการ

การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่เล็งเห็นโอกาสความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่นิสิตชื่นชอบ หรือเพื่อนร่วมงานด้านธุรกิจที่ชื่นชอบทำให้เกิดความอยากเป็นผู้ประกอบการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานทางสังคม ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

มานิตย์ มัลลวงค์, และวิวัฒน์ โชติกรเรื่องจันทร์ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) โดยบรรทัดฐานทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงสุด ($r = 0.495$) รองลงมาคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ($r = 0.299$) และสุดท้ายคือการรับรู้สมรรถภาพแห่งตน ($r = 0.025$) ซึ่งปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ปัจจัยทั้งสามยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน คือ การรับรู้สมรรถภาพแห่งตนยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมาจากเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคม (ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.340 และ 0.298 ตามลำดับ) และเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางสังคม (ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.285)

มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่าการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ทศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

Eyel, & Durmaz (2019) ได้ทำการศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของ Generation-Z โดยเปรียบเทียบนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย Bahçeşehir ในประเทศตุรกี ระหว่างคณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์กับวิทยาศาสตร์ทั่วไป โดยผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Entrepreneurship) และด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived Behavioral Control) ส่งผลบวกต่อความตั้งใจ

เป็นผู้ประกอบการ แต่ถ้าเจาะลึกลงไปแก่นักศึกษาแต่ละคนอย่างวิทยาศาสตร์ทั่วไป ตัวแปรด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) จะมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ เพราะเนื่องจากนักศึกษาคณะนี้ให้ความสำคัญกับความคิดของคนรอบข้างในการเป็นผู้ประกอบการ ในขณะที่นักศึกษาที่มาจากวิทยาศาสตร์ประยุกต์ไม่สนใจความคิดเห็นของคนอื่นเลย

González-Serrano, González García, & Pérez Campos (2018) ได้ศึกษาความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการและผู้ประกอบการภายใน (entrepreneurial and intrapreneurial intentions) ในนักศึกษาวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 183 คน พบว่า ด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการและด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการภายในถูกกำหนดด้วยความสามารถของผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคมและอายุ อย่างมีนัยสำคัญ

Kim-Soon, Ahmad, & Ibrahim (2018) ได้ทำการศึกษาปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยภาครัฐ ผลการวิจัยทำให้พบว่า บรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ร้อยละ 42 โดยบรรทัดฐานทางสังคมนั้นเป็นการรับรู้ส่วนบุคคลจากกลุ่มคนสำคัญว่าตนเองสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ ส่วนแรงจูงใจของอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการในขณะที่กำลังเป็นนักศึกษาอย่างมีระดับนัยสำคัญ

Ana Naia et al. (2017) ได้ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาวิทยาศาสตร์การกีฬาผ่านทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยลิซบอน จำนวน 379 คน พบว่า ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ในขณะที่ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคมส่งผลทางลบต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพราะแรงกดดันจากทางสังคมที่รุนแรง จะลดความตั้งใจของนักศึกษาลงได้

Ferreira et al. (2012) ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโปรตุเกส พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมที่อิทธิพลส่วนใหญ่เป็นอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการผ่านทางทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่า บุคคลรู้สึกว่าการที่บุคคลอ้างอิงใกล้ชิดสนับสนุนการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และส่งเสริมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษาได้

Liñán, & Chen (2009) ได้ศึกษาปัจจัยทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับทุนมนุษย์ โดยศึกษากับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศสเปนและไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ และทุนมนุษย์ในด้านการมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการมาก่อน สามารถส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้

มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่พบว่า บรรทัดฐานทางสังคม ไม่ใช่อิทธิพลที่มีผลอย่างมากต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Conner, & Armitage, 1998; Krueger et al., 2000; Autio et al., 2001; Kolvereid, & Isaksen, 2006; Nguyen, 2017; Farooq, 2018) ตัวอย่างเช่น การศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศสแกนดิเนเวียและประเทศสหรัฐอเมริกา Autio et al. (2001) พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความตั้งใจของผู้ประกอบการมากที่สุด ในขณะที่ บรรทัดฐานทางสังคม ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ Krueger et al. (2000) พบว่าเฉพาะทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของนักศึกษาชาวอเมริกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาคความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในประเทศสเปน เวียดนาม และปากีสถาน ของ Liñán, Rodríguez-Cohard, & Rueda-Cantuche, 2011; Nguyen, 2017; Farooq, 2018 ตามลำดับ

ผลการวิจัยที่ออกมาจะขัดแย้งกันนั้น นักวิจัยบางท่านก็ได้แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าบรรทัดฐานทางสังคมจะไม่ใช่ตัวทำนายที่สำคัญที่สุด แต่ก็มอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ (Lüthje, & Franke, 2003; Kautonen et al., 2013) ความกดดันทางสังคมอาจกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอาชีพผู้ประกอบการ (Moriano et al., 2011) ในบริบทที่แตกต่างกันออกไป

ดังนั้นจากข้อสรุปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและการทบทวนวรรณกรรมจึงได้กำหนดไว้เป็นสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

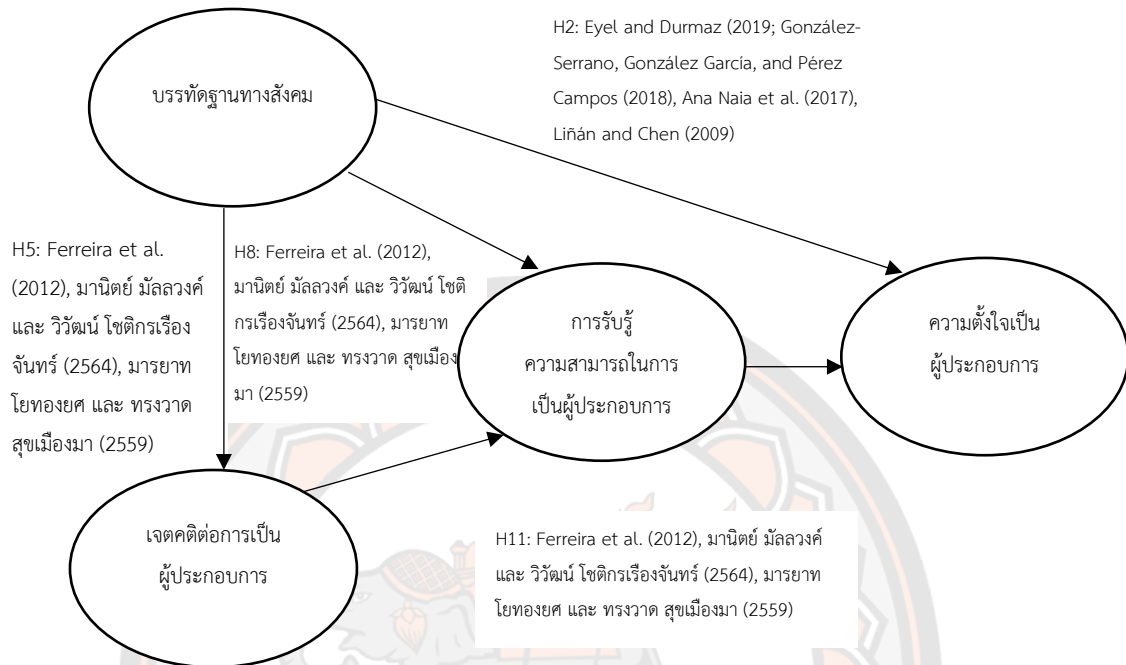
H2: บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

H5: บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

H8: บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

H11: บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ได้ ดังภาพ 7

ภาพ 7 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานทางสังคม ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และ ปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC)

การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการรับรู้ประกอบด้วย ประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิตคือ ความรู้เดิม ความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น

บุชบา สุธีธร (2548) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ ว่าเป็นกระบวนการเลือก รวบรวม และแปลผล หรือตีความสารสนเทศ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่ผ่านการรับสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การรับรู้เป็นส่วนกำหนดกรอบแนวคิดของมนุษย์ในการประเมินสิ่งใด ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยได้อธิบายถึงกระบวนการรับรู้ใน 3 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นเกิดการกระตุ้นที่ประสาทสัมผัส (Sensory Stimulation Occurs)** ได้แก่ การรับจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันได้แก่ การได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ชิม และได้สัมผัสทางผิวหนัง

2. ขั้นการรวบรวมและเรียบเรียงเพื่อประมวลสิ่งเร้า เป็นขั้นตอนการประมวลผลสิ่งที่รับสัมผัสตามการใช้หลักเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม

3. ขั้นการแปลผลการประเมินผล คือการให้ความหมายของสิ่งเร้า นั้น ๆ เป็นการให้ความหมายโดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาประเมินต่อสิ่งนั้น ๆ ได้แก่ ปัจจัยหลัก 7 ประการ คือ สิ่งนั้น ๆ สอดคล้องกับประสบการณ์ที่บุคคลมี สิ่งนั้นสอดคล้องกับความเชื่อและการคาดการณ์ หรือการทำนายไว้ล่วงหน้า ปัจจัยการเลือกสรร กลั่นกรอง เลือกรับรู้สิ่งที่พอใจ ปัจจัยเรื่องการเรียนรู้หรือความประทับใจสิ่งนั้นที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง สิ่งนั้น ๆ สอดคล้องกับเจตคติหรือความคิดที่มีอยู่ ปัจจัยเรื่องภาพฝั่งใจ หรือเจตคติแบบเหมารวมและปัจจัยจากกระบวนการหาเหตุผล เพื่ออธิบายและเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ

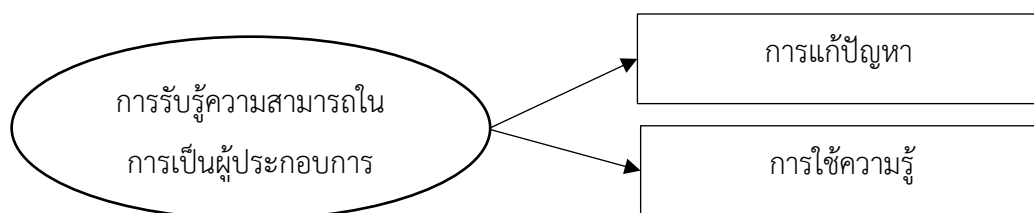
การเรียนรู้ (Perception) Mowen, & Minor (n.d. อ้างถึงใน กรองแก้ว รัตนจันทร์, 2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสารตั้งใจรับข้อมูลนั้นและทำความเข้าใจความหมาย

ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของไอเซน (Ajzen, 1991) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) เป็นการรับรู้ของบุคคลถึงความง่ายหรือความยากในการปฏิบัติต่อสิ่งที่สนใจ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรที่ผลต่อความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรม และพฤติกรรมหรือการกระทำที่เกิดขึ้นจริง ทั้งนี้ไอเซน (Ajzen, 1991) ให้เหตุผลถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมไว้ 2 อย่าง คือ 1) ถ้าความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมมีความคงที่ บุคคลจะมีความพยายามมากหรือน้อยเพียงใด ในการกระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของบุคคลนั้นว่าเขาสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ มากกว่าบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นว่าสามารถควบคุมการกระทำพฤติกรรมได้ 2) ความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของการกระทำว่าส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งการกระทำพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดขึ้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความพร้อม โอกาส และทรัพยากรที่สนับสนุนหรือขัดขวางการกระทำ ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนจะประเมินความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมจากการรับรู้ของบุคคลนั้น ดังนั้นการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม จึงเป็นตัวแทนของความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งจะสะท้อนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมอย่างแท้จริง ในบางครั้งยังพบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม อาจจะไม่สะท้อนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบุคคล ถ้าบุคคลนั้นขาดความพร้อม โอกาส และทรัพยากร หรือมีปัจจัยใหม่ที่ไม่คุ้นเคยเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์นั้น ๆ ภายใต้เงื่อนไขของการกระทำพฤติกรรม

จากความหมายของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนข้างต้น นักวิชาการหลายท่านได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เพื่อศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างแพร่หลายและได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยปรับความหมายให้เข้ากับบริบทของงานวิจัยนั้น ๆ เช่น แมทธิวสัน (Mathieson, 1991) ได้ให้ความหมายว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงการควบคุมการแสดงพฤติกรรมของตน สอดคล้องกับ เลา เซน และเยน (Liao, Chen, & Yen, 2007) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลถึงความยากง่ายในการกระทำพฤติกรรมที่สนใจ ส่วนนักวิชาการไทยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน เพื่อศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ โดยปรับความหมายนิยามให้เข้ากับบริบท อาทิ ชูชัย สมितिไกร (2548) ได้ให้ความหมายว่า การรับรู้ความง่ายและความยากของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งสะท้อนถึงประสบการณ์ในอดีต รวมถึงอุปสรรคและสิ่งกีดขวางที่คาดการณ์ไว้ อีกทั้งเป็นระดับการรับรู้ของบุคคลต่อความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้มากน้อยเพียงใด และอนงค์ รุ่งสุข (2559) ให้ความหมายการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการว่าหมายถึง การประเมินผลด้านบุคคลว่าตนเองมีความสามารถที่จะประกอบกิจการให้ประสบความสำเร็จหรือไม่ มีความกล้าเลือกที่จะทำงานนั้นเมื่อเผชิญกับอุปสรรคเขาจะมีความอดทน มุ่งมั่นต่อการทำงานนั้น

จึงสรุปได้ว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ คือ การรับรู้ของบุคคลว่ายากหรือง่ายที่จะเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการรับรู้ประสิทธิภาพแหล่งตนเอง (Bandura, 1997) และการรับรู้ความเป็นไปได้ (Perception of Feasibility) ของ Shapero (1982) ซึ่งทั้ง 3 แนวคิดเป็นการอ้างอิงถึงศักยภาพที่จำเป็นที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายการสร้างกิจการของตนเอง การวัดตัวแปรนี้จึงประกอบด้วยความรู้สึกรู้สึกว่ามีความสามารถ และการรับรู้ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ประกอบด้วยการรับรู้ความสามารถ ความรู้ ความพร้อม และความพยายามที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจของบุคคล (Liñán, & Chen, 2009, p. 596) การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญกับผู้ประกอบการ เนื่องจากคนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงจะมีความอดทนตัวปัญหาที่เกิดขึ้น และมีความสัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจและความสำเร็จของธุรกิจ (Hmieleski, & Baron, 2008)

ในการวิจัยครั้งนี้ การวัดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการสามารถวัดได้จาก การแก้ปัญหา การใช้ความรู้ โดยดัดแปลงองค์ประกอบมาจากงานวิจัยของ Liñán, & Chen (2009 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุฒม์ พิมพ์สอน, 2565) ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ภาพ 8 โมเดลการวัดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

จากโมเดลดังกล่าว สามารถกำหนดนิยามดังนี้

การแก้ปัญหา หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่มั่นใจว่าความสามารถที่จะทำให้นิสิตแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในการเป็นผู้ประกอบการ และมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดเมื่อเป็นผู้ประกอบการ

การใช้ความรู้ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่มั่นใจว่าสามารถนำความสามารถที่มีออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผน ควบคุมกระบวนการ จัดตั้ง และเริ่มต้นดำเนินงานธุรกิจใหม่ และทราบถึงรายละเอียดของกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

มานิตย์ มัลลวงค์, และวิวัฒน์ โชติกรเรื่องจันทร์ (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.01$) ซึ่งปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ปัจจัยทั้งสามยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน คือ การรับรู้สมรรถภาพแห่งตนยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมาจากเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคม (ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.340 และ 0.298 ตามลำดับ) และเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางสังคม (ค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.285)

พัทธนันท์ เรื่องศรีมัน (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาโทวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิชาที่เรียนหรือหลักสูตรการศึกษา เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ สำหรับข้อจำกัดของความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ระบุว่าเนื่องจากการขาดเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสนับสนุนให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ศึกษาในสาขาการเป็น

ผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีในการเป็นเจ้าของกิจการ รวมไปถึงการให้ความรู้รายละเอียดต่าง ๆ ในเชิงปฏิบัติที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นกิจการ เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และควรให้ความสำคัญในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนกับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มากขึ้น โดยการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น การจัดทำโครงการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (Startup) เป็นต้น

คมกริช นันทะโรจพงษ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่น คือการรับรู้ความสามารถของตนเอง การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม โดยมีอิทธิพลผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ คือ ความต้องการและความตั้งใจแน่วแน่ ซึ่งหากพิจารณาถึงการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่า Chi-Square มีค่าเท่ากับ 63.01 ที่องศาอิสระเท่ากับ 52 ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .14 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า เท่ากับ 0.024 ค่าไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.21 และ CFI มีค่าเท่ากับ 0.99 และ GFI มีค่าเท่ากับ 0.97 สำหรับการศึกษาน้ำหนักของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่น พบว่า ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมาคือวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่าการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะคิดต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

อนงค์ รุ่งสุข (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพ ด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ด้านการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

รัตน์โกสินทร์ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการจัดการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม สามารถพยากรณ์ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Shah, & Soomro (2017) ได้ทำการสำรวจความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยภาครัฐของประเทศปากีสถาน โดยกลุ่มตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัย 15 แห่งของประเทศปากีสถาน ผลการศึกษาพบว่า ด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Entrepreneurship) และด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) ส่งผลบวกต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ แต่ด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived Behavioral Control) ส่งผลทางลบต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

Alexander, & Honig (2016) ได้ศึกษาถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในทวีปแอฟริกา ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยได้กล่าวถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นกระบวนการสำคัญในการทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

Kim-Soon, Ahmad, & Ibrahim (2018) ได้ทำการศึกษาปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยภาครัฐ ผลการวิจัยทำให้พบว่า บรรทัดฐานทางสังคม เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทั้งสามปัจจัยสามารถรวมกันอธิบายความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ร้อยละ 42

Wang, Wong, & Lu (2001) ได้ทำการศึกษาถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 8,063 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านเจตคติ สามารถทำนายการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ ได้ดีกว่าตัวแปรข้อมูลทางประชากร และตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ ตัวแปรด้านการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้นจากข้อสรุปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและการทบทวนวรรณกรรมจึงได้กำหนดไว้เป็นสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

H3: การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ได้ ดังภาพ 9

ภาพ 9 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

3. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education: EE)

หากกล่าวถึงการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) จะพบอีกคำหนึ่งที่มีความหมายคล้ายกันคือ การศึกษาสำหรับผู้ประกอบการ (Enterprise Education) ซึ่งใช้เฉพาะในสหราชอาณาจักรเท่านั้น โดยการศึกษาสำหรับผู้ประกอบการเป็นการศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ แนวคิด ทักษะและความสามารถในการทำธุรกิจ ในขณะที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) จะเน้นบริบทเฉพาะการจัดตั้งธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Self-employed) (QAA, 2012; Mahieu, 2006 อ้างถึงใน OECD, 2015) ซึ่งจะคล้ายคลึงกับคำนิยามของสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ อาทิ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และธนาคารโลก (World Bank)

การศึกษาด้านการประกอบการ หมายถึง แผน หรือกระบวนการด้านการศึกษาสำหรับการประกอบการเพื่อพัฒนาทักษะและเจตคติ (Fayolle, Gailly, & Lassas-Clerc, 2006) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจและยกระดับทางเลือกอาชีพของนักศึกษา

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) หรือ UNCTAD (2561 อ้างถึงใน จริยา กอสุขทวีคุณ, 2561) กล่าวถึงกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการ โดยกำหนดเป็นคู่มือนโยบายด้านการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Policy Guide on Youth

Entrepreneurship) เพื่อคนรุ่นใหม่ที่ยุทธศาสตร์จะสร้างและทำธุรกิจให้เติบโต อันประกอบไปด้วย 6 มิติ อันประกอบไปด้วย

1. การกำหนดกลยุทธ์การประกอบการระดับชาติ (Formulating National Entrepreneurship Strategies) โดยมีการกำหนดกลยุทธ์ดังนี้

1.1 เจาะจงความท้าทายในประเทศ โดยประเมินสภาพแวดล้อมในการประกอบการเพื่อเจาะจงโอกาสและความท้าทาย รวมไปถึงการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อค้นหากลยุทธ์ในการประกอบการสำหรับคนรุ่นใหม่

1.2 เจาะจงเป้าหมายและลำดับความสำคัญ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสม เช่น บางประเทศผลักดันให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการประกอบการเพื่อสังคมเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มคุณค่าทางสังคมโดยสะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาในชุมชนและสังคม

1.3 สร้างความมั่นใจในความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์กับนโยบายระดับชาติ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนที่เป็นหน่วยกำกับดูแล เช่น ประเทศแซมเบียมีแผนพัฒนาระดับชาติครั้งที่ 6 ที่สนับสนุนนโยบายการประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small, & Medium Enterprise (SMEs) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 - 2018 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างวัฒนธรรมการประกอบการระหว่างพลเมืองและการพัฒนาทักษะโดยมีการจัดฝึกอบรมในระบบการศึกษาทุกระดับ

1.4 เสริมสร้างกรอบของสถาบันการศึกษา โดยให้สถาบันการศึกษาร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสามารถในการพัฒนากลยุทธ์ด้านการประกอบการเข้ามาดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ เช่น กระทรวงเพื่อสวัสดิการเยาวชนและการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อมในประเทศศรีลังกาได้ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้กับเยาวชนที่ว่างงานให้เข้าใจหลักของการเป็นผู้ประกอบการ

1.5 วัดผลลัพธ์และสร้างความมั่นใจในนโยบาย โดยการระบุตัวชี้วัดให้ชัดเจน มีการติดตามผลการดำเนินงาน นำบทเรียนที่ได้จากการทำโครงการมาวัดผลและสะท้อนผลลัพธ์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น สหภาพยุโรปมีตัวชี้วัดเพื่อประเมินผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในด้านเจตคติ โดยประเมินจากความสนใจในการเริ่มต้นทำธุรกิจ

2. การปรับสมดุลของสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบให้มีความเหมาะสม (Optimizing the Regulatory Environment) โดยมีแนวคิดดังต่อไปนี้

2.1 ตรวจสอบข้อกำหนดกฎระเบียบสำหรับผู้เริ่มต้นในการประกอบการ เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำธุรกิจ ในด้านของใช้เวลาในการจัดตั้งบริษัท ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งธุรกิจ และค่าธรรมเนียมของแต่ละประเทศ ตามรายงานของ World Bank's Doing Business 2014 รายงาน

ว่าประเทศที่ใช้เวลาสั้นและมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำจะง่ายต่อการตัดสินใจในการทำธุรกิจ ในทางตรงข้ามประเทศที่ใช้เวลามากและมีค่าใช้จ่ายสูงจะไม่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ

2.2 ลดอุปสรรคในการสร้างธุรกิจให้เกิดความเหมาะสมโดยใช้เทคโนโลยี เช่น การลงทะเบียนจัดตั้งบริษัทแบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่เพียงแค่ลดขั้นตอนการดำเนินงานแต่ยังสามารถประหยัดเวลาและลดค่าใช้จ่ายได้

2.3 สร้างความมั่นใจให้ผู้ประกอบการในด้านสภาพแวดล้อมของกฎระเบียบในหลายประเทศไม่มีการปกป้องลิขสิทธิ์ของผู้ประกอบการหรือการจดลิขสิทธิ์ไม่มีความชัดเจนจึงเกิดการลอกเลียนแบบและเป็นข้อเสียต่อผู้ประกอบการรุ่นใหม่หรือแม้กระทั่งความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการด้านการกักขังบางประเทศมีอัตราดอกเบี้ยที่ไม่สมเหตุสมผลส่งผลให้เกิดหนี้ค้ำหรือล้มละลาย ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมมาตรการที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้หรือความล้มเหลวในธุรกิจ เช่น “Think Young” เป็นกลุ่มสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในสหภาพยุโรปเปิดตัวโครงการ “Fail 2 Succeed” เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้ยอมรับความล้มเหลวให้เป็นการเรียนรู้เพื่อที่จะมองความสำเร็จในอนาคต

2.4 แนะนำผู้ประกอบการให้ผ่านการบริหารจัดการด้าน Startup เพื่อช่วยนำทางด้านการจัดการให้แก่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ในหลายประเทศ ที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในด้านความเข้าใจในการดำเนินงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อการทำธุรกิจ หรือแม้กระทั่งการสนับสนุนเงินทุนจากสถาบันการเงิน

3. การส่งเสริมการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development) โดยได้แบ่งออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

3.1 ส่งเสริมการศึกษาด้านการประกอบการทั้งในระบบและนอกระบบ ในหลายประเทศมีการบูรณาการการศึกษาด้านการประกอบการ เช่น ประเทศไนจีเรียการประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและเป็นวิชาบังคับทุกมหาวิทยาลัย ขณะที่ประเทศราวันดา การประกอบการเป็นส่วนหนึ่งในระบบ O-level (Ordinary) และ A-level (Advanced) เพื่อให้มั่นใจว่าผลลัพธ์ของการศึกษามีความสอดคล้องต่อตลาดแรงงาน

3.2 พัฒนาประสิทธิภาพหลักสูตรด้านการประกอบการ ควรจะสร้างความสามารถและทักษะของแต่ละบุคคล ตลอดจนความคิดด้านการประกอบการและเพิ่มความสามารถเพื่อตอบสนองต่อโอกาส เช่น หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการของประเทศไอร์แลนด์ มีหลักสูตรสำหรับคนรุ่นใหม่โดยมีการใช้นวัตกรรมในการสร้างกระบวนการการสอนในด้านทักษะธุรกิจและสนับสนุนให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาธุรกิจ

3.3 จัดฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์ อาจารย์มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และทักษะในการประกอบการ การศึกษาด้านการประกอบการในหลาย ๆ ที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการประกอบการหรือไม่ได้ถูกฝึกอบรมด้านการประกอบการ ดังนั้นพวกเขาจึงขาดประสิทธิภาพ ในการสอนด้านการประกอบการ ดังนั้น อาจารย์จำเป็นที่จะต้องเข้าใจทักษะและเจตคติในการเป็น ผู้ประกอบการ เช่น ในประเทศมาซิโดเนีย มีอาจารย์จำนวนมากกว่า 1,000 คนที่สอนในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้รับการฝึกอบรมการประกอบการ

3.4 ร่วมมือกับภาคเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนสามารถเตรียมโอกาสด้านการมอบ ประสบการณ์ให้กับนักศึกษา เช่น การฝึกงานและการให้โอกาสนักศึกษาได้ทำงาน ได้พบกับ สถานการณ์ในที่ทำงานเพื่อปรับปรุงทักษะด้านการทำงานนอกจากนี้ภาคเอกชนมีบทบาทในการจัดหา ที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ต่อการสร้างธุรกิจ สร้างความเข้าใจและชี้นำด้าน กฎหมายในประเทศ เช่น ในประเทศเยอรมันมีการร่วมมือกันระหว่างสมาคมผู้ประกอบการเยาวชน และนักศึกษา คณาจารย์กับผู้ประกอบการท้องถิ่นในการตระหนักและการกระตุ้นความสนใจต่อการ เป็นผู้ประกอบการ

4. การอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีและการแลกเปลี่ยนนวัตกรรม (Facilitating Technology Exchange and Innovation) การพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีการเติบโต อย่างรวดเร็วโดยปัจจุบันได้มีการส่งเสริมดังนี้

4.1 รองรับการใช้เทคโนโลยีให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาพยายาม เข้าถึงเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือเนื่องจากสามารถใช้ในการทำธุรกิจได้ ใน ภูมิภาคแปซิฟิก การเข้าถึงเทคโนโลยีในโทรศัพท์มือถือไม่ใช่เพียงแค่ช่วยลดช่องว่างการติดต่อระหว่าง ภูมิภาค แต่ยังสามารถลดค่าใช้จ่ายและทำธุรกิจได้ง่ายขึ้น ในสหราชอาณาจักรมีบริการ GSMA Mobile ที่ให้บริการผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เช่น การฝึกอบรม การลงทะเบียนลูกจ้างและศูนย์ ช่วยเหลือด้านความปลอดภัยสำหรับผู้ประกอบการ

4.2 สนับสนุนเครือข่ายบริษัทข้ามชาติซึ่งสามารถช่วยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและ นวัตกรรม มีการแลกเปลี่ยนความรู้ สนับสนุนผลิตภัณฑ์และส่งเสริมงานวิจัยในสถานศึกษา เช่น G20 ในประเทศมอลตาเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่ร่วมมือกับ ICT ในเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ เพื่อการค้าและ การวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.3 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โดยเฉพาะงานวิจัยในสถานศึกษา ภาคเอกชนและภาครัฐจะต้องสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาระบบนิเวศด้านการประกอบการ (Entrepreneurial Ecosystem) ในสหราชอาณาจักรมี 12 มหาวิทยาลัยที่สนับสนุนงานวิจัยด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการวิจัยและพัฒนาที่แข็งแกร่ง มีการพัฒนาทักษะการทำงานด้านองค์กร และเป็นศูนย์กลางของนวัตกรรม

4.4 สนับสนุน Tech Startup มีศูนย์บ่มเพาะธุรกิจที่ได้รับความนิยมในการกระตุ้น Startup ให้เติบโต โดยจะตั้งอยู่ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนเทคโนโลยีและเข้าถึงความต้องการในการพัฒนาองค์กรและชุมชน ตัวอย่างของมหาวิทยาลัยในประเทศสิงคโปร์อย่าง National University ที่มี Enterprise Center ให้บริการและสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม

5. การปรับปรุงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Improving Access to Finance) เป็นกุญแจสำคัญสำหรับผู้ประกอบการและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ในการเริ่มต้นทำธุรกิจประกอบไปด้วย

5.1 ปรับปรุงการเข้าถึงบริการทางการเงินตามเงื่อนไขที่เหมาะสม เนื่องจากผู้ประกอบการรุ่นใหม่โดยส่วนใหญ่มีรายรับจากเพื่อนโดยการยืมหรือการได้รับเงินทุนจากครอบครัว แต่อาจจะไม่เพียงพอ การเตรียมเงินทุนที่เหมาะสมกับธุรกิจของคนรุ่นใหม่เป็นสิ่งสำคัญนั่นคือการตัดเสื้อให้ดีแต่พอดี ตัวอย่างเช่น การกู้ยืมเงินจากโครงการด้านวิสาหกิจขนาดย่อมที่มีดอกเบี้ยต่ำหรือธุรกิจที่ต้องการการเติบโตโดยอาศัยการใช้นวัตกรรมจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์และการวิจัยและพัฒนาจากนักลงทุน (Angel Finance)

5.2 สนับสนุนเงินทุนด้านนวัตกรรม เช่น เงินทุนจากนักลงทุน โดยนักลงทุนจะมีบทบาทในการกระตุ้นเพื่อพัฒนาองค์กรโดยการระดมทุนเพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมการสร้างเทคโนโลยีในประเทศแคนาดา กองทุนอนตาร์ไอสนับสนุนนวัตกรรมด้านความสะอาด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อสุขภาพ สื่อสารสนเทศและเทคโนโลยี

5.3 สร้างประสิทธิภาพทางการเงินเพื่อสนับสนุน Startup ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยรัฐบาลสามารถมีบทบาทในการช่วยเหลือสถาบันทางการเงิน เช่น ธนาคาร สหกรณ์เครดิตการเงินภาคเอกชนและนักลงทุนเพื่อเข้าใจความต้องการของคนรุ่นใหม่ เช่น สถาบันทางการเงินสำหรับเด็กและเยาวชนระดับนานาชาติ Child and Youth Finance International (CYFI) มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพลเมืองทางเศรษฐกิจโดยกำหนดให้เป็นเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 8 - 18 ปี ให้มีความรู้ในการสร้างรายได้ มีโอกาสในการสะสมเงินเก็บเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจน

5.4 ให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้ประกอบการและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบในการคืนเงินกู้ยืม การส่งเสริมความรู้ความสามารถทางการเงินสามารถทำให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงภาพรวมทางการเงินได้ หลาย ๆ ประเทศมีการส่งเสริมความรู้ทางการเงินให้แก่คนรุ่นใหม่ เช่น รัฐสวัสดิการมีการให้ความรู้ทางการเงินให้แก่ประเทศกานา โดยมอบความรู้ให้แก่นักเรียนจำนวน 89 โรงเรียน

6. การส่งเสริมความตระหนักและการสร้างเครือข่าย (Promoting Awareness and Networking) จากข้อมูล Youth Business International ช่วงอายุ 18 - 34 ปีที่เป็นประชากรระดับภูมิภาคทั้งหมด พบว่ามากกว่า 70% ในลาตินอเมริกา 65% ในยุโรป และ 62% ในเอเชียมีมุมมองว่าเป็นผู้ประกอบการคือ ทางเลือกในการประกอบอาชีพและมีเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการเชิงบวก ดังนั้นจึงต้องมีการสนับสนุนเครือข่ายเพื่อผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ดังนี้

6.1 เน้นคุณค่าของการเป็นผู้ประกอบการต่อสังคมและเน้นการจัดอคติแง่ลบด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นการเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการประกอบการในสังคมและกำจัดความอคติของวัฒนธรรมโดยเฉพาะการมองภาพของอาชีพการประกอบการในแง่ลบ การประชุมและการจัดสัมมนา จะเป็นการเน้นคุณค่าของผู้ประกอบการและเยาวชน เช่น Global Kauffman Foundation Entrepreneurship Week (GEW) มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการประกอบการในกลุ่มสมาชิกและสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในการเปิดตัวธุรกิจ

6.2 สร้างความตระหนักเกี่ยวกับโอกาสในการประกอบการ เนื่องจากเครือข่ายได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานของธุรกิจ เช่น โครงการผู้ประกอบการรุ่นใหม่ สมาคมผู้ประกอบการรุ่นใหม่และชมรมที่มีบทบาทในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการรุ่นใหม่และผู้ประกอบการตัวจริงอีกทั้งอำนวยความสะดวกในการทำการค้าระหว่างประเทศ

6.3 กระตุ้นภาคเอกชนและเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ ภาคเอกชนสามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการในการเข้าถึงตลาด เช่น หอการค้าและสมาคมพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาคสามารถเชื่อมโยงผู้ประกอบการรุ่นใหม่กับวิธีการการสร้างผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จในตลาดต่างประเทศ ช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้รับความรู้และความเชี่ยวชาญที่สามารถช่วยขยายธุรกิจได้

สำหรับบริบทสังคมประเทศไทยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง 1) ภูมิปัญญาที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ 2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ 3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ประกอบกับ การสร้างความเป็น

ผู้ประกอบการเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุล บนฐานความคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการปฏิรูปประเทศด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนา และระบบการศึกษาควบคู่กันไป ตามนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบาย ในส่วนของการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) หรือสตาร์ทอัพ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วย แนวคิดที่แตกต่างและใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร ที่มีจุดเด่นคือการสามารถทำซ้ำ ขยายตลาดได้อย่างไม่มีขีดจำกัดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้วยการส่งผ่าน คุณค่าและสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ ผ่านกระบวนการบ่มเพาะ และพัฒนาอย่างเป็นระบบ

การบ่มเพาะและการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผ่าน กระบวนการที่มีกลไกที่ชัดเจน และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนา อาทิ กฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เอื้อต่อการเริ่มต้นธุรกิจและสนองตอบความต้องการของนักลงทุน การจัดหาแหล่งทุน สำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และการศึกษาที่บ่มเพาะทักษะของความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดขึ้น ตลอดจนมีการส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรการศึกษาสาขาผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและ เอกชน ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษา โครงการที่มีการดำเนินการอยู่ในต่างประเทศใน 2 กลุ่มประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่ม ประเทศยุโรป ดำเนินการในวารสาร และอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถ นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และการจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ และคาดว่าจะ มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิต จะต้องตัดสินใจประกอบอาชีพภายหลังจากจบการศึกษาเพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างรายได้และ ความมั่งคั่ง ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของการศึกษาด้านการประกอบการและทฤษฎีของนักวิจัย ดังนี้

การศึกษาด้านการประกอบการคือ การสอน การฝึกอบรม และการให้ความรู้แก่ ผู้สนใจในการจัดตั้งธุรกิจหรือพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก การศึกษาด้านการประกอบการคือการผสมผสาน องค์ประกอบของธุรกิจให้เกิดสิ่งใหม่ ขณะที่การศึกษาด้านการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อมจะมุ่งเน้น ไปที่ทักษะอันจำเป็นของผู้ประกอบการเพื่อนำไปปรับกับธุรกิจที่กำลังดำเนินการอยู่ (Bechard, &

Toulouse, 1998) นอกจากนี้ การศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการคือการใช้ความคิดสร้างสรรค์และประยุกต์ใช้นวัตกรรมต่อสังคม รัฐบาล และภาคพื้นธุรกิจ (Gottlieb, & Ross, 1997)

การศึกษาด้านการประกอบการสามารถมองมกกว้างในด้านการสอนให้เกิดทักษะและการสร้างลักษณะของแต่ละบุคคลทำให้เกิดการพัฒนาและการวางแผนทางนวัตกรรม ซึ่งมุ่งเน้นด้านความเชี่ยวชาญของการทำการค้าต่อโอกาสทางธุรกิจ ทักษะแบบดั้งเดิมจะสอนความจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการแต่โดยทั่วไปหลักสูตรจะต้องเน้นการขับเคลื่อนตัวธุรกิจ (Allan Gibb, 2002)

การศึกษาด้านการประกอบการไม่ใช่แค่การสอนนักศึกษาให้ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวแม้ว่าสิ่งที่เรียนรู้คือการสร้างธุรกิจ (Burlison, 2005) แต่หลักสำคัญของความรู้จะรวมไปถึงความสามารถในการรับรู้โอกาสที่เข้ามาในชีวิต (Cathy, & Ashmore, 2005) ความสามารถในการแสวงหาโอกาสโดยการสร้างความคิดใหม่ ๆ และค้นหาทรัพยากรที่จำเป็น ความสามารถในการสร้างและดำเนินการทำธุรกิจใหม่และความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Dahleez, 2009) นอกเหนือจากทักษะด้านธุรกิจ การศึกษาด้านการประกอบการคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาความเชื่อคุณค่า และเจตคติให้เกิดความมั่นใจเพื่อให้นักศึกษาพิจารณาว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดและเป็นทางเลือกให้กับการทำงาน (Holmgren, From, Olofsson, & Karlsson, 2005)

การศึกษาด้านการประกอบการมีการกำหนดเชิงลึกกว่าเป็นการศึกษาที่มีทักษะความต้องการในการสร้างธุรกิจใหม่และเป็นมากกว่าการจัดการด้านธุรกิจหรือการเริ่มต้นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ต่อประสบการณ์ ทักษะความรู้และความพร้อมในการเริ่มต้นทำธุรกิจใหม่ (Yu Cheng, Sei Chan, & Mahmood, 2009) โดยถูกจัดหมวดหมู่ของการศึกษาด้านการประกอบการไว้ 3 ประเภทดังนี้

1. การศึกษาเกี่ยวกับการประกอบการ เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักและให้ความรู้แก่นักศึกษาในแง่มุมที่หลากหลายเกี่ยวกับการจัดตั้งและการดำเนินการทำธุรกิจจากมุมมองทางทฤษฎี

2. การศึกษาสำหรับการประกอบการ สร้างแรงบันดาลใจให้การประกอบการเป็นอาชีพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมนักศึกษาจัดตั้งและดำเนินธุรกิจของตนเอง ในการศึกษาประเภทนี้มุ่งเน้นไปที่การสอนนักศึกษาในด้านทักษะการปฏิบัติที่จำเป็นต่อการจัดตั้งและการจัดการธุรกิจขนาดเล็ก มีการจัดทำแผนธุรกิจ

3. การศึกษาในการประกอบการ หมายถึงหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าถึงการประกอบการ การศึกษาประเภทนี้มุ่งเน้นไปที่การฝึกอบรมด้านการจัดการสำหรับผู้ประกอบการเพื่อมุ่งสู่การเติบโตและพัฒนาธุรกิจ การจัดการ เจาะจงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดที่เหมาะสม (Jamieson, 1984)

สถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยโดยเฉพาะการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างระบบนิเวศสำหรับสร้างผู้ประกอบการ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ การเรียนการสอน หลักสูตรผู้ประกอบการ ครูอาจารย์ผู้สอน การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร นโยบายส่งเสริมการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการภายในสถาบันการศึกษา รวมถึงความพร้อมและคุณลักษณะภายในของผู้เรียน เป็นต้น ล้วนส่งผลแบบทางตรงหรือทางอ้อมต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งแยกได้ 3 ด้าน คือ ด้านชีวบุคคล เช่น เพศ ลักษณะทางพันธุกรรม พื้นอารมณ์แต่กำเนิด ด้านสติปัญญา และด้านอารมณ์ความรู้สึก อาทิเช่น ความเชื่อ ความตั้งใจ เจตคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) ผ่านกระบวนการการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้โดยการสังเกต และการเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ดังนั้น สภาพแวดล้อมและคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ (Bandura, 1989)

Hannon (2008) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการ ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มีสภาพแวดล้อมที่ดีในการส่งเสริมพฤติกรรมประกอบการ ทั้งในด้านของความคิดและโอกาส 2) วิธีการที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสร้างการเข้าถึงผู้เรียนทุกคน 3) มีการทำงานร่วมกันในคณะและหน่วยงานทางวิชาการ เพื่อการมีส่วนร่วมในการออกแบบและสร้างผู้ประกอบการ 4) มีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและการสนับสนุนผลตอบแทนของพนักงาน /นักศึกษา และสิ่งจูงใจ 5) มีแนวทางหรือมุมมองกว้าง ๆ ในมุมมองของผู้ประกอบการมากกว่าการส่งเสริมให้เริ่มต้นธุรกิจ และ 6) การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่เรื่องเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

Mac Gregor (2015) ได้แสดงความคิดเห็นถึง 6 องค์ประกอบสำคัญของการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการ (Six Key Elements of An Entrepreneurial University) ไว้ดังต่อไปนี้ 1) ความเป็นผู้นำและการกำกับดูแล (Leadership and Governance) 2) แรงจูงใจ (Incentives) 3) การสอนและการเรียนรู้ (Teaching and Learning) 4) วัฒนธรรมของการเป็นผู้ประกอบการ (A Culture of Entrepreneurship) 5) ความสัมพันธ์และพันธมิตร (Relationships and Partnerships) และ 6) ความเป็นสากล (Internationalization)

จากนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาเยาวชนตามกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการของ UNCTAD (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), 2561) กล่าวถึงการยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development) ไว้ว่า

1. ปรับปรุงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของสถาบันการศึกษาโดยใช้ความสำเร็จของความเป็นผู้ประกอบการของผู้จบการศึกษาเป็นตัวชี้วัด

2. เปิดโอกาสให้ครูอาจารย์ และนักศึกษาดำเนินและบริหารโครงการพัฒนาวิสาหกิจหรือธุรกิจขนาดย่อมภายในสถานศึกษา เสมือนจำลองสถานการณ์จริงด้านการดำเนินธุรกิจ เพื่อสนับสนุนการสร้างทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น ทั้งนี้ อาจพิจารณาเชื่อมโยงกับภาคเอกชนบางรายที่สามารถอำนวยความสะดวกหรือให้บริการเชิงพื้นที่สำหรับการทดลองดำเนินธุรกิจในสนามทดลองเฉพาะ (เช่น แนวคิดสนามเด็กเล่นทางธุรกิจ หรือ Playground เป็นต้น)

3. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทุกระดับชั้นโดยกำหนดให้วิชาความเป็นผู้ประกอบการเป็นวิชาบังคับที่ต้องบรรจุในทุกหลักสูตรทุกระดับการศึกษา

4. ผลิตและพัฒนาครูผู้สอนด้านความเป็นผู้ประกอบการโดยตรง

5. พัฒนาความเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการเงิน และสถาบันการศึกษาทุกระดับเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน

6. ปรับเปลี่ยนเจตคติของพ่อแม่ผู้ปกครองให้ตระหนักและเห็นคุณค่าการเป็นผู้ประกอบการ

7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของที่ปรึกษา และองค์กรหรือเครือข่ายพี่เลี้ยง (Mentors) ด้านเทคโนโลยีและธุรกิจมากขึ้น รวมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อความยั่งยืนในการดำเนินงาน

8. สร้างค่านิยมความเป็นผู้ประกอบการให้สังคมโดยรวมเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นผู้ประกอบการต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ และกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการไว้ดังนี้

1. กำหนดแผนและทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอ.อว.) มีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและวางแผนระบบการศึกษาที่สนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ทั้งระบบ ตั้งแต่การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อช่วงวัยและระดับการศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนกำหนดกรอบการดำเนินงาน (Framework) และมาตรฐานตัวชี้วัดให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันทั้งระบบ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการ

2. พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่สอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่จะต้องพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกิดวิสาหกิจเริ่มต้น และนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทาย สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จได้

3. กำหนดแนวทางการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) หน่วยงานภาครัฐ นำโดยสกอ. และที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัยและภาคเอกชนร่วมมือกันในรูปแบบประสานประชารัฐ เร่งศึกษาวิจัยและกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและโลกในการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) 5 อุตสาหกรรม ได้แก่ อาหาร เทคโนโลยีขั้นสูง ดิจิทัล เทคโนโลยีทางการแพทย์ และไลฟ์สไตล์ ตั้งแต่ระดับประเทศลงไปถึงห้องทดลอง สร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยและพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะนักวิจัยเพื่อรองรับการขยายตัวของวิสาหกิจรายใหม่ (Startup) โดยกำหนดรายละเอียดการพัฒนาวิจัยเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ให้พร้อมใช้งานในอนาคต

4. การจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น ข้อเสนอสำหรับการจัดระบบนิเวศที่สนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้นได้พัฒนาแนวคิดขึ้นมาจากระบวนการนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup/Venture Process) ซึ่งประกอบด้วย 7 กระบวนการ คือ 1) ความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea)

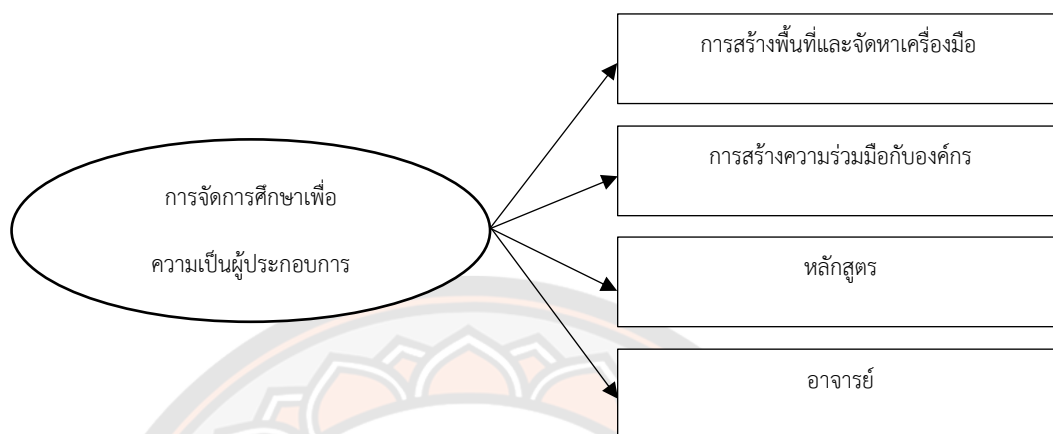
2) การสร้างรูปแบบของธุรกิจ (Business Model) 3) หน่วยงานตามกฎหมาย 4) การวิเคราะห์ทางการเงิน 5) การวางแผนด้านการลงทุน 6) การนำไปสู่การปฏิบัติ 7) การประเมินผล ดังนั้น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน จึงควรมีการบริหารจัดการองค์ประกอบและกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้ 1) จัดทำฐานข้อมูลวิสาหกิจและผู้ประกอบการ (Big Data/Centralized Database) 2) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการเริ่มต้นแบบครบวงจร 3) เวทีสตาร์ทอัพ 4) ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ (Incubation Center) 5) ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และ 6) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและฉันทกพันธมิตร

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง การรับรู้ของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสร้างเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการ และกำหนดตัวบ่งชี้การวัดตัวแปรปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ แยกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ การสร้างความร่วมมือกับองค์กร หลักสูตร อาจารย์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ

แนวคิด นักวิจัย (ปีที่ตีพิมพ์)	องค์ประกอบของปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ			
	การสร้างพื้นที่ และจัดหา เครื่องมือ	การสร้างความ ร่วมมือกับองค์กร	หลักสูตร	อาจารย์
Hannon (2008)	✓	✓	✓	✓
MacGregor (2015)	✓	✓	✓	✓
สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561)	✓	✓	✓	✓
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อ การค้าและการพัฒนา (องค์การ มหาชน), 2561	✓	✓	✓	✓

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ สามารถสรุปเป็นโมเดลการวัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ดังรูปภาพ 10

ภาพ 10 โมเดลการวัดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ

จากโมเดลดังกล่าว สามารถกำหนดนิยามดังนี้

การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานที่ดูแล บ่มเพาะ และปลูกฝัง รวมทั้งจัดหาแหล่งทุนสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นิสิตต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

การสร้างความร่วมมือกับองค์กร หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยมีความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เปิดอบรมหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นิสิตต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

หลักสูตร หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนเกี่ยวกับการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการโดยมีให้เลือกเรียนหลากหลาย และหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่นิสิตกำลังศึกษาอยู่สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจแก่ตัวนิสิตในการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการ

อาจารย์ หมายถึง ระดับความรู้สึกของนิสิตที่รับรู้ว่าจะสามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำและปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ เนื่องจากอาจารย์มีความรู้ เชี่ยวชาญในเรื่องผู้ประกอบการ เมื่อนิสิตต้องการหรือสนใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัยนเรศวรกับการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัยผู้ประกอบการ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รู้จักและสร้างโอกาสทำงานในทีมมีความเสี่ยงและตอบสนองต่อความท้าทาย (Kirby, 2002) มหาวิทยาลัยที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์กรของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

พร้อมทั้งเป็นศูนย์บ่มเพาะที่ให้การช่วยเหลือด้านโครงสร้างสำหรับอาจารย์และนักศึกษา เพื่อให้เกิดการคิดค้นและเริ่มต้นสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ ๆ ทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา ทางด้านการค้า และทางด้านความร่วมมือ (Etzkowitz, 2003) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มีส่งเสริมสนับสนุนการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

มหาวิทยาลัยผู้ประกอบการเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษารวมถึงมีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สามารถถ่ายทอดสู่การสร้างประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และมีกระบวนการสนับสนุนเพื่อบ่มเพาะผู้ประกอบการและธุรกิจเกิดใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (อวิรุทธ์ ฉัตรมาลาทอง และคณะ, 2560)

สำหรับในประเทศไทยรัฐบาลให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการรายย่อยขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อการสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Startup) ระหว่างสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง และสมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย มีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างผู้ประกอบการรายใหม่หรือกลุ่มที่เริ่มดำเนินธุรกิจ (Startup) จำนวน 10,000 ราย ภายในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งจำเป็นต้องทำร่วมกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะมหาวิทยาลัยมีทักษะในเรื่องการวิจัย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง (ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย, 2563) สอดคล้องกับ (Kelley และคนอื่น ๆ, 2011) ที่ได้ระบุว่าปัจจัยเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการนอกจากด้านแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบธุรกิจ นโยบายภาครัฐ มาตรการสนับสนุนของภาครัฐแล้ว การศึกษาและการอบรมเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ การถ่ายโอนความรู้เพื่อการวิจัย และพัฒนาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการด้วยหลักสูตรการศึกษาสาขาความเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ตัวอย่างหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเช่น หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ (หลักสูตรสองภาษา) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยผู้ประกอบการต่าง ๆ จะมีความเป็นผู้ประกอบการในกระบวนการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของนิสิต นักศึกษามีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สามารถถ่ายทอดสู่การสร้างประโยชน์

ในเชิงพาณิชย์ และมีกระบวนการสนับสนุนเพื่อบ่มเพาะผู้ประกอบการและธุรกิจเกิดใหม่ โดยอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากบริบทของปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยนเรศวรได้มีการพัฒนาความเข้มแข็งด้านวิชาการ และปรับแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร สร้างหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดหลักสูตรในลักษณะสหวิทยาการสหวิทยาการที่บูรณาการความรู้ ความเชี่ยวชาญข้ามศาสตร์จากหลายหน่วยงานเพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตนของนิสิต รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมในทักษะที่จำเป็นแก่นิสิตทุกชั้นปีให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อออกไปสู่ตลาดแรงงาน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยนเรศวรในปัจจุบัน “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ” (University for Entrepreneurial Society) ที่จะมียุทธศาสตร์ในการเป็นผู้นำต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมพร้อมทั้งสร้างนิสิตให้เป็นนักนวัตกรรมทางสังคม ด้วยเหตุนี้เองการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และนักนวัตกรรม (Innovator) จะต้องดำเนินการไปพร้อมกัน โดยมหาวิทยาลัยต้องขับเคลื่อนในเรื่องดังกล่าวทุกด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการเข้าถึงความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม ครอบคลุมถึงการสร้างความตระหนักรู้ด้านความเป็นผู้ประกอบการ และการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งการสนับสนุนการสร้างสรรค่นวัตกรรม การเสริมสร้างระบบนิเวศผู้ประกอบการและนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด (Entrepreneurship Policy Framework (EPF) มิติที่ 3 ที่เน้นการยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะและกรอบแนวคิดของการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) (รายงานประจำปีมหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565)

ทั้งนี้หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนมีทั้งที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการโดยตรง และเป็นรายวิชาเพื่อให้นิสิตที่สนใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ การเป็นผู้ประกอบการ โดยจัดเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป นอกจากนั้นยังส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายและตอบโจทย์ผู้ประกอบการ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้เรียนทุกช่วงวัย ที่ต้องการเพิ่มพูนศักยภาพของตนเองโดยไม่ต้องเข้าสู่ระบบการเรียนเพื่อรับปริญญาสามารถนำความรู้ไปใช้ต่อยอดในอาชีพของตนเองได้อย่างรวดเร็ว เช่น การสร้างธุรกิจชุมชนจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ นักจัดการสุขภาพผู้สูงอายุชุมชน เทคโนโลยีการสร้างนวัตกรรมส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุ การสร้างผลิตภัณฑ์สมุนไพรส่งเสริมสุขภาพเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน เป็นต้น

สำหรับการพัฒนาให้นิสิตมีสมรรถนะ และคุณลักษณะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพร้อมสู่โลกแห่งการทำงานจริง ทั้งยังสามารถพัฒนาอาชีพในปัจจุบันและเตรียมพร้อมรองรับตำแหน่งงานในอนาคต มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของตลาดงาน โดยมหาวิทยาลัยได้จัดให้มีหลักสูตรสหกิจศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนในลักษณะร่วมผลิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน (CWIE: Cooperative and Work Integrated Education) โดยให้นิสิตได้เรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานภายนอก (Work-based Learning) ในทุกรูปแบบ ที่ทำให้นิสิตมีสมรรถนะ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) เจตคติ (Attitudes) และค่านิยม (Core Values) และคุณลักษณะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

อำพล นววงศ์เสถียร (2564) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย โดยโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยค่าสถิติ $\chi^2 = 786.67$, $df = 412$ ค่า $\chi^2/df = 1.909$, $p\text{-value} = .056$, $CMIN/DF = 1.909$, $GFI = .997$, $TLI = .999$, $AGFI = .998$ และ $CFI = .993$, $RMSEA = .056$ ที่ระดับนัยสำคัญ $.05$ ผลการศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายในการให้การศึกษา ความรู้ การอบรมบ่มเพาะ การสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย รวมทั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตมีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ ทักษะ และเสริมสร้างประสบการณ์ให้จบออกไปเป็นบัณฑิตที่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลกและออกไปเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในโลกธุรกิจ

อมินดารา อริยธาดา (2564) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ โดยส่งผ่านความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาสาขาผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า (1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยค่า $\chi^2 = 118.97$, $df = 50$, $p\text{-value} = .00$, $\chi^2/df = 2.45$, $RMSEA = .08$, $CFI = .98$, $GFI = .93$ และ $AGFI = .87$ (2) สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (3) ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงต่อ

พฤติกรรมการณ์มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ และ (4) สภาพแวดล้อมทางการศึกษาและเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการณ์มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการผ่านความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

ธาดาทิเบศร์ ภูทอง (2562) ได้ศึกษาผลกระทบของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการต่อการรู้คิดและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านการบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถตนเอง การรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจและการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการยังเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมของนักศึกษา ด้านการบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 4 รองลงมาคือ การรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามลำดับ โดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง และยังมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจและอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในขณะที่การรับรู้ความสามารถของตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจและยังมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ และยังมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังพบว่า การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม

พัทธนันท์ เรืองศรีมัน (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาโทวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มวิชาที่เรียนหรือหลักสูตรการศึกษา เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ สำหรับข้อจำกัดของความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่ระบุว่าเนื่องจากการขาดเงินทุนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสนับสนุนให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ศึกษาในสาขาการเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีในการเป็นเจ้าของกิจการ รวมไปถึงการให้ความรู้รายละเอียดต่าง ๆ ในเชิงปฏิบัติที่จำเป็นต่อการเริ่มต้นกิจการ เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และควรให้ความสำคัญในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนกับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มากขึ้น โดยการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น การจัดทำโครงการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ (Startup) เป็นต้น

จรรยา กอสุขทวีคุณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า 1) ภูมิหลังครอบครัวและการมีธุรกิจเป็นของตนเองเป็นตัวแปรที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน คือ แรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการ พฤติกรรมตามแผน การศึกษาด้านการประกอบการและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ 2) ใช้สถิติทดสอบหาค่าความแตกต่างโดยใช้ t-test, f-test และหาค่าความแปรปรวนโดยเปรียบเทียบนักศึกษา 3 กลุ่ม คือ สายเทคโนโลยี สายธุรกิจและการจัดการ และสายมีเดียและการออกแบบต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาจำนวน 3 กลุ่มที่มีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจะมีพฤติกรรมตามแผนและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ด้านแรงจูงใจ พฤติกรรมตามแผน และด้านการศึกษาเป็นตัวแปรที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

อนงค์ รุ่งสุข (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพ ด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ด้านการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการจัดการศึกษาสู่การเป็นผู้ประกอบการ และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม สามารถพยากรณ์ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Passoni, & Glavam (2018) ได้ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและผลกระทบของการศึกษาด้านผู้ประกอบการ : ความแตกต่างระหว่างนักศึกษาสาขาการจัดการ วิศวกรรม และบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจระหว่างนักศึกษาที่มีความรู้ที่แตกต่างกันและเพื่อประเมินผลกระทบการศึกษาด้านผู้ประกอบการกับนักศึกษาด้านการจัดการ วิศวกรรม และบัญชี โดยสำรวจนักศึกษาในประเทศบราซิลจากสาขาที่แตกต่างกัน จำนวน 491 คน ผลวิจัยพบว่าการศึกษาด้านการประกอบการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจของนักศึกษาการจัดการ วิศวกรรมและบัญชี อย่างไรก็ตาม สิ่งที่พบในงานวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมมีความตั้งใจมากที่สุด และสายวิศวกรรมทั้งหมดมีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

Aragon-Sanchez et al. (2017) ศึกษาถึงทุนมนุษย์ที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีพฤติกรรมตามแผนเป็นตัวแปรคั่นกลาง โดยผลการศึกษาพบว่า ทุนมนุษย์ทางด้านการศึกษา (Access to human capital education) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีอิทธิพลผ่านตัวแปรคั่นกลางคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่วนทุนมนุษย์ทางด้านประสบการณ์ (Access to human capital work experience) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการเป็นตัวแปรคั่นกลาง ส่วนการศึกษาถึงหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและหลักสูตรที่มุ่งผู้เรียนให้เป็นเจ้าของธุรกิจ สามารถส่งอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

Fayolle et al. (2015) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education Programs (EEPs) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการและตัวแปรทำนายความตั้งใจ ตัวอย่างวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการจัดการในประเทศฝรั่งเศสจำนวน 239 คน หลังจากการฝึกอบรมตามโปรแกรมเป็นเวลา 3 วัน ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้เรียนระหว่างก่อนฝึกอบรมกับหลังฝึกอบรม พบว่า EEPs ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ แต่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเมื่อทำการวัดซ้ำหลังสิ้นสุดโปรแกรม 6 เดือน

Mohamad et al. (2015) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลลัพธ์ของการศึกษาด้านการประกอบการกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของบัณฑิตจบใหม่ เป็นงานวิจัยที่สนับสนุนรัฐบาลในด้านการศึกษาก่อเป็นผู้ประกอบการ จุดประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทางเลือกของบัณฑิตที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการศึกษาด้านการประกอบการ งานวิจัยได้สำรวจนักศึกษาจำนวน 2,300 คน จากมหาวิทยาลัย UTAR (Universiti Tunku Abdul Rahman) และได้แบ่งการศึกษาด้านการประกอบการเป็น 2 ส่วนคือ แบบทางการและไม่เป็นทางการ แบบทางการ (Formal) คือ การเรียนด้านการประกอบการ มีผู้ประกอบการอยู่ในหลักสูตรหรือมีกิจกรรมเกิดขึ้นระหว่างเรียน ในส่วนของแบบไม่เป็นทางการ (Informal) คือ การลงมือทำธุรกิจระหว่างเรียนโดยเกิดจากการทำธุรกิจก่อนที่จะเรียนหรือทำธุรกิจที่บ้าน เป็นโปรแกรมที่เน้นการทำธุรกิจ ผลวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม ผลของความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุผลสำเร็จของบัณฑิตกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการกลับปรากฏผลเชิงลบ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การศึกษาด้านผู้ประกอบการทั้งแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการมีผลต่อการปลูกฝังความตั้งใจ

Tessema Gerba (2012) ศึกษาผลกระทบของการศึกษาด้านการประกอบการบนความตั้งใจของนักศึกษาสายบริหารธุรกิจและวิศวกรรมศาสตร์ในประเทศเอธิโอเปีย ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นพบว่า นักศึกษาที่ศึกษาด้านการประกอบการสาขาการจัดการมีแนวโน้มในความตั้งใจมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนด้านการประกอบการที่เป็นสาขาวิศวกรรม สามารถสังเกตได้อีกประการหนึ่งว่า นักศึกษาชายสาขา มีแรงจูงใจการจัดการที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงกว่านักศึกษาหญิง ขณะที่นักศึกษาหญิงสาขาการจัดการมีแรงจูงใจที่จะเป็นผู้ประกอบการในระดับต่ำสุด สามารถสรุปได้ว่าความตั้งใจในอาชีพผู้ประกอบการแปรผันกับเพศ ในส่วนของตัวชี้วัดทำให้สามารถสรุปได้ว่าการศึกษาด้านการประกอบการสามารถเพิ่มความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้

Yun (2010) ศึกษาเรื่อง การศึกษาด้านการประกอบการมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ โดยเน้นศึกษากับเจตคติของนักศึกษาของประเทศจีนที่กำลังศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในระดับมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษามีพื้นฐานด้านการประกอบการจำนวน 327 คน จาก 3 มหาวิทยาลัย โดยผลวิจัยพบว่า การศึกษาด้านการประกอบการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจาก 3 สิ่ง คือ การเรียนรู้ แรงบันดาลใจ และทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะ โดยผู้วิจัยได้สรุปไว้ว่า 1) การเรียนรู้และแรงบันดาลใจได้รับประโยชน์จากการศึกษาด้านการประกอบการ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องต่อการใช้ความสามารถของตนเอง สามารถมีอิทธิพลต่อภายนอกและนักศึกษาเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสูงสุด ในส่วนของแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะมีผลกระทบทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ 2) ความสามารถเป็นกุญแจที่สนับสนุนความตั้งใจและแรงบันดาลใจ ดังนั้นเมื่อนักศึกษาเกิดความตั้งใจที่แน่วแน่แล้ว นักศึกษาถึงจะมองหาแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะ ซึ่งสะท้อนว่าศูนย์บ่มเพาะมีความสำคัญแต่จะตามมาหลังจากที่นักศึกษามีหนทางที่ชัดเจน

Liñán, & Chen (2009) ได้ศึกษาปัจจัยทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับทุนมนุษย์ โดยศึกษากับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศสเปนและไต้หวัน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการคล้อยตามกลุ่มคนสำคัญ และทุนมนุษย์ในด้านการมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการมาก่อน สามารถส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้

Wu, S., & Wu, L. (2008) ได้ศึกษาผลกระทบของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศจีน วัตถุประสงค์ประการแรกทดสอบความกลมกลืนของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen ในการทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจีนในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยในเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน ประการที่สองอธิบายถึงผลกระทบของทัศนคติส่วนบุคคล บรรทัดฐานเชิงอัตนัย และการ

รับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมต่อความตั้งใจของผู้ประกอบการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยจีนที่มีพื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ทั้งสามปัจจัยสามารถร่วมกันอธิบายความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ร้อยละ 58 และเมื่อพิจารณาความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ระดับปริญญาตรีมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ระดับปริญญาตรีสูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงสรุปได้ว่า ความรู้พื้นฐานด้านการเป็นผู้ประกอบการไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของการเป็นผู้ประกอบการ นักศึกษาจึงไม่เกิดทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

ดังนั้นจากข้อสรุปการทบทวนวรรณกรรมจึงได้กำหนดไว้เป็นสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

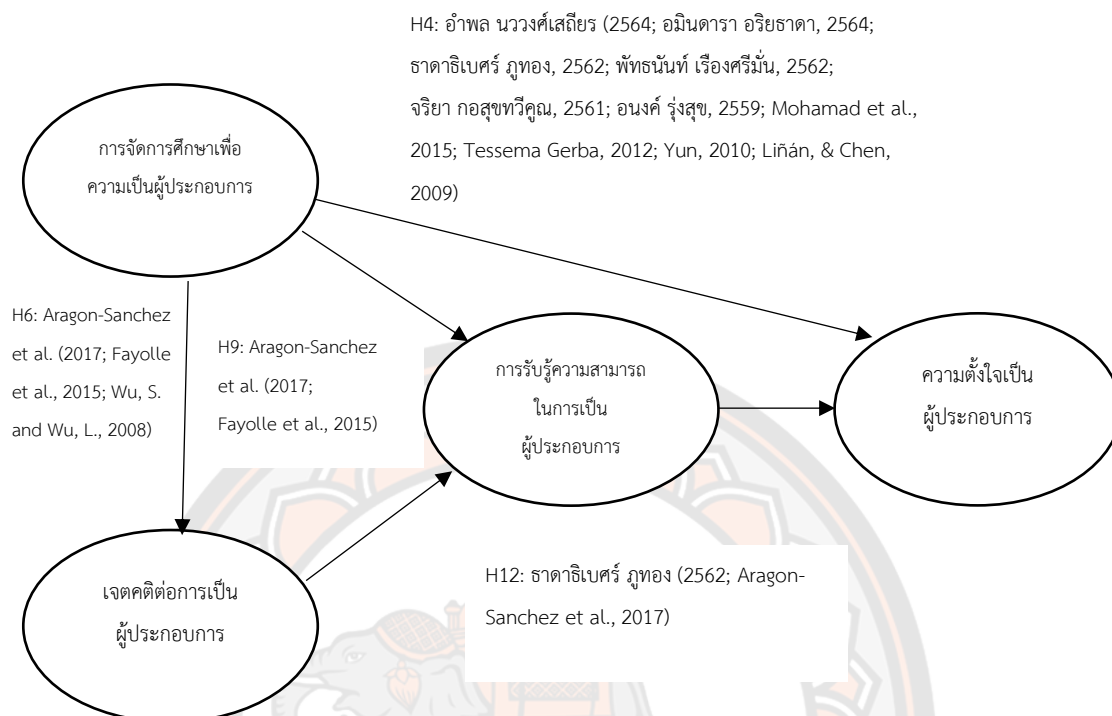
H4: การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ

H6: การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

H9: การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

H12: การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

สามารถเขียนเป็นแผนภาพแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ได้ ดังภาพ 11

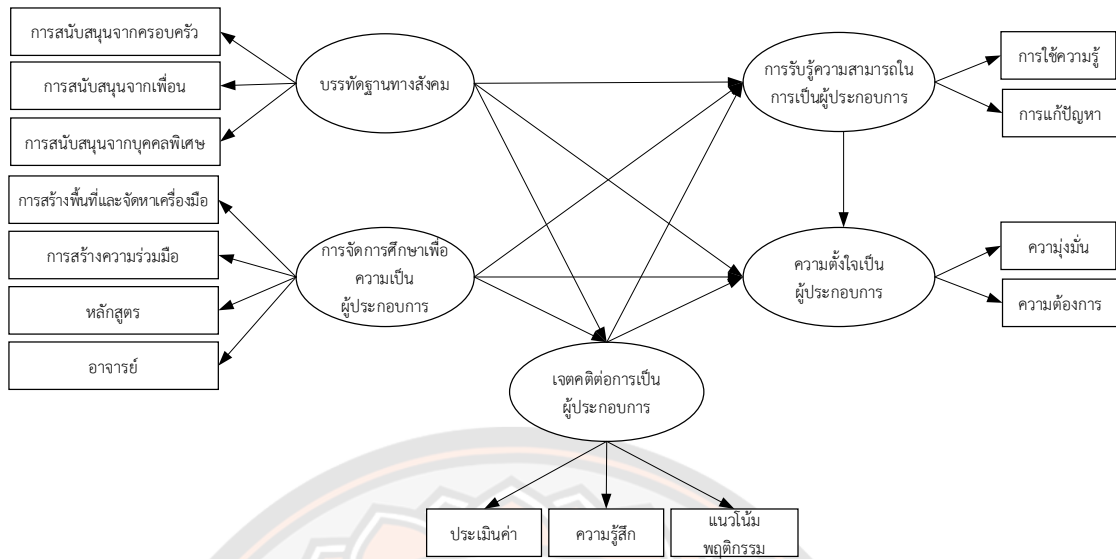
ภาพ 11 ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมกัน

จากสมมติฐานจะพบว่า งานวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้ทดสอบสมมติฐาน ระหว่างตัวแปรการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการกับบรรทัดฐานทางสังคม เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมเป็นการวัดการรับรู้ความกดดันทางสังคมในการเลือกที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากรู้จักคนใกล้ชิด เช่น ครอบครัว เพื่อน โดยในงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและบรรทัดฐานทางสังคม มีความสัมพันธ์ค่อนข้างอ่อนแอ (Krueger et al., 2000; Autio et al., 2001) ในบางงานวิจัยได้ละเว้นการศึกษาบรรทัดฐานทางสังคม (Veciana et al., 2005) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ อาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับบรรทัดฐานทางสังคม เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมเป็นความคาดหวังที่เกิดจากครอบครัวและบุคคลใกล้ชิดที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของไอเซน (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) มาใช้อธิบายศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายและอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นที่ความตั้งใจของแต่ละบุคคลที่จะทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดในระยะยาวไม่ใช่ในระยะสั้น จุดนี้ทำให้ทฤษฎีนี้สามารถใช้ได้กับการประกอบการ เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการทำ ความเข้าใจความซับซ้อนของพฤติกรรมทางสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้พฤติกรรมทุกชนิดจำเป็นต้องการมีวางแผนล่วงหน้า และสามารถทำนายได้จากความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ทั้งนี้มีตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม ร่วมกับการ ทบทวนเอกสารงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ว่ามีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยผสมแนวคิดและงานวิจัยที่ได้ศึกษาทั้งหมดเข้าด้วยกันโดยมีตัวแปรทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ

จากการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลทางตรงและทางอ้อม ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ และสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังภาพ 12

ภาพ 12 กรอบแนวคิดการวิจัย โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และอิทธิพลรวม (Total Effect) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยผู้วิจัยได้นำเทคนิคการวิจัยแบบการสร้างความสัมพันธ์ตามสมมติฐานการวิจัย ศึกษาถึงการสร้างมาตรวัดตัวแปรเข้ามาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาทบทวนเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ตามสมมติฐานการวิจัย ศึกษาถึงการสร้างมาตรวัดตัวแปร ตลอดจนการสร้างแบบสอบถามตามหลักการความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คณะ แบ่งเป็นกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5 คณะ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 7 คณะ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 6 คณะ รวมนิสิตระดับปริญญาตรีทั้งหมด 24,788 คน (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การแบ่งคณะตามกลุ่มสาขาวิชา (Cluster) ในมหาวิทยาลัยนเรศวร

กลุ่มสาขาวิชา		
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
1. คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1. คณะเภสัชศาสตร์	1. คณะศึกษาศาสตร์
2. คณะวิทยาศาสตร์	2. คณะแพทยศาสตร์	2. คณะนิติศาสตร์
3. คณะวิศวกรรมศาสตร์	3. คณะสาธารณสุขศาสตร์	3. คณะมนุษยศาสตร์
4. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ	4. คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์	4. คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร
5. คณะโลจิสติกส์และดิจิทัลซัพ พลายเชน	5. คณะพยาบาลศาสตร์	5. คณะสังคมศาสตร์
	6. คณะทันตแพทยศาสตร์	6. วิทยาลัยนานาชาติ
	7. คณะสหเวชศาสตร์	

ที่มา: ประกาศสภามหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2566

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 ซึ่งพิจารณาจากวิธีการที่ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เกณฑ์สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎของ Schumacker, & Lomax (n.d. อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นฟังก์ชันของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างระหว่าง 10 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ หรือจำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ทั้งสิ้น 14 ตัวแปร ผู้วิจัยใช้อัตราส่วน 20: 1 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีตัวอย่างอย่างน้อย 280 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวอย่างให้มากกว่าขนาดขั้นต่ำเพื่อชดเชยในกรณีที่มีผู้ไม่ตอบกลับแบบสอบถามอีก 25 เปอร์เซ็นต์ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 350 ตัวอย่าง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549)

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 โดยในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะนิสิตระดับปริญญาตรีเท่านั้น โดยวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มสาขาวิชาตามประกาศสภามหาวิทยาลัยนเรศวร คือ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยวิธีการสุ่มจากแต่ละกลุ่มสาขาวิชามากลุ่มละ 2 คณะ สุ่มมาศึกษา จำนวน 6 คณะ

ขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะ ตามสัดส่วนของประชากร โดยใช้คณะเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างจากนิสิตระดับปริญญาตรีแต่ละคณะที่สุ่มได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละคณะรวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้ 350 ตัวอย่าง

ตาราง 3 จำนวนนิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565 จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา/คณะ

ที่	กลุ่มสาขาวิชา / คณะ	จำนวน (คน)	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
		n = 350	
	กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	4,671	134
1.	คณะวิทยาศาสตร์	2,047	59
2.	คณะวิศวกรรมศาสตร์	2,624	75
	กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	2,335	67
3.	คณะเภสัชศาสตร์	758	22
4.	คณะสาธารณสุขศาสตร์	1,577	45
	กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	5,211	149
5.	คณะศึกษาศาสตร์	1,981	57
6.	คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร	3,230	92
	รวม	12,217	350

ที่มา: กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประเมินด้วยตนเอง (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-end Question) ที่มีข้อความในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะ สาขาวิชา ที่ศึกษา ชั้นปี อาชีพของบิดาและมารดา ประสบการณ์การหารายได้ ประสบการณ์การฝึกอบรวม ประสบการณ์การเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร 5 ด้าน โดยด้านที่ 1 – 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior: TPB) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนามาจากแบบวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Intention Questionnaire, EIQ) ของ Liñán, & Chen (2009 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และ ทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุฒม์ พิมพ์สอน, 2565) เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior: TPB) และด้านที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ที่มหาวิทยาลัยสร้างเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) เป็นคำถามปลายปิด โดยใช้ข้อความคำถามเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้ (Rensis A.Likert, 1967)

ความหมายของระดับความคิดเห็น	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ดังนี้

1. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 6 ข้อ
2. บรรทัดฐานทางสังคม จำนวน 5 ข้อ
3. การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 6 ข้อ
4. ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 5 ข้อ

5. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 6 ข้อ

การแปลความหมายของแบบสอบถาม แบบสอบถามที่กำหนดเป็น 5 ระดับ ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งฉบับ กำหนดความหมาย ดังนี้ (ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2539, น. 15)

ช่วงของค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

โดยความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ ดังนี้ (Fisher, n.d. อ้างถึงใน ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2539, น. 15)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบสอบถามที่มาจากแบบวัดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Intention Questionnaire) ของ Liñán, & Chen (2009 อ้างถึงใน มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; วรุฒม์ พิมพ์สอน, 2565) พฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior: TPB) ที่คิดค้นโดย Ajzen (1991) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) เพื่อมาปรับปรุงให้ครอบคลุมและตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (A Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นแนวทางในการศึกษาหลัก ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)

2. เขียนนิยามปฏิบัติการของคุณลักษณะที่ต้องการวัด ซึ่งได้จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับค่านิยมเชิงปฏิบัติการของ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ

โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับมี โครงสร้างของการสร้างข้อคำถาม (Table of Specification) ดังตาราง 4

ตาราง 4 โครงสร้างของการสร้างข้อคำถาม (Table of Specification)

ด้านที่	เรื่อง	จำนวนข้อคำถาม
1	เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ	6
	การประเมินค่า	2
	ความรู้สึกร	2
	แนวโน้มพฤติกรรม	2
2	บรรทัดฐานทางสังคม	5
	การสนับสนุนจากครอบครัว	2
	การสนับสนุนจากเพื่อน	2
	การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ	1
3	การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	6
	การใช้ความรู้	4
	การแก้ปัญหา	2
4	ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	5
	ความมุ่งมั่น	3
	ความต้องการ	2
5	การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ	6
	การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ	1
	การสร้างความร่วมมือกับองค์กร	2
	หลักสูตร	2
	อาจารย์	1
รวม		28

3. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา พร้อมด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยประกอบด้วยชื่อเรื่อง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เชี่ยวชาญ การสอนด้านการวิจัยโมเดลสมการโครงสร้าง 1 ท่าน อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เชี่ยวชาญการสอนด้านวิจัยและประเมินการศึกษา 1 ท่าน และอาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เชี่ยวชาญการสอนด้านบริหารธุรกิจ และผู้ประกอบการ 3 ท่าน (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญนำเสนอไว้ในภาคผนวก ก) ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องชัดเจนของภาษา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 (รายละเอียดค่าดัชนีความสอดคล้องนำเสนอไว้ในภาคผนวก ข) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ได้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีชี้วัดความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ จำนวน 28 ข้อ และผู้วิจัยมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ, 2543, น. 249; อ้างอิงจาก Rowinelli, & Hambleton, 1977) โดยใช้เกณฑ์การกำหนดคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+1 คะแนน หมายถึง ข้อคำถามมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์ของตัวแปร

0 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์ของตัวแปร

-1 คะแนน หมายถึง ข้อคำถามมีเนื้อหาไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์ของตัวแปร

5. ปรับแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำมาทำการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุดกับนิสิตซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสื่อความหมายตรงตามความต้องการและมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อตรวจสอบอำนาจจำแนกรายชื่อของตัวแปรแฝง โดยหาค่า Item total correlation ซึ่งคัดเลือกข้อคำถามที่ค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.476 - 0.965 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามของแต่ละตัวแปรแฝง ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าอัลฟา (α) นั้นจะมีค่าที่ดีและมีความเชื่อมั่นสูงเมื่อค่าที่วัดได้มีค่าใกล้เคียงหรือเท่ากับ 1 แต่หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.70 (Nunnally, 1978) ยังแสดงได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยได้ ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 วิเคราะห์ราย

ด้านพบว่าด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.911 ด้านบรรทัดฐานทางสังคมมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.862 ด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.859 ด้านความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.950 และด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.930 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ดังนั้น แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความน่าเชื่อถือ (Reliability)

6. จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นตามโมเดลการวัดตามทฤษฎีที่กำหนดในกรอบแนวคิดการวิจัยนั้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลจริงมากน้อยเพียงไร (goodness-of-fit: GOF) สามารถตรวจสอบได้ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Version 7.11) ควบคู่กับการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Loading) และค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (Error Variance) เพื่อนำข้อมูลมาทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของการวัดด้วยการพิจารณาค่าสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ โดยพิจารณาพร้อมกับค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) และค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted : AVE)

สำหรับในงานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง ถ้าโมเดลการวัดตามทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นสามารถพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Fitness indices) ซึ่งมีนักวิจัยเสนอเกณฑ์สำหรับพิจารณาไว้จำนวนมาก ดัชนีความสอดคล้องที่นิยมใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ได้แก่ chi-square root mean square residual (RMR), root mean square residual (RMSEA), goodness-of-fit index (GFI) and the adjusted goodness-of-fit index (AGFI) (Brown, 2015; Byrne, & Stewart, 2006; Schumacker, & Lomax, 2016)

ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานหลังจากที่ทำการปรับแบบจำลองตัวแปรแต่ละตัว ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ค่าสถิติทดสอบที (t - value) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	Factor Loading	S.E.	t	R^2
เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE)				
การประเมินค่า (VAL)	0.919	0.011	87.071**	0.845
ความรู้สึกรู้สึก (SEN)	0.946	0.010	94.536**	0.894
แนวโน้มพฤติกรรม (BEH)	0.924	0.012	79.164**	0.854
บรรทัดฐานทางสังคม (SN)				
การสนับสนุนจากครอบครัว (FAM)	0.523	0.042	12.530**	0.274
การสนับสนุนจากเพื่อน (BUD)	0.618	0.036	17.322**	0.382
การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ (ROLE)	0.876	0.023	38.698**	0.767
การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC)				
การใช้ความรู้ (KNOW)	0.907	0.013	72.349**	0.823
การแก้ปัญหา (SOLV)	0.873	0.015	58.868**	0.763
การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE)				
การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ (FAC)	0.785	0.022	35.879**	0.617
การสร้างความร่วมมือ (PART)	0.899	0.013	67.256**	0.808
หลักสูตร (COU)	0.903	0.012	78.122**	0.816
อาจารย์ (INS)	0.822	0.020	40.428**	0.676
ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI)				
ความมุ่งมั่น (EARN)	0.986	0.008	118.493**	0.972
ความต้องการ (NEED)	0.866	0.015	58.494**	0.750

** มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หมายเหตุ: ค่าสถิติ $\chi^2 = 71.197$, $df = 50$, $p = 0.026$ $\chi^2/df = 1.424$, CFI = 0.996, TLI = 0.992, REMSEA = 0.035, SRMR = 0.020

จากตาราง 5 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝง ทุกตัวมีค่าเป็นบวก โดยมีค่าระหว่าง 0.523 – 0.986 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ความมุ่งมั่น (EARN) มีน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.986 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนจากครอบครัว (FAM) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.523 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบสามารถอธิบายดังนี้

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 1 เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) มีค่าระหว่าง 0.919 ถึง 0.946 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ประเมินค่า (VAL) ความรู้สึก (SEN) และแนวโน้มพฤติกรรม (BEH) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่า (R²) ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบอยู่ที่ร้อยละ 84.5 – 89.4

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 2 บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีค่าระหว่าง 0.523 ถึง 0.876 ซึ่งมีทั้งหมด 3 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การสนับสนุนจากครอบครัว (FAM) การสนับสนุนจากเพื่อน (BUD) และการสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ (ROLE) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่า (R²) ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบอยู่ที่ร้อยละ 27.4 – 76.7

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 3 การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) มีค่า 0.873 ถึง 0.907 ซึ่งมีทั้งหมด 2 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การใช้ความรู้ (KNOW) และการแก้ปัญหา (SOLV) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่า (R²) ร่วมกันอธิบาย องค์ประกอบอยู่ที่ร้อยละ 76.3 – 82.3

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) มีค่าระหว่าง 0.785 ถึง 0.903 ซึ่งมีทั้งหมด 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ (FAC) การสร้างความร่วมมือ (PART) หลักสูตร (COU) และอาจารย์ (INS) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่า (R²) ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบอยู่ที่ร้อยละ 61.7 – 81.6

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบที่ 5 ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มีค่าระหว่าง 0.866 ถึง 0.986 ซึ่งมีทั้งหมด 2 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความมุ่งมั่น (EARN) และความต้องการ (NEED) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่า (R²) ร่วมกันอธิบาย องค์ประกอบอยู่ที่ร้อยละ 75 – 97.2

เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงมีค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบ (Composite Reliability: CR) อยู่ระหว่าง 0.72 – 0.95 มากกว่า 0.70 (Fornell, & Larcker, 1981 อ้างถึงใน ชูติมันต์ สະສອງ, 2561) จึงสรุปได้ว่า การวัดตัวแปรแฝงทั้งหมดในโมเดลมีความน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์ความตรงเชิง สอดคล้อง (Convergent validity) พบว่า ตัวแปรแฝงมีค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบ (Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.86 โดยปกติมีเกณฑ์อยู่ที่ 0.5 และสามารถยอมรับได้ถ้า AVE มีค่าน้อยกว่า 0.5 แต่มี CR มากกว่า 0.6 (Fornell, & Larcker, 1981

อ้างอิงใน ชุดมีนัต สະສອງ, 2561) จึงสรุปได้ว่า มีความตรงเชิงสอดคล้องในทุกตัวแปรแฝงของโมเดล ดังรายละเอียดตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Loading) ค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (CR) และความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้เฉลี่ย (AVE)

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกตได้	Factor Loading	CR	AVE
AE	VAL	0.919	0.95	0.86
	SEN	0.946		
	BEH	0.924		
SN	FAM	0.523	0.72	0.47
	BUD	0.618		
	ROLE	0.876		
PBC	KNOW	0.907	0.88	0.79
	SOLV	0.873		
EE	FAC	0.785	0.91	0.73
	PART	0.899		
	COU	0.903		
	INS	0.822		
EI	EARN	0.986	0.93	0.86
	NEED	0.866		

หมายเหตุ: ค่าสถิติ $\chi^2 = 71.197$, $df = 50$, $p = 0.026$ $\chi^2/df = 1.424$, CFI = 0.996, TLI = 0.992, REMSEA = 0.035, SRMR = 0.020

7. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ขอนหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงคณบดีแต่ละคณะ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลหลายช่องทางด้วยตนเอง ได้แก่ แจกแบบสอบถามด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัย โดยมีตัวแบบสอบถามที่เป็นเอกสารและแบบสอบถามที่เป็นออนไลน์ จากการสร้างบนแพลตฟอร์มออนไลน์ผ่าน Google Form และแจกแบบสอบถามผ่านอาจารย์ นิสิต และผู้ประสานงานแต่ละคณะ
3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้จำเป็นต้องใช้แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 350 ชุด และดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่ ธันวาคม พ.ศ. 2565 ถึงเมษายน พ.ศ. 2566
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบจำนวนของแบบสอบถาม และตรวจสอบคุณภาพของการตอบแบบสอบถาม แล้วทำการแก้ไขในส่วนที่เสียหายโดยการเก็บเพิ่มเติมด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้ค่าสถิติต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เพื่อศึกษาข้อมูลตัวแปรของการวิจัยโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร (Linearity) และภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่ อีกทั้งยังตรวจสอบขนาดความสัมพันธ์ รวมถึงทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีค่าอยู่ในระดับใด ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันไม่ควรสูงเกิน 0.90 (อิศริฎฐ์ รินไธสง, 2565) หากมีความสัมพันธ์สูงเกิน (Multicollinearity) ควรตัดตัวแปรบางตัวออกหรือมีการรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงเข้าด้วยกัน สามารถพิจารณาได้จากค่าขนาดความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2. วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อดูอิทธิพลของปัจจัยด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการที่มีต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Path Analysis ด้วยโปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Version 7.11) และการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องต่าง ๆ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (Tucker-Lewis Index: TLI) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standard Root Mean Square Residual: SRMR) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การหาความเที่ยงตรงแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณา (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, น. 73) โดยสูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ΣR แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549, น. 76) โดยสูตร

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\Sigma S^2}{S_t^2} \right]$$

- เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 ΣS^2 แทน ผลรวมคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

1.3 ค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ (Composite Reliability: CR)

สูตร

$$\rho_c = \frac{(\Sigma \lambda)^2}{(\Sigma \lambda)^2 + \Sigma(\theta)}$$

- เมื่อ ρ_c หมายถึง ค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบ
 λ หมายถึง ค่าน้ำหนักมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้
 θ หมายถึง ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการวัดของ
 ตัวแปรสังเกตได้ หาได้จาก $\text{var}(1-\lambda^2)$

1.4 ความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE)

สูตร

$$\rho_v = \frac{\Sigma \lambda^2}{\Sigma \lambda^2 + \Sigma(\theta)}$$

- เมื่อ ρ_v หมายถึง ความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้เฉลี่ย
 λ หมายถึง ค่าน้ำหนักมาตรฐานของตัวแปรสังเกตได้
 θ หมายถึง ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการวัดของ
 ตัวแปรสังเกตได้ หาได้จาก $\text{var}(1-\lambda^2)$

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 101)

$$P = \frac{f}{N}$$

- เมื่อ P แทน ร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) กรณีคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิตสำหรับข้อมูลแจกแจงความถี่ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด ยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนผู้ประเมินทั้งหมด

2.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 107)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของตัวแปรชุด Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของตัวแปร X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของตัวแปร Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

ΣXY แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างตัวแปร X กับ X ทุกคู่

N แทน จำนวนคู่ของตัวแปร หรือจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลสมมติฐานกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้สถิติวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538, น. 48) โดยใช้ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi – Square Statistic: χ^2) ดังนี้

$$\chi^2 = (N - 1)F[s, \Sigma(\theta)]; df [k(k + 1)/2] - t$$

พารามิเตอร์	เมื่อ χ^2	แทน ค่าสถิติไค-สแควร์
	N	แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	$F[s, \Sigma(\theta)]$	แทน ค่าขั้นต่ำของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจาก
	k	แทน จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
	df	แทน องศาความเป็นอิสระ
	t	แทน จำนวนพารามิเตอร์อิสระ

3.2 ทดสอบความสอดคล้องหรือความตรงของรูปแบบตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วย CFI (Comparative Fit Index) Bentler (1992) กล่าวว่า CFI อยู่บนฐานของ Noncentral Distribution ดังนั้น CFI มีพิสัยอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 หากมีค่าสูงถึง 0.9 แปลได้ว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูล มีสูตรดังนี้

$$CFI = 1 - \frac{\max [(x_t^2 - V_2), 0]}{\max [(x_t^2 - V_t), (x_i^2 - V_i), 0]}$$

เมื่อ CFI	แทน ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ
x_i^2	แทน ค่าไค-สแควร์ของโมเดลอิสระ
x_t^2	แทน ค่าไค-สแควร์ของโมเดลเป้าหมาย
V_i	แทน องศาความเป็นอิสระโมเดลอิสระ
V_t	แทน องศาความเป็นอิสระโมเดลเป้าหมาย

3.3 ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ ของ Tucker -Lewis Index (TLI) หรือ ดัชนี NNFI (The Non-Normed Fit Index) ใช้เหมือนกับ NFI แต่มีการปรับแก้จำนวนของ Degree of Freedom ในโมเดล โดยมีสูตรดังนี้

$$TLI = \frac{(x_i^2/V_i) - (x_t^2/V_t)}{(x_i^2/V_i) - 1}$$

เมื่อ TLI แทน ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ของ Tucker - Lewis Index

x_i^2	แทน ค่าไค-สแควร์ของโมเดลอิสระ
x_t^2	แทน ค่าไค-สแควร์ของโมเดลเป้าหมาย
V_i	แทน องศาความเป็นอิสระโมเดลอิสระ
V_t	แทน องศาความเป็นอิสระโมเดลเป้าหมาย

4. ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Error of Approximation: RMSEA) เป็นดัชนีในกลุ่มเศษเหลือซึ่งบ่งบอกความไม่เหมาะสมพอดีของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของโมเดลตามทฤษฎีกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากประชากร โดยใช้สูตร (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

$$RMSEA = \sqrt{\max \left\{ \left(\frac{F(S, \Sigma(\theta))}{V} - \frac{1}{n-1} \right), 0 \right\}}$$

เมื่อ $RMSEA$ แทน ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ

$F(s, \Sigma(\hat{\theta}))$ แทน ค่าฟังก์ชันความเหมาะสมที่ต่ำสุด

\max แทน ค่าสูงสุดของฟังก์ชันความเหมาะสมของโมเดลพารามิเตอร์

V แทน ผลต่างระหว่างจำนวนพารามิเตอร์ที่ทราบค่า (l) กับ จำนวนพารามิเตอร์ของตัวแปรอิสระ (t) หรือ $V = l - t$

$n - 1$ แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.5 ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) คือดัชนีของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือมาตรฐานระหว่างความแปรปรวนร่วมของค่าที่สังเกตได้และค่าสมมติฐาน โดยมีสูตรดังนี้

$$SRMR = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^p \sum_{j=1}^i [(S_{ij} - \hat{\sigma}_{ij}) / (S_{ii} S_{jj})]^2}{p(p+1)/2}}$$

เมื่อ $SRMR$ แทน ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน

S_{ij} แทน องค์ประกอบของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

$\hat{\sigma}_{ij}$ แทน องค์ประกอบของโมเดลสมมติฐาน $\Sigma(\hat{\theta})$

p แทน จำนวนของตัวแปรที่สังเกตได้

4. การพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ใช้เกณฑ์ดัชนีตามข้อสรุปและงานวิจัยของ Hu, & Bentler (1999 อ้างถึงใน บุรทิน ขำภีรัฐ, 2548) มีดังนี้

ตาราง 7 เกณฑ์การพิจารณาดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน	เกณฑ์ระดับความกลมกลืน
ค่าไค-สแควร์ χ^2	p-value > 0.05
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ χ^2/df	<2
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (TLI)	>0.90
ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI)	>0.90
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่า	<0.05 = สอดคล้องพอดี
ความคลาดเคลื่อน (RMSEA)	0.05 – 0.08 = พอใช้ได้
	0.08 – 0.1 = ไม่ค่อยดี
	>0.1 = สอดคล้องไม่ดี
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR)	<0.05

5. การพิจารณาค่า MPLUS Output อ่างถึงใน จันทรจิรา ท่วมยัง (2562)

5.1 STDEYX Standardization คือ เป็นส่วนแสดงค่าตัวเลขที่นำไปเขียนกำกับเส้นใน
ภาพโมเดล

5.2 Estimate คือ ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน

5.3 R-SQUARE คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงหรือสัมประสิทธิ์การทำนาย

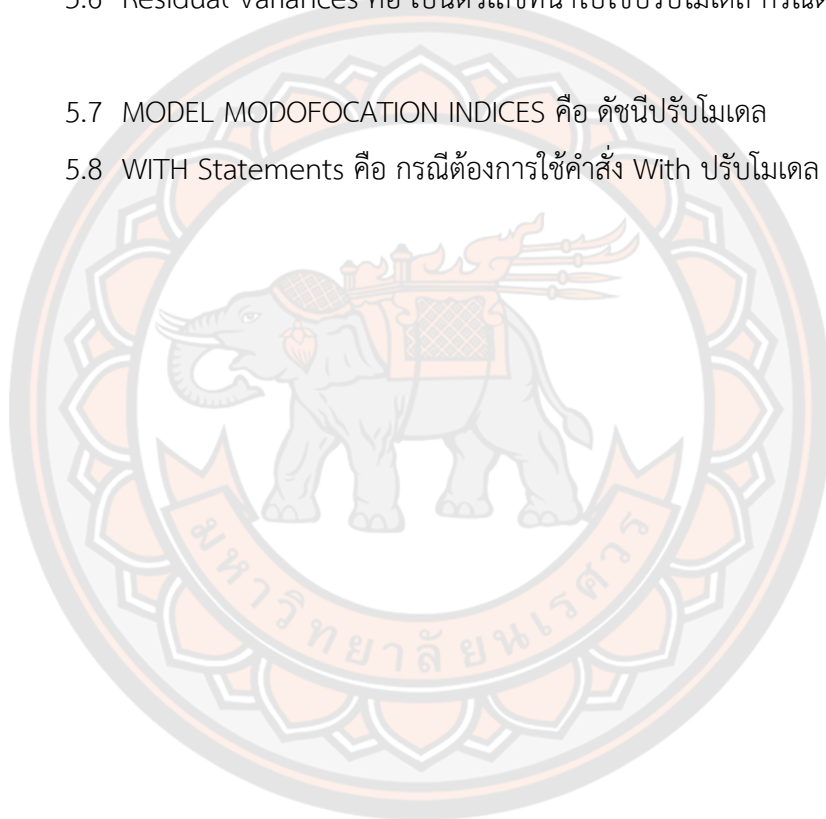
5.4 Estimate คือ R^2 ค่าต้องมีนัยสำคัญด้วย

5.5 MODEL RESULTS คือ ผลของโมเดล

5.6 Residual Variances คือ เป็นตัวเลขที่นำไปใช้ปรับโมเดล กรณีต้องการใช้คำสั่ง @
หรือ *

5.7 MODEL MODIFICATION INDICES คือ ดัชนีปรับโมเดล

5.8 WITH Statements คือ กรณีต้องการใช้คำสั่ง With ปรับโมเดล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัยได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structure Equation Model, SEM) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมเอ็มพลัส (MPlus Version 7.11) พร้อมทั้งได้ดำเนินการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

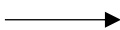
1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ทำการศึกษาในโมเดล
3. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสะดวกและเข้าใจง่าย ผู้วิจัยกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 8 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและอักษรย่อที่ใช้สื่อความหมายในการวิจัย

สัญลักษณ์	ความหมาย
n	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (Sample)
\bar{X}	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
CV	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation)
Skew	ความเบ้ (Skewness)
Kurt	ความโด่ง (Kurtosis)
TE	ผลรวมอิทธิพล (Total Effect)
DE	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)

สัญลักษณ์	ความหมาย
IE	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
S.E.	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
χ^2	ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square)
R ²	สัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of Determination)
df	องศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
p	ค่าความน่าจะเป็น (p-value)
b	น้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)
CFI	ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
TLI	ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (Tucker - Lewis Index)
RMSEA	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation)
SRMR	ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual)
EI	ตัวแปรแฝงความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention)
EARN	ตัวแปรสังเกตได้ความมุ่งมั่น (Earnestness)
NEED	ตัวแปรสังเกตได้ความต้องการ (Need)
AE	ตัวแปรแฝงด้านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Entrepreneurship)
VAL	ตัวแปรสังเกตได้การประเมินค่า (Valuation)
SEN	ตัวแปรสังเกตได้ความรู้สึก (Sensation)
BEH	ตัวแปรสังเกตได้แนวโน้มพฤติกรรม (Behavioral)
SN	ตัวแปรแฝงด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms)
FAM	ตัวแปรสังเกตได้การสนับสนุนจากครอบครัว (Family)
BUD	ตัวแปรสังเกตได้การสนับสนุนจากเพื่อน (Buddy)
ROLE	ตัวแปรสังเกตได้การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ (Role Model)
PBC	ตัวแปรแฝงด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived Behavioral Control)
KNOW	ตัวแปรสังเกตได้การใช้ความรู้ (Knowledge)
SOLV	ตัวแปรสังเกตได้การแก้ปัญหา (Solving Problems)
EE	ตัวแปรแฝงด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)

สัญลักษณ์	ความหมาย
FAC	ตัวแปรสังเกตได้การสร้างพื้นที่และจัดหาเครื่องมือ (Facility)
PART	ตัวแปรสังเกตได้การสร้างความร่วมมือ (Participation)
COU	ตัวแปรสังเกตได้หลักสูตร (Course)
INS	ตัวแปรสังเกตได้อาจารย์ (Instructor)
	ตัวแปรที่สังเกตได้
	ตัวแปรแฝง
	ตัวแปรที่ถ่ายทอด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงต่อตัวแปรที่หัวลูกศร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model: SEM) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงลักษณะธรรมชาติของข้อมูลในเบื้องต้น และมีความเข้าใจในลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างถูกต้อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 350 คน โดยการนำเสนอตารางแจกแจงความถี่และร้อยละ ประกอบไปด้วย เพศ คณะที่กำลังศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา ชั้นปี อาชีพของบิดาและมารดา ประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา ประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ และประสบการณ์การเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ ดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 350)

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน (n=350)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	100	28.57
หญิง	250	71.43
รวม	350	100.00
คณะที่กำลังศึกษา		
คณะวิทยาศาสตร์	59	16.73
คณะวิศวกรรมศาสตร์	75	21.44
คณะเภสัชศาสตร์	22	6.19
คณะสาธารณสุขศาสตร์	45	12.89
คณะศึกษาศาสตร์	57	16.19
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร	92	26.39
รวม	350	100.00
สาขาวิชาที่ศึกษา		
สาขาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	134	38.17
สาขาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ	67	19.08
สาขาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	149	42.58
รวม	350	100.00
ชั้นปี		
ปี 1	79	22.57
ปี 2	138	39.43
ปี 3	105	30.00
ปี 4	28	8.00
รวม	350	100.00

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน (n=350)	ร้อยละ
อาชีพของบิดาและมารดา		
พนักงานบริษัทเอกชน	27	7.71
ข้าราชการ	59	16.86
เกษตรกร	167	47.71
ธุรกิจส่วนตัว	75	21.43
อื่น ๆ	22	6.29
รวม	350	100.00
ประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา		
เคย	149	42.57
ไม่เคย	201	57.43
รวม	350	100.00
ประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ		
เคย	105	30.00
ไม่เคย	245	70.00
รวม	350	100.00
ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ		
เคย	151	43.14
ไม่เคย	199	56.86
รวม	350	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และเพศชาย 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษา 3 อันดับแรก คือ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.39 รองลงมาคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 21.44 และคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 16.73 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 42.58 รองลงมาคือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 38.17 และลำดับสุดท้ายคือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.08

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.43 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.57 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

บิดาและมารดาของผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 47.71 รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 อาชีพข้าราชการ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 16.86 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.71 และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.29 ตามลำดับ

ประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 57.43 และเคยมีประสบการณ์การหารายได้ระหว่างศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 42.57

ประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และเคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30

ในส่วนประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการจำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 56.86 และเคยมีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 43.14

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความสำคัญด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.91) ด้านบรรทัดฐานทางสังคม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.65) ด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.84) ด้านปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=0.90) และด้านความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=1.00)

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ ทำการศึกษาในโมเดล

ตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model: SEM) ได้กำหนดให้ดำเนินการตรวจสอบการกระจายของตัวแปรสังเกตได้ (Manifest Variable) ข้อมูลที่เหมาะสมในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคดังกล่าวควรมีการแจกแจงเป็นแบบปกติ (Normal Distribution) และต้องทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ทำการศึกษาทุกคู่เพื่อทำการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นรายคู่ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation, r) เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ มีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูงเกินไปหรือไม่จนกระทั่งเกิดปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (Multicollinearity Problem, ค่า r ในเมทริกซ์สหสัมพันธ์มีค่าเกิน 0.90)

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่า นิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างไร โดยตรวจสอบลักษณะการแจกแจงหรือการกระจายของข้อมูลตัวแปรสังเกตได้ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รายละเอียดดังตาราง 10

ตาราง 10 การตรวจสอบแจกแจงของตัวแปรสังเกตได้ที่ทำการศึกษาในโมเดล ($n = 350$)

ตัวแปรสังเกตได้	ค่าสถิติ							
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	C.V. (%)	Skew	Kurt
VAL	3.64	0.93	มาก	1.00	5.00	25.55	-0.72	0.47
SEN	3.71	0.97	มาก	1.00	5.00	26.15	-0.68	0.15
BEH	3.61	0.98	มาก	1.00	5.00	27.15	-0.46	-0.20
FAM	3.88	0.73	มาก	1.50	5.00	18.81	0.08	-0.67
BUD	3.64	0.77	มาก	1.00	5.00	21.15	0.03	-0.08
ROLE	3.63	0.90	มาก	1.00	5.00	24.79	-0.10	-0.65
KNOW	3.38	0.89	ปานกลาง	1.00	5.00	26.33	-0.21	-0.31
SOLV	3.53	0.89	มาก	1.00	5.00	25.21	-0.34	-0.20
FAC	3.36	1.05	ปานกลาง	1.00	5.00	31.25	-0.09	-0.74
PART	3.43	1.01	มาก	1.00	5.00	29.45	-0.19	-0.68
COU	3.31	1.02	ปานกลาง	1.00	5.00	30.82	-0.10	-0.75

ตัวแปรสังเกตได้	ค่าสถิติ							
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	C.V. (%)	Skew	Kurt
INS	3.46	0.99	มาก	1.00	5.00	28.61	-0.16	-0.41
EARN	3.41	1.01	มาก	1.00	5.00	29.62	-0.35	-0.30
NEED	3.23	1.07	ปานกลาง	1.00	5.00	33.13	-0.12	-0.60

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ส่วนมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางจนถึงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.23 – 3.88 จากค่าเฉลี่ยดังกล่าว แสดงว่านิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเห็นว่าตนเองมีความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งแปลผลได้ดังนี้ นิสิตมีมุมมองในด้านความมุ่งมั่น และด้านความต้องการอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งเป็นความตระหนักและความมั่นใจของตัวนิสิตว่ามีแนวโน้มที่จะสร้างกิจการและมีแผนที่จะทำกิจการนั้นในอนาคต อาทิ แสดงความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือหลังจบการศึกษา และมีเป้าหมายในอาชีพ คือการเป็นผู้ประกอบการ จึงพร้อมทุ่มเทใช้ความพยายามทุกอย่างและทำทุกสิ่งเพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการ

เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า ระดับความรู้สึกนึกคิดทางบวก หรือทางลบ การประเมินข้อดีและข้อเสียของการเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก โดยนิสิตมีมุมมองว่าการเป็นผู้ประกอบการมีข้อดีกับนิสิตมากกว่าข้อเสีย รวมทั้งรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับนิสิต เพราะเป็นอาชีพที่ทำหายความรู้ความสามารถ และเล็งเห็นโอกาสและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธุรกิจ นิสิตอาจมีแนวโน้มต้องการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเป็นลูกจ้าง

เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม พบว่า นิสิตทราบถึงการรับรู้แรงกดดันจากสังคม บุคคลอื่นที่มีความสำคัญหรือบุคคลใกล้ชิดต่อการเป็นหรือไม่เป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การสนับสนุนบุคคลเหล่านี้ อาทิ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ ล้วนส่งผลให้นิสิตต้องการเป็นผู้ประกอบการในระดับมาก ทั้งในด้านการสนับสนุนและอยู่เคียงข้าง ท่วงโย หรือเป็นแบบอย่างในการเห็นโอกาสความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจ

เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า นิสิตรับรู้ว่ายากหรือง่ายที่จะเป็นผู้ประกอบการอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ทั้งนี้ต้องมีการใช้ความรู้ และการแก้ปัญหา เข้ามาส่งเสริมเพื่อการวางแผนเพื่อจัดตั้งธุรกิจที่มีความเป็นไปได้และมั่นคง รวมทั้งเข้าใจรายละเอียดในภาคปฏิบัติที่สำคัญต่อการจัดตั้งและดำเนินงานธุรกิจใหม่ และรับรู้ว่าการเป็น

ผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย

เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ พบว่า นิสิตรับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก อาทิ มีหน่วยงานที่ดูแล บ่มเพาะ และปลูกฝัง รวมทั้งจัดหาแหล่งทุนสำหรับการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ หรือมหาวิทยาลัยร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เปิดอบรมหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งนิสิตมีโอกาสทดลองทำงานกับผู้ประกอบการในระหว่างการศึกษา ในส่วนเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการมีให้เลือกเรียนได้หลากหลาย สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจต่อการเป็นผู้ประกอบการ และในส่วนของอาจารย์ผู้สอนนั้น หากนิสิตมีความสนใจจะไปเป็นผู้ประกอบการ สามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ และปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ

เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การกระจาย C.V. (%) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีการกระจายของข้อมูลไม่ต่างกันมาก คืออยู่ระหว่างร้อยละ 18.81 – 33.13 โดยตัวแปรที่มีการกระจายน้อยที่สุดคือ FAM (การสนับสนุนจากครอบครัว) (ร้อยละ 18.81)

เมื่อพิจารณาความเบ้ (Skewness) หรือความไม่สมมาตรของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้ายเล็กน้อย (ค่าความเบ้เป็นลบ) แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้มีคะแนนส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ย

เมื่อพิจารณาความโด่ง (Kurtosis) หรือความสูงของการแจกแจง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีโด่งของการแจกแจงข้อมูลในลักษณะเตี้ยแบนกว่าโด่งกว่าปกติ (ค่าความโด่งเป็นลบ) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้มีการกระจายของข้อมูลมาก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันในระดับที่สูงเกินไปหรือไม่จนกระทั่งเกิดปัญหาตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปสามารถพิจารณาได้จากค่าขนาดความสัมพันธ์ของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง และภาวะร่วมเส้นตรงพหุพบว่า ตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางบวก และไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 11 การตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรสังเกตได้ (n = 350)

ตัวแปร	VAL	SEN	BEH	FAM	BUD	ROLE	KNOW	SOLV	FAC	PART	COU	INS	EARN	NEED
VAL	1.000													
SEN	.872**	1.000												
BEH	.849**	.830**	1.000											
FAM	.424**	.435**	.466**	1.000										
BUD	.414**	.401**	.446**	.526**	1.000									
ROLE	.684**	.711**	.706**	.457**	.532**	1.000								
KNOW	.751**	.728**	.741**	.433**	.545**	.698**	1.000							
SOLV	.721**	.732**	.721**	.403**	.482**	.663**	.795**	1.000						
FAC	.583**	.608**	.591**	.311**	.460**	.589**	.673**	.639**	1.000					
PART	.666**	.686**	.664**	.399**	.546**	.718**	.716**	.693**	.728**	1.000				
COU	.659**	.667**	.673**	.385**	.540**	.725**	.746**	.707**	.694**	.808**	1.000			
INS	.601**	.583**	.613**	.235**	.458**	.590**	.733**	.642**	.656**	.673**	.761**	1.000		
EARN	.772**	.782**	.764**	.377**	.503**	.718**	.831**	.804**	.677**	.746**	.798**	.718**	1.000	
NEED	.694**	.667**	.647**	.276**	.394**	.659**	.787**	.708**	.679**	.697**	.733**	.662**	.852**	1.000
\bar{X}	3.64	3.71	3.61	3.88	3.64	3.63	3.38	3.53	3.36	3.43	3.31	3.46	3.41	3.23
S.D.	0.93	0.97	0.98	0.73	0.77	0.90	0.89	0.89	1.05	1.01	1.02	0.99	1.01	1.07

** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2-tailed)

จากตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 14 ตัวแปร พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวน 91 คู่ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.276 - 0.872 ผู้วิจัยนำตัวแปรที่สังเกตได้ทุกตัวไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจาก ตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางบวก และไม่เกิดภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity ค่า r ในเมทริกซ์สหสัมพันธ์มีค่าเกิน 0.90)

ตาราง 12 ค่าสถิติทดสอบความสัมพันธ์กันของตัวแปรที่สังเกตได้

สถิติทดสอบ	ค่าสถิติทดสอบ/เกณฑ์	ผล
Bartlett's Test	4917.659	ปฏิเสธ H_0
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO)	0.951	มากกว่า 0.9 เข้าใกล้ 1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Metric) หรือไม่ พบว่ามีค่าเท่ากับ 4917.659, $df = 91$, $p = 0.00$ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ซึ่งมีค่าใกล้ 1 (0.951) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กันมากและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝงที่ใช้ในการวิจัย และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป สาเหตุที่ผู้วิจัยต้องทดสอบค่าสถิติดังกล่าว เนื่องจาก ถ้าผลการวิเคราะห์พบว่าเป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ทำให้ไม่สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าดัชนีบอกความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างก่อนและหลังการปรับโมเดลซึ่งเป็นไปเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลที่สร้างขึ้น โดยสามารถพิจารณาผลดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนที่สำคัญ ตามเกณฑ์ของ Hu, & Bentler (1999 อ้างถึงใน บุรทิน ขำภีรัฐ, 2548)

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

	ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนการปรับโมเดล	หลังการปรับโมเดล
Loglikelihood Ratio Chi-Square Statistic χ^2		-	243.708	71.197
Degrees of Freedom (df)		-	67	50
P-Value		>0.05	0.000	0.026
ค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2 /df)		<2.00	3.637	1.424
ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI)		>0.90	0.964	0.996
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (TLI)		>0.90	0.951	0.992
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA)		<0.05	0.089	0.035
ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR)		<0.05	0.035	0.020

จากตาราง 13 แสดงค่าดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากข้อมูลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่เป็นโมเดลสมมติฐานเปรียบเทียบกับโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยอิงเหตุผลตามทฤษฎีที่ได้ศึกษาประกอบกับดัชนีการปรับโมเดลที่โปรแกรมแนะนำ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง

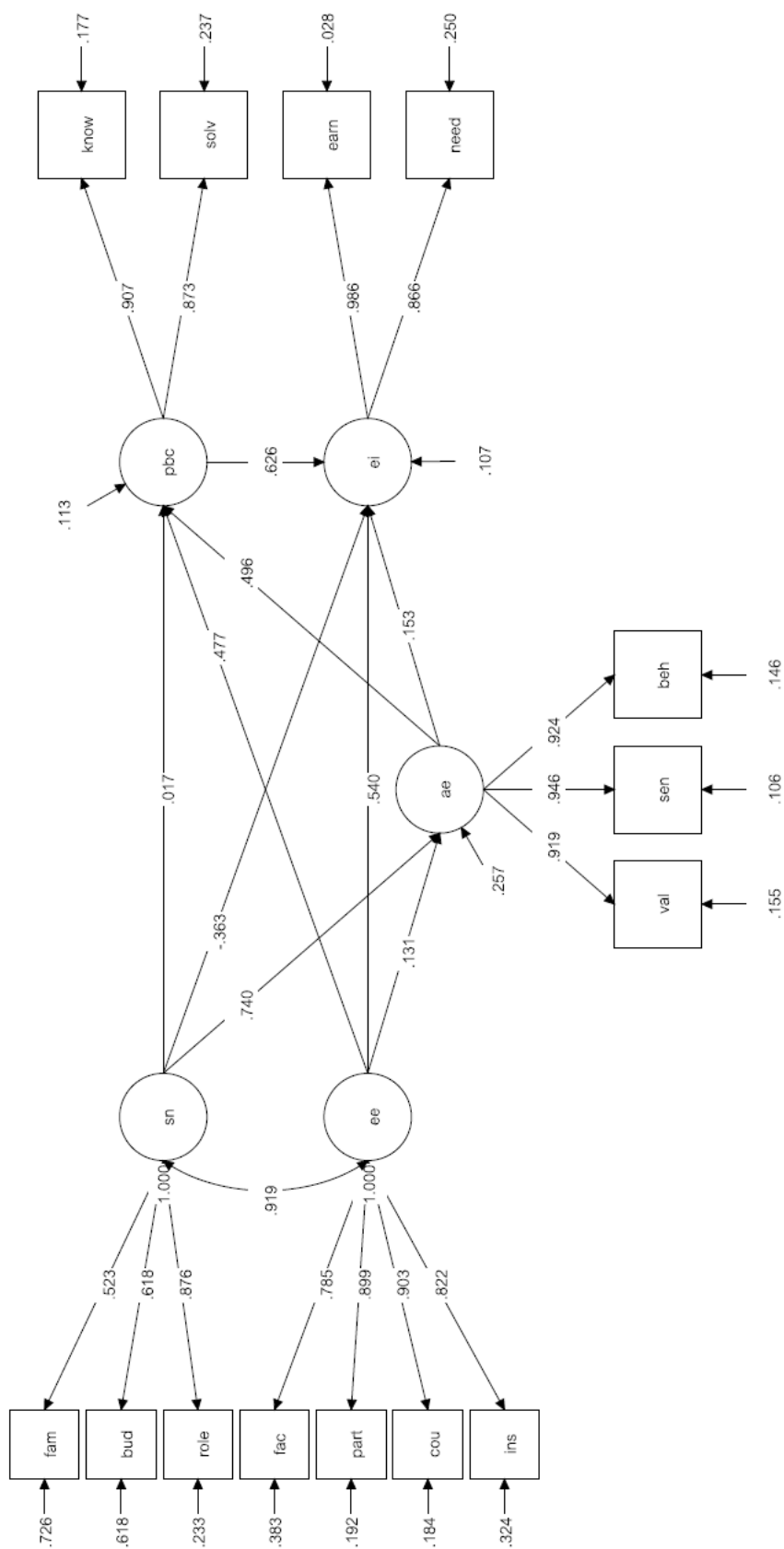
ของโมเดลสมมติฐานที่สร้างขึ้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด โดยพิจารณาค่าดัชนีดังต่อไปนี้

ดัชนีค่าไค-สแควร์ (χ^2) ของโมเดลสมมติฐานที่สร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 243.708 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 3.637 แสดงให้เห็นว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดลโดยอิงเหตุผลตามทฤษฎีที่ได้ศึกษาโดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์กันได้ ประกอบกับดัชนีการปรับโมเดลที่โปรแกรมแนะนำ กระทั่งได้โมเดลสุดท้ายซึ่งมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 71.197 และไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.026 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.424 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ (CFI) และดัชนีวัดระดับความเหมาะสมไม่อิงเกณฑ์ (TLI) ผลการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐานที่ยังไม่ได้ทำการปรับโมเดล พบว่า ดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ 0.964 และดัชนี TLI มีค่าเท่ากับ 0.951 ซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อผู้วิจัยทำการปรับโมเดลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้ง พบว่า ดัชนีทั้ง 2 ตัวมีค่าสูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดย CFI เท่ากับ 0.996 และ TLI เท่ากับ 0.992 แสดงให้เห็นว่าโมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) ซึ่งเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องระหว่างโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ซึ่งผลของการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐาน พบว่า RMSEA มีค่า 0.087 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อผู้วิจัยทำการปรับโมเดลและวิเคราะห์ใหม่ พบว่า RMSEA ลดลงมีค่าเท่ากับ 0.035 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี

ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) ซึ่งผลของการวิเคราะห์โมเดลสมมติฐาน พบว่า SRMR มีค่าเท่ากับ 0.035 มีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อผู้วิจัยทำการปรับโมเดลและวิเคราะห์ใหม่ พบว่า SRMR ลดลงมีค่าเท่ากับ 0.020 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

$X^2 = 71.197$, $df = 50$, $p\text{-value} = 0.026$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$, $X^2/df = 1.424$

ภาพ 13 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมมติฐานการวิจัยหลังปรับเปลี่ยน

ตาราง 14 ค่าอิทธิพลทางตรง (Direct Effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) อิทธิพลรวม (Total Effect) และค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประเภท ของ ตัวแปร	ตัวแปรแฝงภายใน						ตัวแปรผล			
	AE			PBC			EI			
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	
ตัวแปรแฝง ภายนอก	SN	0.740**	-	0.740**	0.017	0.367**	0.384**	-0.363	0.354*	-0.009
ตัวแปรแฝง ภายใน	EE	0.131	-	0.131	0.477**	0.065	0.542**	0.540**	0.359**	0.899**
ตัวแปรแฝง ภายใน	AE	-	-	-	0.496**	-	0.496**	0.153	0.311**	0.464**
ตัวแปรแฝง ภายใน	PBC	-	-	-	-	-	-	0.626**	-	0.626**
ค่าสถิติ $\chi^2 = 71.197$, $df = 50$, $p = 0.026$ $\chi^2/df = 1.424$, CFI = 0.996, TLI = 0.992, REMSEA = 0.035, SRMR = 0.020										
ตัวแปร	VAL	SEN	BEH	FAM	BUD	ROLE	KNOW			
ความเที่ยง	0.845	0.894	0.854	0.274	0.382	0.767	0.823			
ตัวแปร	SOLV	FAC	PART	COU	INS	EARN	NEED			
ความเที่ยง	0.763	0.617	0.808	0.816	0.676	0.972	0.750			
สมการ โครงสร้าง	AE			PBC			EI			
R^2	0.743			0.887			0.893			
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร										
ตัวแปร	AE	SN	PBC	EE	EI					
AE	1.000									
SN	.685**	1.000								
PBC	.815**	.705**	1.000							
EE	.751**	.697**	.824**	1.000						
EI	.788**	.635**	.857**	.833**	1.000					

** , * มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

จากตาราง 14 เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวม (Total Effect: TE) ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) พบว่า ตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรแฝงภายในการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) มากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.626 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) มีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.464 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.153 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.311 ส่วนตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลรวมต่อตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มากที่สุดคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.899 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.540 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.359 รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.009 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางลบขนาดอิทธิพล -0.363 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.354

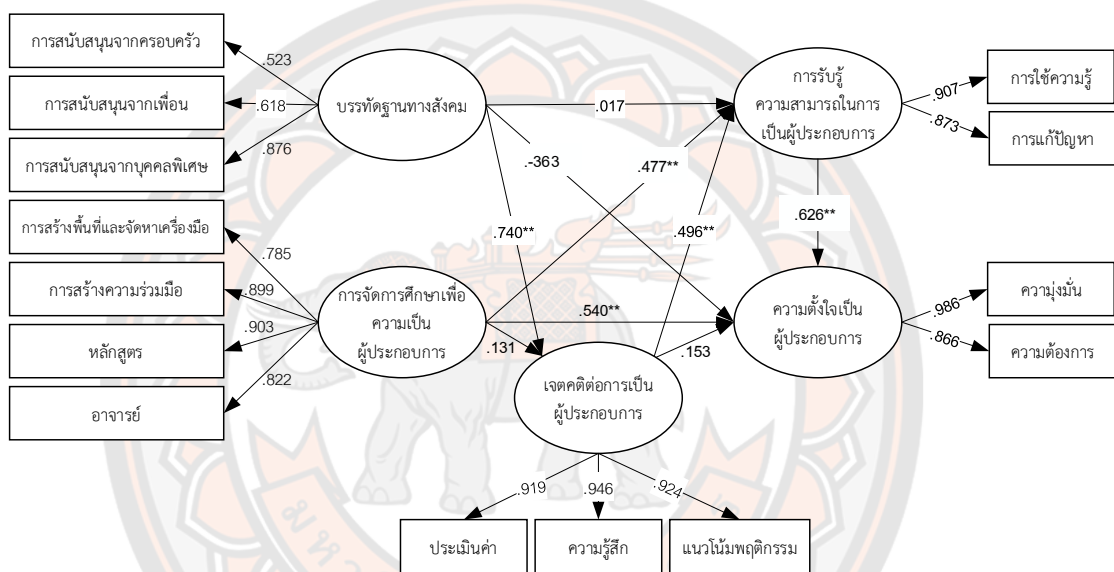
ตัวแปรแฝงภายในที่ส่งอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.626 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งอิทธิพลทางตรง (Direct Effect: DE) ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มากที่สุดคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.540 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรแฝงภายในที่ส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มากที่สุดคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.311 โดยเป็นอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) โดยผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC)

ตัวแปรแฝงภายนอกที่ส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect: IE) ต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มากที่สุดคือ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (EE) มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.359 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.354 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC)

นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of Determination: R^2) ของตัวแปรแฝงภายในเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (AE) มีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 74.3 ตัวแปรแฝงภายในการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (PBC) มีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 88.7 และตัวแปรผลความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (EI) มีสัดส่วนของความแปรปรวนในตัวแปรแฝงซึ่งถูกอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระในสมการโครงสร้างประมาณร้อยละ 89.3

ค่าสถิติ $\chi^2 = 71.197$, $df = 50$, $p = 0.026$, $\chi^2/df = 1.424$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$

ภาพ 14 เส้นทางอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

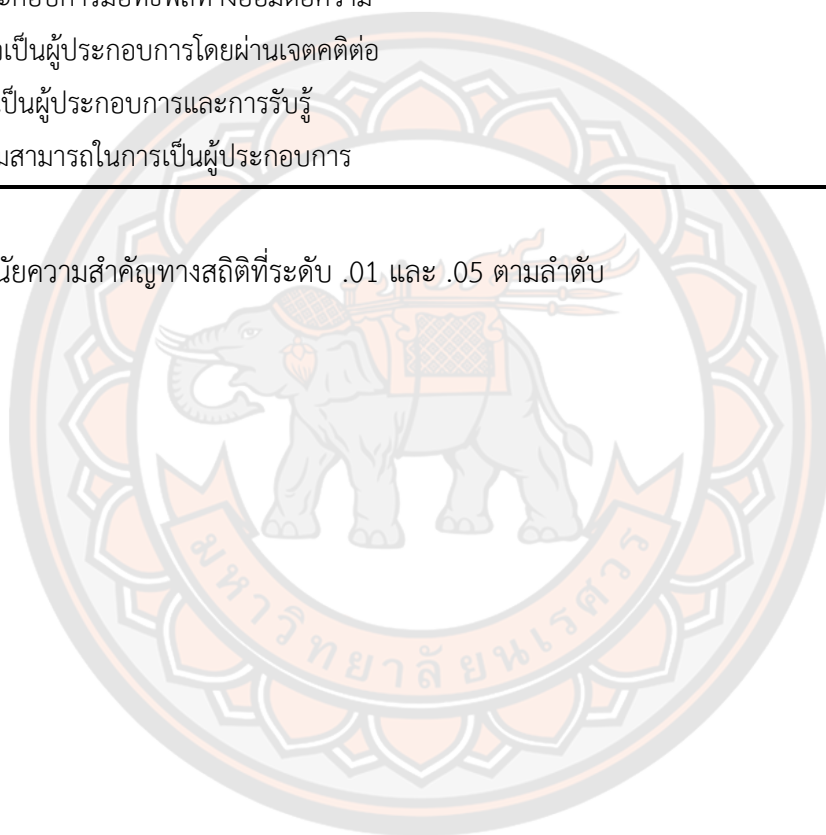
ผลการทดสอบสมมติฐานของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 15 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง	ค่า t	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
1. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพล ทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	0.153	1.415	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
2. บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	-0.363	-1.803	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
3. การรับรู้ความสามารถในการเป็น ผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความ ตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	0.626	4.702**	สนับสนุนสมมติฐาน
4. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความ ตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	0.540	3.116**	สนับสนุนสมมติฐาน
5. บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ	0.740	3.415**	สนับสนุนสมมติฐาน
6. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อเจตคติ ต่อการเป็นผู้ประกอบการ	0.131	0.602	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
7. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพล เชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็น ผู้ประกอบการ	0.496	6.772**	สนับสนุนสมมติฐาน
8. บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ การรับรู้ความสามารถในการเป็น ผู้ประกอบการ	0.384	2.389**	สนับสนุนสมมติฐาน
9. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	0.542	3.444**	สนับสนุนสมมติฐาน
10. เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพล ทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็น ผู้ประกอบการ	0.311	4.205**	สนับสนุนสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง	ค่า t	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
11. บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจต คติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	0.354	2.184*	สนับสนุนสมมติฐาน
12. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความ ตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อ การเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	0.359	3.023**	สนับสนุนสมมติฐาน

** , * มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการวิจัยแบบการสร้างสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model: SEM) โดยทำการวิเคราะห์โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลสมการโครงสร้าง การนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่

1. การสรุปผลการวิจัย
2. การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน
3. ข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร สรุปผลได้ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติ $\chi^2 = 71.197$, $df = 50$, $p = 0.026$ $\chi^2/df = 1.424$, $CFI = 0.996$, $TLI = 0.992$, $RMSEA = 0.035$, $SRMR = 0.020$

2. การวิเคราะห์เส้นทางของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า

2.1 ตัวแปรแฝงภายใน การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการส่งอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.626 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.153 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.311 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

2.2 ตัวแปรแฝงภายนอก การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการส่งอิทธิพลต่อตัวแปรความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการมากที่สุด มีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.899 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางบวกขนาดอิทธิพล 0.540 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.359 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ รองลงมาคือ บรรทัดฐานทางสังคม มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.009 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงทางลบขนาดอิทธิพล -0.363 และทางอ้อมทางบวกขนาดอิทธิพล 0.354 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมมายังความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยผ่านตัวแปรเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

โมเดลสมการโครงสร้างสามารถอธิบายผลของความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ร้อยละ 89.3 ($R^2 = 0.893$)

การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลตามข้อค้นพบจากสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐาน “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์” จากผลการวิจัย พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่พัฒนาขึ้นยังไม่มี ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการปรับโมเดลโดยอิงเหตุผลตามทฤษฎีที่ได้ศึกษาโดยยอมให้ ความคลาดเคลื่อนจากการวัดตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์กันได้ประกอบกับดัชนีการปรับโมเดลที่โปรแกรมแนะนำ กระทั่งได้โมเดลสุดท้ายที่ผ่านการปรับมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hu, & Bentler 1999 อ้างถึงใน บุรทิน ขำภีรัฐ, 2548) โดยโมเดลอิทธิพลของปัจจัยเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ เกิดจากการนำแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของไอเซน (1991) ร่วมกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ทำให้สามารถอธิบายอิทธิพลที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้พบการศึกษาที่สอดคล้องกับ พัทธนันท์ เรื่องศรีมัน (2562) สอดคล้องกับ ชมพูนุท ด้วงจันทร์ และคณะ (2564) สอดคล้องกับ พงษ์สันต์ ต้นหยง และคณะ (2564) และ

สอดคล้องกับอมินดารา อริยธาดา (2564) โดยพบผลการศึกษาว่า ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัย การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อความเป็น ผู้ประกอบการ ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยมีทั้งอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม สอดคล้องกับ Yun (2010) สอดคล้องกับ Kim-Soon, Ahmad, & Ibrahim (2018) และสอดคล้อง กับ Ana Naia et al. (2017) ที่พบว่าปัจจัยในทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน การศึกษาด้านการ ประกอบการกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสอดคล้องกัน และมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการ

สมมติฐาน “เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงในทิศ ทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.153 แต่เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปว่าเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการ จากผลการศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liñán, & Chen (2009; Ferreira et al., 2012; Fayolle, & Gaill, 2015; Ana Naia et al., 2017; Shah, & Soomro, 2017; González-Serrano et al., 2018; Eysel, & Durmaz, 2019; อนงค์ รุ่งสุข, 2559; มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559; พัทธนันท์ เรื่องศรีมัน, 2562) ที่พบว่าปัจจัยทางด้าน เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward Entrepreneurship) ส่งผลทางบวกต่อ ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

ซึ่งผลการศึกษาที่ผู้วิจัยพบอาจเป็นไปได้ว่านิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปี ที่ 1 และ 2 และไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ หรือประสบการณ์ การเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการมาก่อน นิสิตจึงไม่เกิดเจตคติต่อการเป็น ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับครูเกอร์ (Krueger et al., 2000) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจ ใหม่เป็นกระบวนการที่มีการวางแผนมากกว่าการตัดสินใจโดยทันทีทันใด และสอดคล้องกับนันทพร เขียนดวงจันทร์, และขวัญกมล ดอนขวา (2562) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์อาจเกิดได้จากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นโครงสร้างทางจิตวิทยาที่มี ความซับซ้อน รวมถึงมีผลต่อความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออกไปในทิศทางใด ทิศทางหนึ่ง ทางบวก หรือทางลบ เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษ รู้สึกชอบหรือไม่ชอบ รู้สึกสนับสนุนหรือต่อต้าน สิ่งดีหรือสิ่ง ไม่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ หรือประกอบกิจการของตนเอง

สมมติฐาน “บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางลบต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการ ที่ระดับ -0.363 แต่เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปว่าบรรทัดฐานทางสังคมไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการจากผลการศึกษา

ดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ Ferreira et al. (2012; มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559) ที่พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลเพียงทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการเท่านั้น สอดคล้องกับ วรุฒม์ พิมพ์สอน (2565) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคมไม่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการทางด้านกีฬา และสอดคล้องกับ Ana Naia et al. (2017) ที่พบว่า ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคมส่งผลทางลบต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเพราะแรงกดดันจากทางสังคมที่รุนแรงจะลดความตั้งใจของนักศึกษาลงได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Autio et al. (2001) พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความตั้งใจของผู้ประกอบการมากที่สุด ในขณะที่ บรรทัดฐานทางสังคม ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ และ Krueger et al. (2000) พบว่า เฉพาะทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของนักศึกษาชาวอเมริกัน

ซึ่งผลการศึกษาที่ผู้วิจัยพบอาจเป็นไปได้ว่านิสัยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติตามารดา มีอาชีพเกษตรกร และไม่มีพื้นฐานทางครอบครัวเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ หรือประสบการณ์การเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการมาก่อน ดังนั้น คำแนะนำจากกรอบข้างอาจไม่ได้มีผลมากเท่าความเพียรพยายามศึกษาการดำเนินงาน จัดตั้งกิจการ หรือดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Sallis, Hofstetter, & Barriington (1992 อ้างถึงใน วรรณภา กาวิลละ, 2544 อ้างถึงใน มนทกานต์ เมฆระ, 2546) ที่อธิบายว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว บุคคลสำคัญ ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา พี่น้อง ญาติ เพื่อนสนิท อาจารย์ และคู่รัก เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกของบุคคลอย่างมาก บุคคลจะใช้ความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองเป็นแนวทางการประเมินสิ่งต่าง ๆ รวมไปถึงงานที่ตนทำด้วย ถ้างานที่เขาทำเป็นงานที่กลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อเขาเห็นด้วยและให้ความสนใจ เขาจะพอใจในงานนั้น

สมมติฐาน “การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.626 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นิสิตรับรู้ว่ามี ความยากหรือง่ายที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทั้งนี้ต้องมีการใช้ความรู้ และการแก้ปัญหา เข้ามาส่งเสริมเพื่อการวางแผนจัดตั้งธุรกิจที่มีความเป็นไปได้และมั่นคง รวมทั้งเข้าใจรายละเอียดในภาคปฏิบัติที่สำคัญต่อการจัดตั้งและดำเนินงานธุรกิจใหม่ และรับรู้ว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย เป็นการยืนยันทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน (Ajzen, 1991) ว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม คือ การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถในตนเองที่จะทำพฤติกรรม (ทักษะ ความรู้ ความสามารถ) และสามารถจัดการกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวาง (ทรัพยากร

โอกาส) ในการทำพฤติกรรมได้ ซึ่งในบางครั้งยังพบว่า การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม อาจจะไม่สะท้อนความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบุคคล ถ้าบุคคลนั้นขาดความพร้อม โอกาส และทรัพยากร หรือมีปัจจัยใหม่ที่ไม่คุ้นเคยเพิ่มเข้ามาในสถานการณ์นั้น ๆ ภายใต้เงื่อนไขของการกระทำพฤติกรรม โดยตัวแปรการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นตัวแปรอธิบายพฤติกรรมได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการศึกษาหลายงานต่างพบผลการศึกษาที่สอดคล้องกับคำกล่าวของไอเซน เช่น งานวิจัยของ อนงค์ รุ่งสุข (2559) ที่พบว่า นักศึกษาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีความเชื่อมั่น มีทักษะ และมีความสามารถว่าจะประสบความสำเร็จถ้าได้เริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเอง และการเริ่มต้นธุรกิจด้วยตนเองนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุด สอดคล้องกับมารยาทโยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สอดคล้องกับคมกริช นันทะโรจพงษ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวิยรุ่นไทย: อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวิยรุ่น คือการรับรู้ความสามารถของตนเอง การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่มโดยมีอิทธิพลผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ คือ ความต้องการและความตั้งใจแน่วแน่ ซึ่งหากพิจารณาถึงการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน โดยพิจารณาจากค่า Chi-Square มีค่าเท่ากับ 63.01 ที่องศาอิสระเท่ากับ 52 ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ .14 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนจากการประมาณค่า เท่ากับ 0.024 ค่าไค-สแควร์ต่อองศาอิสระ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.21 และ CFI มีค่าเท่ากับ 0.99 และ GFI มีค่าเท่ากับ 0.97 สำหรับการศึกษาน้ำหนักของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวิยรุ่น พบว่า ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมาคือวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม และการรับรู้ความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Alexander, & Honig (2016; Kim-Soon, Ahmad, & Ibrahim, 2018; Wang, Wong, & Lu, 2001) ที่ศึกษาถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยได้กล่าวถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นกระบวนการสำคัญในการทำให้เกิดพฤติกรรมกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

สมมติฐาน “การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.540 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ นิสิตรับรู้ว่ามหาวิทยาลัยมีการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นกับตัวนิสิต (Entrepreneurial Ecosystem) อาทิ มีหน่วยงานที่ดูแล บ่มเพาะ และปลูกฝัง รวมทั้งจัดหาแหล่งทุนสำหรับการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ เปิดอบรมหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมประกวดแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ นิสิตมีโอกาสทดลองทำงานกับผู้ประกอบการในระหว่างการเรียน สำหรับเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการมีให้เลือกเรียนได้หลากหลาย สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจต่อการเป็นผู้ประกอบการ และในส่วนของอาจารย์ผู้สอนนั้น หากนิสิตมีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการ สามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำและปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ สอดคล้องกับสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) หรือ UNCTAD (2561) ที่กล่าวถึงกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการ โดยกำหนดเป็นคู่มือนโยบายด้านการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Policy Guide on Youth Entrepreneurship) เพื่อคนรุ่นใหม่ที่ยพยายามจะสร้างและทำธุรกิจให้เติบโต พบว่า การส่งเสริมการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development) เป็นมาตรการสำคัญที่สถาบันการศึกษานำมาใช้ให้เข้ากับบริบทของตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 กำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างระบบนิเวศสำหรับสร้างผู้ประกอบการ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ได้แก่ การเรียนการสอน หลักสูตรผู้ประกอบการ ครูอาจารย์ผู้สอน การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร นโยบายส่งเสริมการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการภายในสถาบันการศึกษา รวมถึงความพร้อมและคุณลักษณะภายในของผู้เรียน เป็นต้น ล้วนส่งผลแบบทางตรงหรือทางอ้อมต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งแยกได้ 3 ด้าน

คือ ด้านชีวบุคคล เช่น เพศ ลักษณะทางพันธุกรรม พื้นอารมณ์แต่กำเนิด ด้านสติปัญญา และด้าน อารมณ์ความรู้สึก อาทิเช่น ความเชื่อ ความตั้งใจ เจตคติ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceived Self-Efficacy) ผ่านกระบวนการการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ โดยการสังเกต และการเลียนแบบพฤติกรรมซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ดังนั้น สภาพแวดล้อมและคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลจึงเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ (Bandura, 1989) สอดคล้องกับการค้นพบของ นักวิจัยหลายท่านที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็น ผู้ประกอบการ เช่น อำพล นววงศ์เสถียร (2564) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษา ความเชื่อ แรงจูงใจ และ ความคิดสร้างสรรค์ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาใน สังกัดเครือข่ายภาคกลางตอนบนในประเทศไทย อมินดารา อริยธาดา (2564) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ จริยา กอสุขทวีคุณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยการศึกษา แรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย Passoni, & Glavam (2018) ได้ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและผลกระทบของ การศึกษาด้านผู้ประกอบการ : ความแตกต่างระหว่างนักศึกษาสาขาการจัดการ วิศวกรรม และบัญชี Mohamad et al. (2015) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินผลลัพธ์ของการศึกษาด้านการประกอบการกับ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของบัณฑิตจบใหม่ Yun (2010) ศึกษาเรื่อง การศึกษาด้านการ ประกอบการมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ โดยเน้นศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ของนักศึกษาของประเทศจีนที่กำลังศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในระดับมหาวิทยาลัย โดยผลวิจัยพบว่า การศึกษาด้านการประกอบการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเป็น ผู้ประกอบการจาก 3 สิ่ง คือ การเรียนรู้ แรงบันดาลใจ และทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะ ดังนั้น ตัวแปรปัจจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ มีผลต่อความ ตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิตจะ ต้องตัดสินใจประกอบอาชีพภายหลังจากจบการศึกษาเพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างรายได้และ ความมั่งคั่ง

สมมติฐาน “บรรทัดฐานทางสังคมและการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมี อิทธิพลเชิงบวกต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมี อิทธิพลเชิงบวกต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.740 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อเจตคติต่อการเป็น ผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.131 แต่เมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน (Ajzen, 1991) ได้อธิบายว่า เจตคติเป็นผลรวม

ของความรู้สึกหรือการรับรู้คุณค่าของการกระทำนั้น ผ่านการประเมินผลดีและผลเสียต่าง ๆ ว่าเมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว คาดว่าสิ่งที่จะเกิดมีผลดีและผลเสียในด้านต่าง ๆ อย่างไร รวมถึงโอกาสที่ผลดีและผลเสียจะเกิดขึ้นตามมา หากบุคคลประเมินว่าเป็นผลบวกมากกว่าลบ จะส่งผลต่อเจตคติต่อพฤติกรรมที่ดีขึ้นและส่งผลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมและนำไปสู่การแสดงออกพฤติกรรมสอดคล้องกับครูเกอร์ (Krueger et al., 2000) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจใหม่เป็นกระบวนการที่มีการวางแผนมากกว่าการตัดสินใจโดยทันทีทันใด และสอดคล้องกับนันทพร เขียนดวงจันทร์, และขวัญกมล ดอนขวา (2562) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยมีองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติที่สำคัญ ดังนี้ วัฒนธรรม (Culture) ครอบครัว (Family) กลุ่มเพื่อน (Social Group) และบุคลิกภาพ (Personality) อาจเกิดได้จากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นโครงสร้างทางจิตวิทยาที่มีความซับซ้อน รวมถึงมีผลต่อความคิดและพฤติกรรมที่แสดงออก และสอดคล้องกับอนุวัตร จุลินทร และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า การก่อให้เกิดเจตคติไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์ โดยบุคคลจะได้รับความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายต่อวัตถุ การกระทำ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และยังหมายถึงผลรวมของความเชื่อต่าง ๆ ที่เรียกว่า ความเชื่อที่เข้าถึงได้หรือความเชื่อเด่นชัดของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วคาดว่าจะเกิดขึ้นประเมินร่วมกับโอกาสที่จะเกิดผลดีและผลร้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aragon-Sanchez et al. (2017) ที่ได้ศึกษาถึงทุนมนุษย์ที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยมีพฤติกรรมตามแผนเป็นตัวแปรคั่นกลาง ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและหลักสูตรที่มุ่งผู้เรียนให้เป็นเจ้าของธุรกิจ สามารถส่งอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับ Fayolle et al. (2015) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการศึกษาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education Programs (EEPs) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการและตัวแปรทำนายความตั้งใจ ของนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการจัดการในประเทศฝรั่งเศส หลังจากการฝึกอบรมตามโปรแกรมเป็นเวลา 3 วัน ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้เรียนระหว่างก่อนฝึกอบรมกับหลังฝึกอบรม พบว่า EEPs ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ แต่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อเจตคติต่อพฤติกรรมมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเมื่อทำการวัดซ้ำหลังสิ้นสุดโปรแกรม 6 เดือนหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการและหลักสูตรที่มุ่งผู้เรียนให้เป็นเจ้าของธุรกิจ สามารถส่งอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ

จากผลการศึกษาที่ผู้วิจัยพบ บรรทัดฐานทางสังคมและการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ แต่การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบยังมีอิทธิพลค่อนข้างต่ำต่อเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ อาจเป็นไปได้ว่านิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตในกลุ่มสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจ หรือเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ และไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ มาก่อน อาจเป็นเหตุผลทำให้นิสิตยังมองไม่เห็นถึงเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้น ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย นอกจากจะสอนให้นิสิตมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการแล้ว ยังต้องมีการเพิ่มแรงจูงใจ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจในตนเอง และมหาวิทยาลัยจะต้องมีส่วนในการกระตุ้นจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ (Klapper, & Tegtmeier, 2010) สอดคล้องกับ จริยา ก่อสุขทวีคุณ (2561) ที่พบว่า การศึกษาด้านการประกอบการจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของทุกรายวิชาเพื่อให้นักศึกษาจะเกิดแรงจูงใจที่จะมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Souitaris, Zerbinati, & Al-Laham (2007 อ้างถึงใน ชมพูนุท ดั่งจันทร์, 2564) พบว่า ความรู้พื้นฐานด้านการเป็นผู้ประกอบการส่งผลกับเจตคติของการเป็นผู้ประกอบการ เพราะเป็นการยกระดับเจตคติของการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย Canever, Barral, & Ribeiro (2017) ศึกษาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเอกชนมีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างไร พบว่า มหาวิทยาลัยรัฐบาลไม่ได้เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการเมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยเอกชน ในส่วนของการสรุปงานวิจัยผู้วิจัยได้นำงานวิจัยของ Joensuu-Salo, Varamäki, & Viljamaa (2015) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยต้องเสนอโอกาสให้นักศึกษาในการสร้างความมั่นใจในความสามารถและสนับสนุนความสามารถของนักศึกษาด้านนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และให้เผชิญกับสถานการณ์จริง สอดคล้องกับคำกล่าว Fayolle, Gailly, & Lassas-Clerc (2006) ที่กล่าวว่า กระบวนการด้านการศึกษาสำหรับการประกอบการ เป็นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจและยกระดับทางเลือกอาชีพของนักศึกษา

สมมติฐาน “เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ บรรทัดฐานทางสังคม และการจัดการศึกษา เพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ” จากผลการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.496 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การบรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.384 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.542 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) พบว่า เจตคติต่อการ

เป็นผู้ประกอบและบรรทัดฐานทางสังคมส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ นั่นคือ การแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และรู้สึกว่าการมีบุคคลอ้างอิงใกล้ชิด สนับสนุนในการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ เพราะนักศึกษาจะเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถที่จะใช้ความพยายามในการที่จะทำธุรกิจให้สำเร็จและรับรู้ว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ferreira et al. (2012) ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโปรตุเกส พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมที่อิทธิพลส่วนใหญ่เป็นอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการผ่านทางทัศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่า บุคคลรู้สึกว่าการที่บุคคลอ้างอิงใกล้ชิดสนับสนุนการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และส่งเสริมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษาได้ ในส่วนของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีความสอดคล้องกับ Souitaris, Zerbinati, & Al-Laham (2007 อ้างถึงใน ชมพูนุท ด่วงจันทร์, 2564) พบว่า ความรู้พื้นฐานด้านการเป็นผู้ประกอบการส่งผลต่อการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม นั่นคือ เมื่อนักศึกษามีการเรียนเกี่ยวกับด้านการเป็นผู้ประกอบการ จึงทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับ มานิตย์ มัลลวงค์, และวิวัฒน์โชติกร เรืองจันทร์ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้งสามมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ปัจจัยทั้งสามยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน คือ การรับรู้สมรรถภาพแห่งตนยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงมาจากเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ และบรรทัดฐานทางสังคม และเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับบรรทัดฐานทางสังคม แต่มีความแตกต่างกับงานวิจัยของ Wu, S., & Wu, L. (2008) ได้ศึกษาผลกระทบของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศจีน พบว่า ความรู้พื้นฐานด้านการเป็นผู้ประกอบการไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

สมมติฐาน “เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมในทิศทางบวกต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.311 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากนิสิตมีความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จในการเริ่มต้น

ธุรกิจ และเห็นข้อดีในการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าข้อเสีย รวมทั้งรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับนิสิต จึงทำให้นิสิตมีเป้าหมายและมีความพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เป็นผู้ประกอบการในอนาคต สอดคล้องกับอนุวัตร จุลินทร และคณะ (2563) ที่กล่าวว่า การก่อให้เกิดเจตคติไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้รับอิทธิพลมาจากภูมิหลังและประสบการณ์ โดยบุคคลจะได้รับความเชื่อที่แตกต่างกันหลายต่อวัตถุ การกระทำ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ และยังหมายถึงผลรวมของความเชื่อต่าง ๆ ที่เรียกว่า ความเชื่อที่เข้าถึงได้หรือความเชื่อเด่นชัดของการกระทำพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เมื่อกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วคาดว่าจะเกิดขึ้น ประเมินร่วมกับโอกาสที่จะเกิดผลดีและผลร้าย การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเจตคติที่เชื่อมั่นและพัฒนาตนเองในทางบวก เมื่อผู้ประกอบการรับรู้และเข้าใจความสามารถของตนเอง จะส่งผลให้เกิดความมั่นใจและความพร้อมในการเริ่มต้นหรือพัฒนาธุรกิจของตนในทิศทางที่เป็นประสิทธิภาพและเสถียรมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) พบว่า เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการสูงที่สุดทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ นั่นคือ การแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ เพราะนักศึกษาจะเกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถที่จะใช้ความพยายามในการที่จะทำธุรกิจให้สำเร็จและรับรู้ว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย และสอดคล้องกับงานวิจัย Wang, Wong, & Lu (2001) ที่ได้ทำการศึกษาถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 8,063 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรด้านเจตคติ สามารถทำนายการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ ได้ดีกว่าตัวแปรข้อมูลทางประชากร และตัวแปรที่เกี่ยวกับการศึกษา และตัวแปรด้านการรับรู้ความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ และการรับรู้ความน่าปรารถนาในการเป็นผู้ประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้ดีกว่าตัวแปรข้อมูลทางประชากรและตัวแปรที่เกี่ยวกับการศึกษา

สมมติฐาน “บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.354 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนิสิตมีความเชื่อมั่นว่าจะประสบความสำเร็จในการเริ่มต้นธุรกิจ มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือหลังจบ

การศึกษา เพราะเห็นข้อดีในการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าข้อเสีย รวมทั้งรู้สึกว่าคุณภาพผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับนิสิต จึงทำให้นิสิตมีเป้าหมายและมีความพร้อมที่จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เป็นผู้ประกอบการในอนาคต ทั้งนี้ นิสิตได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ เป็นเหตุผลสนับสนุนในการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

จากผลการศึกษาที่ผู้วิจัยพบ บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการผ่านเจตคติที่มีต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถของตนในการเป็นผู้ประกอบการ ยืนยันทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Ajzen, 1991) ที่กล่าวว่า การรับรู้ว่าคุณค่าอื่นซึ่งมีความสำคัญเช่น พ่อแม่ คู่สมรส เป็นต้น มีความเห็นด้วยต่อการกระทำนั้นมากน้อยเพียงไร มนุษย์ก็จะมีโอกาสทำตามด้วย ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการกระทำนั้น รวมถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมา เช่น ถ้าเชื่อว่าพฤติกรรมนี้ดีให้ผลทางบวก ก็จะมีเจตคติที่ดีตามไปด้วย ในทางตรงข้ามถ้ามีความเชื่อที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีตามไปด้วยเช่นกัน การรับรู้ความต้องการและความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการสามารถบ่งชี้ถึงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความต้องการประกอบธุรกิจทำให้มีความมุ่งมั่นและเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรม และความตั้งใจนี้จะคงอยู่จนกว่าจะถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม บุคคลจึงจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจ สอดคล้องกับ เบิร์ด (Bird, 1988) ได้อธิบายถึงความตั้งใจว่ามีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพฤติกรรมที่ตามมา หมายความว่า มนุษย์มีการสร้างทัศนคติต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีพื้นฐานจากความเชื่อว่าพฤติกรรมจะส่งผลลัพธ์ที่แน่นอนเช่นเดียวกับการมีบรรทัดฐานทางความเชื่อ (Normative belief) เกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งความตั้งใจของพฤติกรรมเป็นผลลัพธ์จากทัศนคติและกลายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทันที สอดคล้องกับ Carol S. Dweck (2006) ที่กล่าวถึง Mindset: The New Psychology of Success ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยรับรู้บรรยากาศสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราสามารถมีผลต่อการตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ บรรยากาศทางสังคมที่ส่งผลดีและสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการอาจเสริมแรงจูงใจให้เราตั้งใจที่จะเริ่มต้นหรือพัฒนาธุรกิจของเรา การเห็นผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จในการธุรกิจอาจสร้างแรงจูงใจให้เราเชื่อว่าเราก็สามารถทำได้ การตระหนักถึงตนเองและความสามารถจะช่วยสร้างเจตคติที่มั่นใจและความเชื่อในความสามารถของตนเอง การรับรู้เรื่องที่เราเก่งและมีความชำนาญจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เราตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการ แรงบันดาลใจจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจอาจมีอิทธิพลต่อการตั้งใจของเราในการเป็นผู้ประกอบการ การเรียนรู้เรื่องราวและประสบการณ์ของผู้อื่นอาจส่งผลให้เรามองเห็นความเป็นไปได้ในการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้และเข้าใจแนวคิดเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาเจตคติที่เชื่อมั่นและกระตุ้นความตั้งใจที่เข้มแข็งในการเป็นผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพและเสถียร

สอดคล้องกับงานวิจัยของมารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา (2559) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการทางอ้อมผ่านทางเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่าบุคคลรู้สึกว่าการที่บุคคลอ้างอิงใกล้ชิดสนับสนุนการตัดสินใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และส่งเสริมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษาได้ สอดคล้องกับ จริยา กอสุขทวีคุณ (2561) พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมตามแผนที่ส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและบรรทัดฐานทางสังคมเมื่อได้รับการสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alexander, & Honig (2016) ได้ศึกษาถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในทวีปแอฟริกา ผลการศึกษาพบว่า ทักษะคิดต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้อำนาจในการควบคุมพฤติกรรม มีอิทธิพลทางบวกกับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ โดยได้กล่าวถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้นเป็นกระบวนการสำคัญในการทำให้เกิดพฤติกรรมเป็นผู้ประกอบการ

สมมติฐาน “การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ” จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการโดยผ่านเจตคติต่อการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ที่ระดับ 0.359 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่จัดให้การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง 1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ 2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคมและ 3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิผลด้านอาชีพ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ ทั้งนี้การศึกษาด้านการประกอบการไม่ใช่แค่การสอนนักศึกษาให้ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวแม้ว่าสิ่งที่เรียนรู้คือการสร้างธุรกิจ (Burlson, 2005) แต่หลักสำคัญของความรู้จะรวมไปถึงความสามารถในการรับรู้โอกาสที่เข้ามาในชีวิต (Cathy, & Ashmore, 2005) ความสามารถในการแสวงหาโอกาสโดยการสร้างความคิดใหม่ ๆ และค้นหาทรัพยากรที่จำเป็น

ความสามารถในการสร้างและดำเนินการทำธุรกิจใหม่และความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Dahleez, 2009) นอกเหนือจากทักษะด้านธุรกิจ การศึกษาด้านการประกอบการคือหัวใจสำคัญในการพัฒนาความเชื่อคุณค่า และทัศนคติให้เกิดความมั่นใจเพื่อให้นักศึกษาพิจารณาว่าอาชีพผู้ประกอบการเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดและเป็นทางเลือกให้กับการทำงาน (Holmgren, From, Olofsson, & Karlsson, 2005) สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวรให้ความเข้มแข็งด้านวิชาการ และปรับแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร สร้างหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดหลักสูตรในลักษณะสหวิทยาการสหวิทยาการที่บูรณาการความรู้ ความเชี่ยวชาญข้ามศาสตร์จากหลายหน่วยงานเพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตนของนิสิต รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมในทักษะที่จำเป็นแก่นิสิตทุกชั้นปีให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อออกไปสู่ตลาดแรงงาน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยนเรศวรในปัจจุบัน “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ” มีการพบบงานวิจัยที่สอดคล้องอย่างกว้างขวาง เช่น Yun (2010) ศึกษาเรื่อง การศึกษาด้านการประกอบการมีความสำคัญต่อความตั้งใจในความเป็นผู้ประกอบการหรือไม่ โดยเน้นศึกษากับทัศนคติของนักศึกษาของประเทศจีนที่กำลังศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในระดับมหาวิทยาลัย โดยผลวิจัยพบว่า การศึกษาด้านการประกอบการมีผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการจาก 3 สิ่ง คือ การเรียนรู้ แรงบันดาลใจ และทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะ โดยผู้วิจัยได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้และแรงบันดาลใจได้รับประโยชน์จากการศึกษาด้านการประกอบการ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องต่อการใช้ความสามารถของตนเอง สามารถมีอิทธิพลต่อภายนอกและนักศึกษาเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการสูงสุด ในส่วนของแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะมีผลกระทบทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถเป็นกุญแจที่สนับสนุนความตั้งใจและแรงบันดาลใจ ดังนั้น เมื่อนักศึกษาเกิดความตั้งใจที่แน่วแน่แล้ว นักศึกษาถึงจะมองหาแหล่งทรัพยากรจากศูนย์บ่มเพาะซึ่งสะท้อนว่าศูนย์บ่มเพาะมีความสำคัญแต่จะตามมาหลังจากที่นักศึกษามีหนทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธาตานิเบศร์ ภูทอง (2562) พบว่า การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความมุ่งมั่นความเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความเป็นไปได้ทางธุรกิจและอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Tessema Gerba (2012) ที่ศึกษาผลกระทบของการศึกษาด้านการประกอบการบนความตั้งใจของนักศึกษาสายบริหารธุรกิจและวิศวกรรมศาสตร์ในประเทศเอธิโอเปีย พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาด้านการประกอบการสาขาการจัดการมีแนวโน้มในความตั้งใจมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียนด้านการประกอบการที่เป็นสาขาวิศวกรรม ในส่วนของตัวชี้วัดทำให้สามารถสรุปได้ว่า การศึกษาด้านการประกอบการสามารถเพิ่มความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีแนวทางหรือมุมมองของผู้ประกอบการ การเรียนการสอนมุ่งเน้นไปที่เรื่องเกี่ยวกับผู้ประกอบการ มีการเสริมรายวิชาผู้ประกอบการ การจัดตั้งธุรกิจต่อคณะอื่นที่ไม่ได้เน้นคณะหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการ เท่านั้น ควรกำหนดให้มีการเรียนการสอนด้านการประกอบการทุกคณะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้นิสิต กิจกรรมส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ จัดฝึกอบรมสำหรับคณาจารย์ให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการประกอบการ รวมถึงความพร้อมและคุณลักษณะภายในของผู้เรียน เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ ทำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมที่เอื้อต่อการเกิดยอมรับความคิด เพราะนิสิตมีความใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อน และบุคคลสำคัญ เช่น อาจารย์ ที่ได้รับการปลูกฝังเจตคติต่อความเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ อันจะนำมาซึ่งความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนิสิตในอนาคต

1.2 มหาวิทยาลัยควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนสามารถเตรียมโอกาสด้านการมอบประสบการณ์ให้กับนิสิต เช่น การฝึกงานและการให้ออกาสินิสิตได้ทำงานได้พบกับสถานการณ์ในที่ทำงานเพื่อปรับปรุงทักษะด้านการทำงาน บทบาทในการจัดหาที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการรุ่นใหม่ต่อการสร้างธุรกิจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ และก่อให้เกิดความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการต่อไป

1.3 คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต เพื่อที่จะได้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของนิสิตและสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม

1.4 นิสิตที่สนใจจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ถึงแม้ไม่ได้ศึกษาในสาขาผู้ประกอบการหรือใกล้เคียง สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของตนเอง เพื่อที่จะประเมินตนเองได้ว่าถ้าหากจะเป็นผู้ประกอบการต้องพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองด้านไหนบ้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยในอนาคตควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาประกอบ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม หรือการเข้าไปสังเกตการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการอย่างละเอียดของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ และช่วยค้นหาปัจจัยใหม่ที่ทำให้เกิดความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการ

2.2 ควรมีการศึกษาประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุ ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน เพื่อจำแนกถึงความแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มนิสิตต่างสาขาที่อาจมีความต้องการต่างกัน

2.3 จากการวิจัยในครั้งนี้ ตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคมและเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการค่อนข้างน้อยมาก จึงควรศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่จะทำตัวแปรบรรทัดฐานทางสังคมและเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการให้สอดคล้องตามทฤษฎีมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). สถิติสถิติประจำปีการศึกษา 2565. สืบค้น 15 มกราคม 2566, จาก https://reg6.nu.ac.th/publish//studentstat_DL/2565/สถิติสถิติประจำปีการศึกษา2565.pdf
- กองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). รายงานผลภาวะการมีงานทำของบัณฑิต 2554 – 2564 สืบค้น 25 มกราคม 2565, จาก <http://www.plan.nu.ac.th/?p=1229>
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2552). ศักยภาพและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ 2551 (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: คณะวิทยาการจัดการ และกองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- คมกริช นันทะโรจวงศ์, ภูธิป มีถาวรกุล, และประสพชัย พสุนนท์. (2561). พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: อิทธิพลของการรับรู้ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(2), 44-59.
- จรรยา กอสุขทวีคุณ. (2561). การศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จันทร์จิรา ท้วมยัง. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพิษณุโลก (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชาญชัย พรหมมี, และสิริมา นาคสาย. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิตหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยพะเยา. *Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University*, 3(3), 65-80.
- ชูชัย สมितिไกร. (2547). ศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยไทย (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2549). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเทอร์เน็ต โพรเกรสซิฟ.

- ชมพูนุท ด้วงจันทร์, กฤษฎา สอาด, ชุตินา สมนิล, ณ์ฐพงศ์ รอดสะไ้, ดวงทอง น้อยไม, อารอพีต
คมกำแหง, และภุริทัต ฤทธิโสสม. (2564). แบบจำลองโมเดลความตั้งใจเชิงสาเหตุการเป็น
ผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจ: กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 148-163.
- ธาดาธิเบศร์ ภูทอง. (2562). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็น
ผู้ประกอบการและสร้างธุรกิจดิจิทัลใหม่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 36(2), 31-59.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2538). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย
ทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทพร เขียนดวงจันทร์, และขวัญกมล ดอนขวา. (2562). พฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านสื่อ
สังคมออนไลน์ของคนในกลุ่มเจนเรชันวาย. *Veridian E-Journal Silpakorn University
ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(1), 561-577.
- เบญจมาศ สุวรรณวงศ์, พระมหาสุพร รกขิตธมโม, มนัสพล ยังทะเล, และเบญญาภา จิตมั่นคงภักดี.
(2563). *การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat
Startup”*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *หลักการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาสน์.
- บุญทวารธณ วิงวอน. (2556). *การเป็นผู้ประกอบการยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บุรทิน ขำภีรัฐ. (2548). *การพัฒนาการตรวจสอบความตรง และความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลสมการ
โครงสร้างพหุระดับประสิทธิผลความเป็นคนบดี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษบัณฑิต)*.
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์สันต์ ต้นหยง, ธงชัย พงศ์สิทธิกาญจนา, จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา, และพัชรกันต์ นิมิตรศติกุล.
(2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปีที่ 4 สาขาวิชา
การ จัดการทั่วไปมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *Journal of Management Science
Nakhon Pathom Rajabhat University*, 8(2), 322-333.

- พรรณสธียา นิธิกิตต์สุขเกษม, และบุญทวารธรรณ วิงวอน. (2561). โมเดลความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนโครงการศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สยามสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 7(1), 146-161.
- พิบูล ทีปะปาล, และธนวัฒน์ ทีปะปาล. (2552). *การเป็นผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- พัทธนันท์ เรื่องศรีมัน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาโทวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. *สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- มนทกานต์ เมฆธา. (2546). *ปัจจัยที่พยากรณ์ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มารยาท โยทองยศ, และทรงวาด สุขเมืองมา. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. *สุทธิปริทัศน์*, 30(95), 103-115.
- มานิตย์ มัลลวงค์, และวิวัฒน์โชติกร เรื่องจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่. *วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*, 17(1), 155-173.
- เมธาวี เกียรติพรพิเชฐ. (2561). คุณลักษณะและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 7(2), 153- 165.
- ลลิตภัทร เจริญรัฐ. (2555). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรุตม์ พิมพ์สอน. (2565). *ความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านกีฬาของนักศึกษาปัจจุบัน และ/หรือ ศิษย์เก่าที่ศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). “Gen Z” First Jobber รุ่นใหม่ เพื่อเข้าใจ “ความต่าง”. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก, <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Gen-Z-11-08-21.aspx>
- สุกัญญา โขวิไลกุล. (2547). *การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุชาวดี พันธรักษ์. (2562). *การศึกษาความแตกต่างของพื้นฐานด้านการศึกษากับผลความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษามหาวิทยาลัยโดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาติ ไตรภพสกุล, และวิเลิศ ภูริวัชร. (2558). การพัฒนาแบบจำลองความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ โดยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกหิว: กรณีศึกษาประเทศไทย. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 145, 1-8.
- สุธีรา อะทะวงษา, และสมบุญวัฒน์ สัตยารักษ์วิทย์. (2556). *คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2562). *ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG และนวัตกรรมด้วย NQI” (Driving BCG Economy and Innovation with NQI)* [Interview]. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก <https://www.dss.go.th/index.php/dssnews/1301-217-2562>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)* สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2565, จาก www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2564). *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2564*. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก http://www.nso.go.th/sites/2014en/Survey/social/labour/LaborForce/2021/summary1_64.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) (ออนไลน์)*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565, จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1575-file.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *อัตราการว่างงานเป็นรายไตรมาส พ.ศ. 2555 - 2566*. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/02.aspx>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. สืบค้น 4 มกราคม 2565, จาก http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2023/06/NS_PlanOct2018.pdf
- อนงค์ รุ่งสุข. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

- อนุวัตร จุลินทร, ดุษฎี โยเหลา, และพีชรัตน์ ไสยสมบัติ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. *สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, Veridian E-Journal Silpakorn University Humanities, Social Sciences, and Arts.*, 12(5), 128-145.
- อมินตารา อริยธาดา, อังศินันท์ อินทรกำแหง, และกฤตติพัฒน์ ชื่นพิทยาวุฒิ. (2565). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านคุณลักษณะทางจิตและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการโดยส่งผ่านความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(105), 273-283.
- อวิรุทธ์ ฉัตรมาลาทอง, สิริฉันท์ สติรกุล เตชพาหพงษ์, และวราภรณ์ บวรศิริ. (2560). มหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ: แนวทางเพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(3), 169-179.
- อาทิตย์ วุฒิศะโร. (2543). สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. *อุตสาหกรรมสาร*, 43, 40-45.
- อิศร์ภูฏ์ รินไธสง. (2565). *การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสำหรับการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นีโอพ้อยท์ (1995).
- อำนาจ ธีระวนิช. (2549). *ผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: มาเธอร์บอสแพคเก็จจิ้ง.
- อำพล นววงศ์เสถียร, ภูษิตย์ วงษ์เล็ก, ภูษิตชล พรหมวงษ์, กรรณิการ์ สุขสม, บุษยา วงษ์สวัสดิกุล และเฉลิมพร เย็นเยือก. (2564). การศึกษาความเชื่อแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์ ที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดเครือข่ายภาค กลางตอนบนในประเทศไทย. *วารสาร ปรัชญา ปรีทรรคน์*, 26(2), 125-144.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Alexander, I. K., & Honig, B. (2016). Entrepreneurial intentions: A cultural perspective. *Africa Journal of Management*, 2(3), 235-257.
- Allen, K. R. (2006). *Launching New Ventures: An Entrepreneurial Approaching* (4th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Autio, Erko. (2001). "Entrepreneurial intent among students in Scandinavia and in the USA. *Enterprise and Innovation Management Studies*, 2.2, 145-160.

- Aragon-Sanchez, A., Baixauli-Soler, S., & Carrasco-Hernandez, A. J. (2017). A missing link: the behavioral mediators between resources and entrepreneurial intentions. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 23(5), 752-768.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Canever, M. D., Barral, M. R. M., & Ribeiro, F. G. (2017). How does the public and private university environment affect students' entrepreneurial intention? *Education Training*, 59(6), 550-564.
- Bird, B. (1988). Implementing entrepreneurial ideas: the case of intentions. *Academy of Management Review*, 13(3), 442-54.
- Claro, S., Paunesku, D., & Dweck, C. (2016). *Growth mindset tempers the effects of poverty on academic achievement*. Retrieved June 28, 2021 from <https://doi.org/10.1073/pnas.1608207113>
- Eyel, C. Ş., & Durmaz, İ. B. V. (2019). Entrepreneurial intentions of Generation-Z: Compare of social sciences and natural sciences undergraduate students at Bahçeşehir university. *Procedia Computer Science*, 158, 861-868.
- Fayolle, A., Gailly, B. (2015). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurial attitudes and intention: Hysteresis and persistence. *Journal of Small Business Management*, 53(1), 75-93.
- Fayolle, A., Gailly, B., & Lassas-Clerc, N. (2006). Assessing the impact of entrepreneurship education programmes: A new methodology. *Journal of European industrial training*.
- Ferreira, J. J., Raposo, M. L., Gouveia Rodrigues, R., Dinis, A., & do Paco, A. (2012). A model of entrepreneurial intention: An application of the psychological and behavioral approaches. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 19(3), 424-440.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Massachusetts: Addison-Wesley.

- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39–50.
- González-Serrano, M. H., González García, R. J., & Pérez Campos, C. (2018). Entrepreneurial and intrapreneurial intentions of sports science students: what are their determinant variables?. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(3), 1363-1372.
- Heuer, A., & Linan, F. (2013). Testing Alternative Measures of Subjective Norms in Entrepreneurial Intention Models. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 19(1), 35-50.
- Hoyer, W. D., & MacInnis, D. J. (2001). *Consumer behavior* (2nd ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Katz, J., & Gartner, W. B. (1988). *Properties of Emerging Organizations*, 13(3), 429–441.
- Kim-Soon, N., Ahmad, A. R., & Ibrahim, N. N. (2018). Understanding the motivation that shapes entrepreneurship career intention. *Entrepreneurship: Development Tendencies and Empirical Approach*, 291.
- Krueger F. Norris, & Alan L. Carsrud. (1993). Entrepreneurial Intention: Applying The Theory Of Planned Behavior. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4). 35-330.
- Krueger, N. (2000). Competing Models of Entrepreneurial Intentions. *Journal of Business Venturing*, 15, 411–432.
- Liao, C., Chen, J.-L., & Yen, D. C. (2007). Theory of planning behavior (TPB) and customer satisfaction in the continued use of e-service: An integrated model. *Computers in human behavior*, 23(6), 2804-2822.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed.* New York: Wiley & Son.
- Liñán, F., & Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-cultural Application of A Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3), 593-617.
- Liñán, F., Nabi, G., & Krueger, N. (2013). British and Spanish Entrepreneurial Intentions: A Com-parative Study. *Revista de Economía Mundial*, 33, 73-103.

- Liñán, F., & Rodriguez - Cohard, J. C. (2015). Assessing the Stability of Graduates' Entrepreneurial Intention and Exploring Its Predictive Capacity. *Academia Revista Latino Americana de Administration*, 28(1), 77-98.
- Maes, J., Leroy, H., & Sels, L. (2014). Gender differences in entrepreneurial intentions: A TPB multi-group analysis at factor and indicator level. *European Management Journal*, 32(5), 784-794. DOI 10.1016/j.emj.2014.01.001
- Mohamad, N., Lim, H. E., Yusof, N., & Soon, J. J. (2015). Estimating the Effect of Entrepreneur Education on Graduates' Intention to be Entrepreneurs. *Education Training*, 57(8/9), 874-890.
- Naia, A., Baptista, R., Biscaia, R., Januário, C., & Trigo, V. (2017). Entrepreneurial intentions of sport sciences students and theory of planned behavior. *Motriz: Revista de Educação Física*, 23, 14-21.
- Nguyen, C. (2017). "Entrepreneurial intention of international business students in Viet Nam: a survey of the country joining the Trans-Pacific Partnership". *Journal of Innovation and Entrepreneurship*. DOI 10.1186/s13731-017-0066-z
- Nunnally, J. C. (1978). An overview of psychological measurement. *Clinical diagnosis of mental disorders: A handbook*, 97-146.
- Passoni, D., & Glavam, R. B. (2018). Entrepreneurial intention and the effects of entrepreneurial education: Differences among management, engineering, and accounting students. *International Journal of Innovation Science*, 10(1), 92-107.
- Petty, R. E., Wegener, D. T., & Fabrigar, L.R. (1997). Attitudes and attitude change. *Annual Review of Psychology*, 48, 609-647.
- OECD. (2012). A Guiding Framework for Entrepreneurial Universities. Retrieved December 25, 2022, from https://www.utadeo.edu.co/files/collections/documents/field_attached_file/ec-oecd_entrepreneurial_universities_framework.pdf
- Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA). (2012). Enterprise and Entrepreneurship Education: Guidance for UK Higher Education Provider. June 26, 2023, from http://www.qaa.ac.uk/er/Publications/Documents/enterprise_entrepreneurship-guidance.pdf.

- Report, I. F. (2022). World Employment and Social Outlook Trends. Retrieved March 26 2023, from https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/trends2022/WCMS_834081/lang--en/index.htm.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G., (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling* (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Shah, N., & Soomro, B. A. (2017). Investigating entrepreneurial intention among public sector university students of Pakistan. *Education Training, 59*(7/8), 841-855.
- Shapero, A., & Sokol, L. (1982). The Social Dimensions of Entrepreneurship, In C. Kent, D. Sexton, & K. H. Vesper (eds.) *The Encyclopedia of Entrepreneurship*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 72-90.
- Tessema Gerba, D. (2012). Impact of entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of business and engineering students in Ethiopia. *African Journal of Economic and Management Studies, 3*(2), 258-277.
- Thompson, K. E., & Panayiotopoulos, P. (1999). Predicting behavioral intention in a small business context. *Journal of Marketing Practice: Applied Marketing Science, 5*(3), 89-96.
- UNCTAD. (2018). Policy Guide on Youth Entrepreneurship. Retrieved December 25, 2022, from https://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2018/09/Policy-Brief-61_Youth2.pdf
- Voda, A. I., & Florea, N. (2019). Impact of personality traits and entrepreneurship education on entrepreneurial intentions of business and engineering students. *Sustainability, 11*, 1-34.
- Wang, C. K., Wong, P. K., & Lu, Q. (2001). Entrepreneurial intentions and tertiary education. In *Conference on Technological Entrepreneurship in the Emerging Regions of the New Millennium* (pp. 28-30). N.P.: n.p.
- Wilson, F., Marlino, D., & Kickul, J. (2004). Our Entrepreneurial Future: Examining the Diverse Attitudes and Motivations of Teens across Gender and Ethnic Identity. *Journal of Developmental Entrepreneurship, 9*, 177-197.
- Wu, S., & Wu, L. (2008). The impact of higher education on entrepreneurial intentions of university students in China. *Journal of small business and enterprise development, 15*(4), 752-774.

Yun, C. (2010). Does entrepreneurship education matter students' entrepreneurial intention? a Chinese perspective. In *Paper presented at the 2nd International Conference on Information Science and Engineering*. N.P.: n.p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.มาร์ฎา ชยทัตโต ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลและประถมสาธิต
มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกานต์ ประจัญบาน อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนา
นวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ กิจโชติ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร
มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. อาจารย์ ดร.ภูวนาท พิภเกตุ อาจารย์ประจำภาควิชาอุตสาหกรรมเกษตร
คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

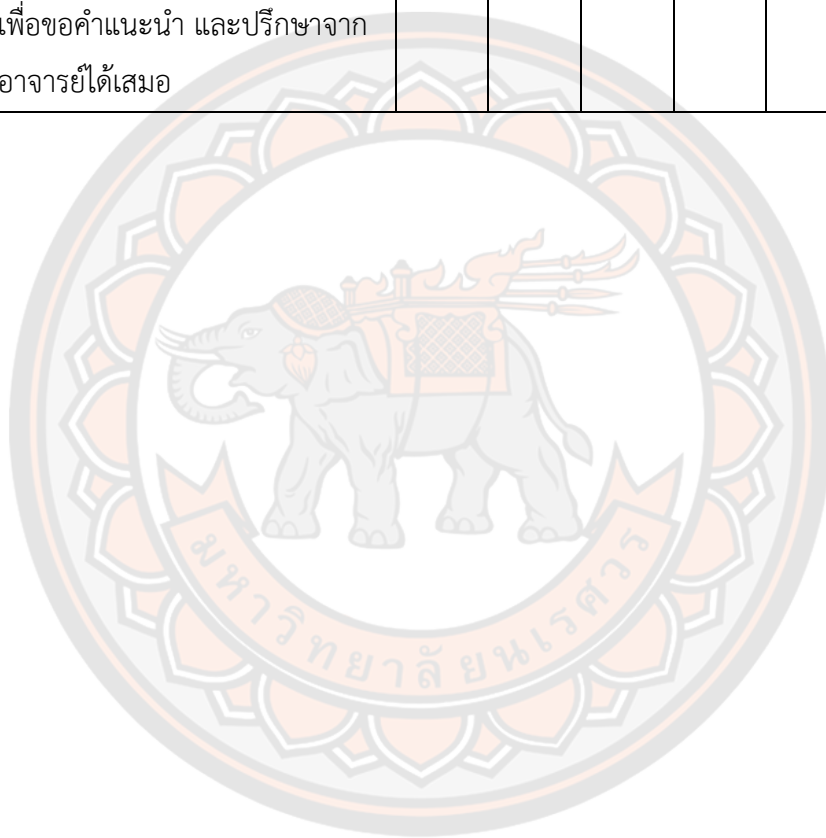
ภาคผนวก ข ผลการตรวจเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

การประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
		1	2	3	4	5		
<p>เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward a given behavior) หมายถึง ระดับความรู้สึกนึกคิดทางบวก หรือทางลบ การประเมินข้อดีและข้อเสียของการเป็นผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จาก การประเมินค่า ความรู้สึก แนวโน้มพฤติกรรม</p>								
1.	ท่านคิดว่าการเป็นผู้ประกอบการมีข้อดีกับท่านมากกว่าข้อเสีย	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
2.	ท่านคิดว่าการเป็นเจ้าของกิจการจะทำให้ท่านพึงพอใจอย่างมาก	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
3.	ท่านรู้สึกท้อแท้หรือผิดหวังในการเป็นอาชีพที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับท่าน	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
4.	ท่านรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่ท้าทายความรู้ความสามารถ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
5.	เมื่อท่านเล็งเห็นโอกาสและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธุรกิจ ท่านจะตัดสินใจเริ่มต้นสร้างธุรกิจ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
6.	ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเป็นลูกจ้าง	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
<p>บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) หมายถึง การรับรู้แรงกดดันจากสังคม บุคคลอื่นที่มีความสำคัญหรือบุคคลใกล้ชิดต่อการเป็นหรือไม่เป็นผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จาก การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากเพื่อน การสนับสนุนจากบุคคลพิเศษ</p>								

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
7.	ท่านคิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือท่านในทุกๆ เรื่อง	1	1	1	0	1	0.8	ใช้ได้
8.	ท่านคิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุนให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
9.	ท่านมีเพื่อนๆ ที่คอยอยู่เคียงข้างห่วงใยและสนับสนุนตัวท่าน	0	1	1	0	1	0.6	ใช้ได้
10.	เพื่อนมีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุนให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
11.	การเห็นโอกาสความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่ท่านชื่นชอบ หรือเพื่อนร่วมงานด้านธุรกิจที่ท่านชื่นชอบทำให้ท่านอยากเป็นผู้ประกอบการ	1	1	1	-1	1	0.6	ใช้ได้
การรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived behavioral control) หมายถึง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่ายากหรือง่ายที่จะเป็นผู้ประกอบการ สามารถวัดได้จาก การใช้ความรู้ การแก้ปัญหา								
12.	ท่านคิดว่าท่านสามารถนำความรู้ความสามารถที่ท่านมีออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดตั้งและเริ่มต้นดำเนินงานธุรกิจใหม่	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
13.	ท่านคิดว่าท่านสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการวางแผนเพื่อจัดตั้งธุรกิจที่มีความเป็นไปได้และมั่นคง	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้
14.	ท่านคิดว่าท่านสามารถควบคุมกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจใหม่	1	1	-1	1	1	0.6	ใช้ได้

ข้อที่	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	สรุป
27.	หลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่ท่านกำลังศึกษาอยู่สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจแก่ท่านในการที่จะไปเป็นผู้ประกอบการ	1	1	0	1	1	0.8	ใช้ได้
28.	เมื่อท่านมีความสนใจจะไปเป็นผู้ประกอบการ ท่านสามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ และปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ
ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจการเป็นผู้ประกอบการของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร ผลจากข้อมูลที่ได้นี้ มหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป และคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต เพื่อที่จะได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ของนิสิตและสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับให้เหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม รวมทั้งนิสิตที่สนใจจะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ถึงแม้ไม่ได้ศึกษาในสาขาผู้ประกอบการหรือใกล้เคียง สามารถนำเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ไปประเมินความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของตนเอง เพื่อที่จะประเมินตนเองได้ว่าถ้าหากจะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต้องพัฒนาจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองด้านไหนบ้าง

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับและนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ และแสดงความเห็นอันเป็นประโยชน์มา ณ โอกาสนี้

นางสาววิภาภรณ์ อินทุยศ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Biographic Data) ของ

ผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศสภาพของท่าน

- () 1) ชาย () 2) หญิง

2. ท่านศึกษาที่คณะหรือวิทยาลัยใด

- () 1) คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 () 2) คณะวิทยาศาสตร์
 () 3) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
 () 4) คณะวิศวกรรมศาสตร์
 () 5) คณะโลจิสติกส์และดิจิทัลซัพพลายเชน
 () 6) คณะเภสัชศาสตร์
 () 7) คณะแพทยศาสตร์
 () 8) คณะสาธารณสุขศาสตร์
 () 9) คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
 () 10) คณะพยาบาลศาสตร์
 () 11) คณะทันตแพทยศาสตร์
 () 12) คณะสหเวชศาสตร์
 () 13) คณะศึกษาศาสตร์
 () 14) คณะนิติศาสตร์
 () 15) คณะมนุษยศาสตร์
 () 16) คณะสังคมศาสตร์
 () 17) คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร
 () 18) วิทยาลัยนานาชาติ

3. สาขาวิชาที่ศึกษา

- () 1) สาขาเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ ผู้ประกอบการ
 () 2) สาขาวิชาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 () 3) สาขาวิชาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ
 () 4) สาขาวิชาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 () 5) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ชั้นปี
 ปี 1 ปี 2 ปี 3 ปี 4 มากกว่า ปี 4
5. อาชีพของบิดาและมารดา
 1) พนักงานบริษัทเอกชน 2) ข้าราชการ 3) รัฐวิสาหกิจ
 4) ธุรกิจส่วนตัว 5) เกษตรกร
 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
6. ประสบการณ์การหารายได้ระหว่างการศึกษา
 1) เคย 2) ไม่เคย
7. ประสบการณ์การฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการ
 1) เคย 2) ไม่เคย
8. ประสบการณ์การเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ
 1) เคย 2) ไม่เคย

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนิสิต

ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านในแต่ละด้านตามระดับ

คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	5	หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับคะแนน	4	หมายถึง เห็นด้วยมาก
ระดับคะแนน	3	หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
ระดับคะแนน	2	หมายถึง เห็นด้วยน้อย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude toward a given behavior)

ปัจจัยด้านเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	5	4	3	2	1
1.1) ท่านคิดว่าการเป็นผู้ประกอบการมีข้อดีกับท่านมากกว่าข้อเสีย					
1.2) ท่านคิดว่าการเป็นเจ้าของกิจการจะทำให้ท่านพึงพอใจอย่างมาก					
1.3) ท่านรู้สึกว่าคุณภาพผู้ประกอบการเป็นที่น่าสนใจและสร้างแรงจูงใจสำหรับท่าน					
1.4) ท่านรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่ทำทลายความรู้ความสามารถ					
1.5) เมื่อท่านสังเกตเห็นโอกาสและมีความพร้อมด้านทรัพยากรทางธุรกิจ ท่านจะตัดสินใจเริ่มต้นสร้างธุรกิจ					
1.6) ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการเป็นลูกจ้าง					

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms)

ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	5	4	3	2	1
2.1) ท่านคิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือท่านในทุก ๆ เรื่อง					
2.2) ท่านคิดว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุนให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการ					
2.3) ท่านมีเพื่อนๆ ที่คอยอยู่เคียงข้างห่วงใยและสนับสนุนตัวท่าน					
2.4) เพื่อนมีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุนให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการ					
2.5) การเห็นโอกาสความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่ท่านชื่นชอบ หรือเพื่อนร่วมงานด้านธุรกิจที่ท่านชื่นชอบทำให้ท่านอยากเป็นผู้ประกอบการ					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ (Perceived behavioral control)

ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	5	4	3	2	1
3.1) ท่านคิดว่าท่านสามารถนำความรู้ความสามารถที่ท่านมีออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดตั้งและเริ่มต้นดำเนินงานธุรกิจใหม่					
3.2) ท่านคิดว่าท่านสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการวางแผนเพื่อจัดตั้งธุรกิจที่มีความเป็นไปได้และมั่นคง					
3.3) ท่านคิดว่าท่านสามารถควบคุมกระบวนการในการจัดตั้งธุรกิจใหม่					
3.4) ท่านทราบถึงรายละเอียดในภาคปฏิบัติที่สำคัญต่อการจัดตั้งและดำเนินงานธุรกิจใหม่					
3.5) ท่านมั่นใจว่าความรู้ความสามารถที่ท่านมีจะทำให้ท่านแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในการเป็นผู้ประกอบการ					
3.6) ท่านรู้สึกว่าการเป็นผู้ประกอบการควรมีความพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดคิดซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทั้งด้านดีและด้านร้าย					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention)

ปัจจัยด้านความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	5	4	3	2	1
4.1) ท่านพร้อมทุ่มเทเพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการ					
4.2) ท่านจะใช้ความพยายามทุกอย่างเพื่อจะสร้างและดำเนินธุรกิจของตัวเอง					
4.3) ท่านจะใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างเป็นระบบต่อการเริ่มต้นจัดตั้งและดำเนินธุรกิจใหม่					
4.4) เป้าหมายในอาชีพของท่านคือการเป็นผู้ประกอบการ					
4.5) ท่านมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะเป็นผู้ประกอบการในอนาคต หรือหลังจบการศึกษา					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ
(Entrepreneurship Education) การรับรู้ของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่
มหาวิทยาลัยสร้างเพื่อสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการ

ปัจจัยด้านการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
	5	4	3	2	1
5.1) มหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญที่ดูแล บ่มเพาะ และปลูกฝัง รวมทั้งจัดหาแหล่งทุน สำหรับการเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ ทำให้ท่านต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น					
5.2) การที่มหาวิทยาลัยร่วมมือกับสถาบันต่างๆ เปิดอบรมหลักสูตรหรือจัดกิจกรรมประกวดแข่งขัน ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลให้ท่านต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการ					
5.3) ท่านคิดว่าการให้นิสิตมีโอกาสดลองทำงานกับผู้ประกอบการในระหว่างการเรียน จะมีส่วนช่วยเสริมและสนับสนุนให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น					
5.4) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการมีให้เลือกเรียนได้หลากหลาย ทำให้ท่านต้องการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น					
5.5) หลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่ท่านกำลังศึกษาอยู่สามารถเสริมความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจต่อการเป็นผู้ประกอบการ					
5.6) เมื่อท่านมีความสนใจจะไปเป็นผู้ประกอบการ ท่านสามารถเข้าพบเพื่อขอคำแนะนำ และปรึกษาจากอาจารย์ได้เสมอ					

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นผู้ประกอบการของท่าน และข้อเสนอแนะอื่นๆ โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง Output MPLUS

Mplus VERSION 7.11
MUTHEN & MUTHEN
08/14/2023 6:57 PM

INPUT INSTRUCTIONS

TITLE: total_new

DATA:

FILE IS "D:\Mplus\SEM\New SEM\DATA_NEW.txt";

VARIABLE:

NAMES ARE major val sen beh fam bud role know solv fac part cou ins
earn need;

USEVARIABLES ARE val sen beh fam bud role know solv fac part cou ins
earn need;

!USEOBSERVATIONS ARE major EQ 3;

ANALYSIS:

TYPE IS GENERAL;

ESTIMATOR IS ML;

ITERATIONS = 1000;

CONVERGENCE = 0.00005;

MODEL:

ae by val sen beh;
sn by fam bud role;
pbc by know solv;
ee by fac part cou ins;
ei by earn need;

ei on ae ee sn pbc ;
pbc on ae sn ee;
ae on sn;
ae on ee;

BUD	WITH FAM;INS	WITH KNOW;INS	WITH FAM;
NEED	WITH KNOW;INS	WITH PART;NEED	WITH FAC;
KNOW	WITH BUD;INS	WITH ROLE;EARN	WITH PART;
FAC	WITH ROLE;NEED	WITH VAL;BEH	WITH SEN;
BUD	WITH SEN;NEED	WITH ROLE;KNOW	WITH SEN;
NEED	WITH COU;INS	WITH SEN;	

Model indirect:

ei ind ae;
ei ind sn;
ei ind ee;
pbc ind sn;
pbc ind ee;

OUTPUT: SMPSTAT MODINDICES(3.841) STANDARDIZED;

INPUT READING TERMINATED NORMALLY

total_new

SUMMARY OF ANALYSIS

Number of groups
Number of observations

1
350

Number of dependent variables 14
 Number of independent variables 0
 Number of continuous latent variables 5

Observed dependent variables

Continuous					
VAL	SEN	BEH	FAM	BUD	ROLE
KNOW	SOLV	FAC	PART	COU	INS
EARN	NEED				

Continuous latent variables

AE	SN	PBC	EE	EI
----	----	-----	----	----

Estimator ML
 Information matrix OBSERVED
 Maximum number of iterations 1000
 Convergence criterion 0.500D-04
 Maximum number of steepest descent iterations 20

Input data file(s)

D:\Mplus\SEM\New SEM\DATA_NEW.txt

Input data format FREE

SAMPLE STATISTICS

SAMPLE STATISTICS

Means		SEN	BEH	FAM	BUD
VAL					
1	3.640	3.706	3.609	3.883	3.643
Means		KNOW	SOLV	FAC	PART
ROLE					
1	3.629	3.383	3.530	3.357	3.430
Means		INS	EARN	NEED	
COU					
1	3.310	3.457	3.411	3.231	
Covariances		SEN	BEH	FAM	BUD
VAL					
VAL	0.856				
SEN	0.785	0.948			
BEH	0.768	0.790	0.955		
FAM	0.285	0.308	0.331	0.528	
BUD	0.294	0.299	0.334	0.293	0.588
ROLE	0.568	0.621	0.619	0.298	0.366
KNOW	0.618	0.630	0.644	0.280	0.372
SOLV	0.589	0.630	0.623	0.259	0.326
FAC	0.567	0.622	0.607	0.238	0.370
PART	0.622	0.674	0.655	0.293	0.423

COU	0.619	0.660	0.668	0.284	0.421
INS	0.550	0.562	0.593	0.169	0.348
EARN	0.719	0.765	0.751	0.275	0.388
NEED	0.685	0.694	0.676	0.214	0.323

	Covariances ROLE	KNOW	SOLV	FAC	PART
ROLE	0.805				
KNOW	0.557	0.791			
SOLV	0.525	0.625	0.781		
FAC	0.556	0.629	0.594	1.104	
PART	0.650	0.643	0.619	0.772	1.019
COU	0.661	0.674	0.635	0.741	0.829
INS	0.524	0.645	0.562	0.682	0.672
EARN	0.648	0.744	0.715	0.715	0.757
NEED	0.632	0.747	0.669	0.762	0.751

	Covariances COU	INS	EARN	NEED
COU	1.032			
INS	0.765	0.980		
EARN	0.815	0.715	1.011	
NEED	0.795	0.700	0.915	1.141

	Correlations VAL	SEN	BEH	FAM	BUD
VAL	1.000				
SEN	0.872	1.000			
BEH	0.849	0.830	1.000		
FAM	0.424	0.435	0.466	1.000	
BUD	0.414	0.401	0.446	0.526	1.000
ROLE	0.684	0.711	0.706	0.457	0.532
KNOW	0.751	0.728	0.741	0.433	0.545
SOLV	0.721	0.732	0.721	0.403	0.482
FAC	0.583	0.608	0.591	0.311	0.460
PART	0.666	0.686	0.664	0.399	0.546
COU	0.659	0.667	0.673	0.385	0.540
INS	0.601	0.583	0.613	0.235	0.458
EARN	0.772	0.782	0.764	0.377	0.503
NEED	0.694	0.667	0.647	0.276	0.394

	Correlations ROLE	KNOW	SOLV	FAC	PART
ROLE	1.000				
KNOW	0.698	1.000			
SOLV	0.663	0.795	1.000		
FAC	0.589	0.673	0.639	1.000	
PART	0.718	0.716	0.693	0.728	1.000
COU	0.725	0.746	0.707	0.694	0.808
INS	0.590	0.733	0.642	0.656	0.673
EARN	0.718	0.831	0.804	0.677	0.746
NEED	0.659	0.787	0.708	0.679	0.697

	Correlations COU	INS	EARN	NEED
--	---------------------	-----	------	------

COU	1.000			
INS	0.761	1.000		
EARN	0.798	0.718	1.000	
NEED	0.733	0.662	0.852	1.000

THE MODEL ESTIMATION TERMINATED NORMALLY

MODEL FIT INFORMATION

Number of Free Parameters 69

Loglikelihood

H0 Value -4158.815
H1 Value -4123.216

Information Criteria

Akaike (AIC) 8455.629
Bayesian (BIC) 8721.827
Sample-Size Adjusted BIC 8502.934
($n^* = (n + 2) / 24$)

Chi-Square Test of Model Fit

Value 71.197
Degrees of Freedom 50
P-Value 0.0260

SRMR (Standardized Root Mean Square Residual)

Value 0.020

MODEL RESULTS

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
AE	BY				
	VAL	1.000	0.000	999.000	999.000
	SEN	1.076	0.035	30.513	0.000

BEH		1.059	0.037	28.504	0.000
SN	BY				
FAM		1.000	0.000	999.000	999.000
BUD		1.246	0.124	10.085	0.000
ROLE		2.080	0.204	10.213	0.000
PBC	BY				
KNOW		1.000	0.000	999.000	999.000
SOLV		0.956	0.039	24.614	0.000
EE	BY				
FAC		1.000	0.000	999.000	999.000
PART		1.101	0.057	19.377	0.000
COU		1.113	0.056	19.747	0.000
INS		0.981	0.057	17.151	0.000
EI	BY				
EARN		1.000	0.000	999.000	999.000
NEED		0.931	0.033	28.070	0.000
EI	ON				
AE		0.178	0.126	1.416	0.157
EE		0.649	0.210	3.090	0.002
SN		-0.948	0.535	-1.771	0.077
PBC		0.768	0.168	4.583	0.000
PBC	ON				
AE		0.470	0.071	6.660	0.000
SN		0.035	0.343	0.103	0.918
EE		0.468	0.123	3.807	0.000
AE	ON				
SN		1.664	0.523	3.180	0.001
EE		0.135	0.225	0.602	0.547
EE	WITH				
SN		0.287	0.037	7.746	0.000
BUD	WITH				
FAM		0.105	0.021	4.932	0.000
SEN		-0.048	0.014	-3.467	0.001

INS	WITH				
KNOW		0.053	0.015	3.572	0.000
FAM		-0.094	0.020	-4.799	0.000
PART		-0.071	0.018	-3.904	0.000
ROLE		-0.067	0.019	-3.581	0.000
SEN		-0.032	0.014	-2.351	0.019
NEED	WITH				
KNOW		0.052	0.013	3.962	0.000
FAC		0.082	0.021	3.998	0.000
VAL		0.035	0.011	3.111	0.002
ROLE		0.046	0.016	2.928	0.003
COU		0.035	0.014	2.409	0.016
KNOW	WITH				
BUD		0.038	0.014	2.825	0.005
SEN		-0.032	0.010	-3.087	0.002
EARN	WITH				
PART		-0.043	0.012	-3.512	0.000
FAC	WITH				
ROLE		-0.047	0.020	-2.361	0.018
BEH	WITH				
SEN		-0.044	0.014	-3.208	0.001
Intercepts					
VAL		3.640	0.050	73.393	0.000
SEN		3.706	0.052	71.472	0.000
BEH		3.609	0.052	69.070	0.000
FAM		3.883	0.039	100.237	0.000
BUD		3.643	0.041	89.062	0.000
ROLE		3.629	0.048	75.364	0.000
KNOW		3.383	0.048	71.089	0.000
SOLV		3.530	0.047	74.716	0.000
FAC		3.357	0.056	59.860	0.000
PART		3.430	0.054	63.560	0.000
COU		3.310	0.054	61.003	0.000
INS		3.457	0.053	65.785	0.000
EARN		3.411	0.054	63.485	0.000
NEED		3.231	0.057	56.723	0.000

Residual Variances

VAL	0.133	0.014	9.211	0.000
SEN	0.099	0.016	6.040	0.000
BEH	0.139	0.019	7.484	0.000
FAM	0.381	0.030	12.783	0.000
BUD	0.362	0.029	12.599	0.000
ROLE	0.189	0.030	6.202	0.000
KNOW	0.140	0.016	8.785	0.000
SOLV	0.185	0.018	10.588	0.000
FAC	0.422	0.035	12.204	0.000
PART	0.196	0.022	9.087	0.000
COU	0.190	0.018	10.402	0.000
INS	0.313	0.029	10.765	0.000
EARN	0.028	0.016	1.725	0.085
NEED	0.284	0.025	11.429	0.000
AE	0.187	0.028	6.737	0.000
PBC	0.074	0.015	4.969	0.000
EI	0.105	0.024	4.372	0.000

STANDARDIZED MODEL RESULTS

STDYX Standardization

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
AE	BY				
	VAL	0.919	0.011	87.071	0.000
	SEN	0.946	0.010	94.536	0.000
	BEH	0.924	0.012	79.164	0.000
SN	BY				
	FAM	0.523	0.042	12.530	0.000
	BUD	0.618	0.036	17.322	0.000
	ROLE	0.876	0.023	38.698	0.000
PBC	BY				
	KNOW	0.907	0.013	72.349	0.000
	SOLV	0.873	0.015	58.868	0.000
EE	BY				
	FAC	0.785	0.022	35.879	0.000
	PART	0.899	0.013	67.256	0.000
	COU	0.903	0.012	78.122	0.000
	INS	0.822	0.020	40.428	0.000
EI	BY				
	EARN	0.986	0.008	118.493	0.000
	NEED	0.866	0.015	58.494	0.000

EI	ON				
AE		0.153	0.108	1.415	0.157
EE		0.540	0.173	3.116	0.002
SN		-0.363	0.201	-1.803	0.071
PBC		0.626	0.133	4.702	0.000
PBC	ON				
AE		0.496	0.073	6.772	0.000
SN		0.017	0.161	0.103	0.918
EE		0.477	0.123	3.867	0.000
AE	ON				
SN		0.740	0.217	3.415	0.001
EE		0.131	0.217	0.602	0.547
EE	WITH				
SN		0.919	0.025	36.241	0.000
BUD	WITH				
FAM		0.282	0.050	5.687	0.000
SEN		-0.252	0.072	-3.526	0.000
INS	WITH				
KNOW		0.251	0.065	3.892	0.000
FAM		-0.274	0.053	-5.179	0.000
PART		-0.286	0.079	-3.617	0.000
ROLE		-0.276	0.080	-3.444	0.001
SEN		-0.184	0.078	-2.370	0.018
NEED	WITH				
KNOW		0.260	0.060	4.308	0.000
FAC		0.237	0.055	4.317	0.000
VAL		0.179	0.056	3.219	0.001
ROLE		0.200	0.068	2.932	0.003
COU		0.150	0.061	2.466	0.014
KNOW	WITH				
BUD		0.169	0.058	2.942	0.003
SEN		-0.269	0.090	-3.006	0.003
EARN	WITH				
PART		-0.583	0.251	-2.328	0.020
FAC	WITH				
ROLE		-0.167	0.071	-2.372	0.018
BEH	WITH				
SEN		-0.377	0.149	-2.541	0.011
Intercepts					

VAL	3.923	0.158	24.873	0.000
SEN	3.820	0.154	24.855	0.000
BEH	3.692	0.149	24.707	0.000
FAM	5.358	0.208	25.734	0.000
BUD	4.761	0.187	25.470	0.000
ROLE	4.028	0.162	24.913	0.000
KNOW	3.800	0.153	24.814	0.000
SOLV	3.994	0.160	24.940	0.000
FAC	3.200	0.132	24.229	0.000
PART	3.397	0.139	24.427	0.000
COU	3.261	0.134	24.280	0.000
INS	3.516	0.142	24.711	0.000
EARN	3.393	0.139	24.433	0.000
NEED	3.032	0.126	24.029	0.000
Variances				
SN	1.000	0.000	999.000	999.000
EE	1.000	0.000	999.000	999.000
Residual Variances				
VAL	0.155	0.019	7.983	0.000
SEN	0.106	0.019	5.582	0.000
BEH	0.146	0.022	6.757	0.000
FAM	0.726	0.044	16.597	0.000
BUD	0.618	0.044	14.035	0.000
ROLE	0.233	0.040	5.868	0.000
KNOW	0.177	0.023	7.772	0.000
SOLV	0.237	0.026	9.158	0.000
FAC	0.383	0.034	11.155	0.000
PART	0.192	0.024	8.000	0.000
COU	0.184	0.021	8.828	0.000
INS	0.324	0.033	9.680	0.000
EARN	0.028	0.016	1.710	0.087
NEED	0.250	0.026	9.733	0.000
AE	0.257	0.039	6.660	0.000
PBC	0.113	0.022	5.033	0.000
EI	0.107	0.024	4.372	0.000

STDY Standardization

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
AE	BY				
	VAL	0.919	0.011	87.071	0.000
	SEN	0.946	0.010	94.536	0.000
	BEH	0.924	0.012	79.164	0.000
SN	BY				
	FAM	0.523	0.042	12.530	0.000
	BUD	0.618	0.036	17.322	0.000
	ROLE	0.876	0.023	38.698	0.000
PBC	BY				
	KNOW	0.907	0.013	72.349	0.000
	SOLV	0.873	0.015	58.868	0.000
EE	BY				
	FAC	0.785	0.022	35.879	0.000
	PART	0.899	0.013	67.256	0.000
	COU	0.903	0.012	78.122	0.000
	INS	0.822	0.020	40.428	0.000
EI	BY				
	EARN	0.986	0.008	118.493	0.000
	NEED	0.866	0.015	58.494	0.000
EI	ON				
	AE	0.153	0.108	1.415	0.157
	EE	0.540	0.173	3.116	0.002
	SN	-0.363	0.201	-1.803	0.071
	PBC	0.626	0.133	4.702	0.000
PBC	ON				
	AE	0.496	0.073	6.772	0.000
	SN	0.017	0.161	0.103	0.918
	EE	0.477	0.123	3.867	0.000
AE	ON				
	SN	0.740	0.217	3.415	0.001
	EE	0.131	0.217	0.602	0.547
EE	WITH				
	SN	0.919	0.025	36.241	0.000
BUD	WITH				
	FAM	0.282	0.050	5.687	0.000
	SEN	-0.252	0.072	-3.526	0.000

INS	WITH				
KNOW		0.251	0.065	3.892	0.000
FAM		-0.274	0.053	-5.179	0.000
PART		-0.286	0.079	-3.617	0.000
ROLE		-0.276	0.080	-3.444	0.001
SEN		-0.184	0.078	-2.370	0.018
NEED	WITH				
KNOW		0.260	0.060	4.308	0.000
FAC		0.237	0.055	4.317	0.000
VAL		0.179	0.056	3.219	0.001
ROLE		0.200	0.068	2.932	0.003
COU		0.150	0.061	2.466	0.014
KNOW	WITH				
BUD		0.169	0.058	2.942	0.003
SEN		-0.269	0.090	-3.006	0.003
EARN	WITH				
PART		-0.583	0.251	-2.328	0.020
FAC	WITH				
ROLE		-0.167	0.071	-2.372	0.018
BEH	WITH				
SEN		-0.377	0.149	-2.541	0.011
Intercepts					
VAL		3.923	0.158	24.873	0.000
SEN		3.820	0.154	24.855	0.000
BEH		3.692	0.149	24.707	0.000
FAM		5.358	0.208	25.734	0.000
BUD		4.761	0.187	25.470	0.000
ROLE		4.028	0.162	24.913	0.000
KNOW		3.800	0.153	24.814	0.000
SOLV		3.994	0.160	24.940	0.000
FAC		3.200	0.132	24.229	0.000
PART		3.397	0.139	24.427	0.000
COU		3.261	0.134	24.280	0.000
INS		3.516	0.142	24.711	0.000
EARN		3.393	0.139	24.433	0.000
NEED		3.032	0.126	24.029	0.000
Variances					
SN		1.000	0.000	999.000	999.000
EE		1.000	0.000	999.000	999.000

Residual Variances

VAL	0.155	0.019	7.983	0.000
SEN	0.106	0.019	5.582	0.000
BEH	0.146	0.022	6.757	0.000
FAM	0.726	0.044	16.597	0.000
BUD	0.618	0.044	14.035	0.000
ROLE	0.233	0.040	5.868	0.000
KNOW	0.177	0.023	7.772	0.000
SOLV	0.237	0.026	9.158	0.000
FAC	0.383	0.034	11.155	0.000
PART	0.192	0.024	8.000	0.000
COU	0.184	0.021	8.828	0.000
INS	0.324	0.033	9.680	0.000
EARN	0.028	0.016	1.710	0.087
NEED	0.250	0.026	9.733	0.000
AE	0.257	0.039	6.660	0.000
PBC	0.113	0.022	5.033	0.000
EI	0.107	0.024	4.372	0.000

STD Standardization

		Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
AE	BY				
	VAL	0.853	0.038	22.338	0.000
	SEN	0.917	0.039	23.305	0.000
	BEH	0.903	0.040	22.334	0.000
SN	BY				
	FAM	0.379	0.038	10.067	0.000
	BUD	0.473	0.038	12.359	0.000
	ROLE	0.789	0.042	19.003	0.000
PBC	BY				
	KNOW	0.808	0.037	21.734	0.000
	SOLV	0.772	0.038	20.433	0.000
EE	BY				
	FAC	0.824	0.047	17.428	0.000
	PART	0.907	0.043	21.328	0.000
	COU	0.917	0.042	21.735	0.000
	INS	0.808	0.044	18.454	0.000
EI	BY				
	EARN	0.991	0.039	25.141	0.000
	NEED	0.923	0.045	20.296	0.000
EI	ON				
	AE	0.153	0.108	1.415	0.157
	EE	0.540	0.173	3.116	0.002
	SN	-0.363	0.201	-1.803	0.071
	PBC	0.626	0.133	4.702	0.000

PBC	ON				
AE		0.496	0.073	6.772	0.000
SN		0.017	0.161	0.103	0.918
EE		0.477	0.123	3.867	0.000
AE	ON				
SN		0.740	0.217	3.415	0.001
EE		0.131	0.217	0.602	0.547
EE	WITH				
SN		0.919	0.025	36.241	0.000
BUD	WITH				
FAM		0.105	0.021	4.932	0.000
SEN		-0.048	0.014	-3.467	0.001
INS	WITH				
KNOW		0.053	0.015	3.572	0.000
FAM		-0.094	0.020	-4.799	0.000
PART		-0.071	0.018	-3.904	0.000
ROLE		-0.067	0.019	-3.581	0.000
SEN		-0.032	0.014	-2.351	0.019
NEED	WITH				
KNOW		0.052	0.013	3.962	0.000
FAC		0.082	0.021	3.998	0.000
VAL		0.035	0.011	3.111	0.002
ROLE		0.046	0.016	2.928	0.003
COU		0.035	0.014	2.409	0.016
KNOW	WITH				
BUD		0.038	0.014	2.825	0.005
SEN		-0.032	0.010	-3.087	0.002
EARN	WITH				
PART		-0.043	0.012	-3.512	0.000
FAC	WITH				
ROLE		-0.047	0.020	-2.361	0.018
BEH	WITH				
SEN		-0.044	0.014	-3.208	0.001

Intercepts

VAL	3.640	0.050	73.393	0.000
SEN	3.706	0.052	71.472	0.000
BEH	3.609	0.052	69.070	0.000
FAM	3.883	0.039	100.237	0.000
BUD	3.643	0.041	89.062	0.000
ROLE	3.629	0.048	75.364	0.000
KNOW	3.383	0.048	71.089	0.000
SOLV	3.530	0.047	74.716	0.000
FAC	3.357	0.056	59.860	0.000
PART	3.430	0.054	63.560	0.000
COU	3.310	0.054	61.003	0.000
INS	3.457	0.053	65.785	0.000
EARN	3.411	0.054	63.485	0.000
NEED	3.231	0.057	56.723	0.000

Variances

SN	1.000	0.000	999.000	999.000
EE	1.000	0.000	999.000	999.000

Residual Variances

VAL	0.133	0.014	9.211	0.000
SEN	0.099	0.016	6.040	0.000
BEH	0.139	0.019	7.484	0.000
FAM	0.381	0.030	12.783	0.000
BUD	0.362	0.029	12.599	0.000
ROLE	0.189	0.030	6.202	0.000
KNOW	0.140	0.016	8.785	0.000
SOLV	0.185	0.018	10.588	0.000
FAC	0.422	0.035	12.204	0.000
PART	0.196	0.022	9.087	0.000
COU	0.190	0.018	10.402	0.000
INS	0.313	0.029	10.765	0.000
EARN	0.028	0.016	1.725	0.085
NEED	0.284	0.025	11.429	0.000
AE	0.257	0.039	6.660	0.000
PBC	0.113	0.022	5.033	0.000
EI	0.107	0.024	4.372	0.000

R-SQUARE

Observed Variable	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
VAL	0.845	0.019	43.536	0.000
SEN	0.894	0.019	47.268	0.000
BEH	0.854	0.022	39.582	0.000
FAM	0.274	0.044	6.265	0.000
BUD	0.382	0.044	8.661	0.000
ROLE	0.767	0.040	19.349	0.000
KNOW	0.823	0.023	36.174	0.000
SOLV	0.763	0.026	29.434	0.000
FAC	0.617	0.034	17.940	0.000
PART	0.808	0.024	33.628	0.000
COU	0.816	0.021	39.061	0.000
INS	0.676	0.033	20.214	0.000
EARN	0.972	0.016	59.246	0.000
NEED	0.750	0.026	29.247	0.000
Latent Variable	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
AE	0.743	0.039	19.241	0.000
PBC	0.887	0.022	39.534	0.000
EI	0.893	0.024	36.494	0.000

QUALITY OF NUMERICAL RESULTS

Condition Number for the Information Matrix 0.140E-04
 (ratio of smallest to largest eigenvalue)

TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
Effects from AE to EI				
Total	0.539	0.101	5.341	0.000
Total indirect	0.361	0.086	4.177	0.000

Specific indirect

EI				
PBC				
AE	0.361	0.086	4.177	0.000

Direct

EI				
AE	0.178	0.126	1.416	0.157

Effects from SN to EI

Total	-0.023	0.407	-0.057	0.955
Total indirect	0.925	0.434	2.128	0.033

Specific indirect

EI				
AE				
SN	0.296	0.265	1.119	0.263

EI				
PBC				
SN	0.027	0.266	0.102	0.919

EI				
PBC				
AE				
SN	0.601	0.239	2.513	0.012

Direct

EI				
SN	-0.948	0.535	-1.771	0.077

Effects from EE to EI

Total	1.081	0.186	5.801	0.000
Total indirect	0.432	0.145	2.985	0.003

Specific indirect

EI				
AE				
EE	0.024	0.035	0.685	0.493

EI				
PBC				
EE	0.359	0.096	3.734	0.000

EI				
PBC				
AE				
EE	0.049	0.082	0.597	0.550

Direct

EI				
EE	0.649	0.210	3.090	0.002

Effects from SN to PBC

Total	0.818	0.354	2.312	0.021
Total indirect	0.782	0.282	2.771	0.006

Specific indirect

PBC				
AE				
SN	0.782	0.282	2.771	0.006

Direct

PBC				
SN	0.035	0.343	0.103	0.918

Effects from EE to PBC

Total	0.531	0.156	3.401	0.001
Total indirect	0.064	0.105	0.605	0.545

Specific indirect

PBC				
AE				
EE	0.064	0.105	0.605	0.545

Direct

PBC				
EE	0.468	0.123	3.807	0.000

STANDARDIZED TOTAL, TOTAL INDIRECT, SPECIFIC INDIRECT, AND DIRECT EFFECTS

STDYX Standardization

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
Effects from AE to EI				
Total	0.464	0.086	5.373	0.000
Total indirect	0.311	0.074	4.205	0.000
Specific indirect				
EI				
PBC				
AE	0.311	0.074	4.205	0.000
Direct				
EI				
AE	0.153	0.108	1.415	0.157
Effects from SN to EI				
Total	-0.009	0.156	-0.057	0.955
Total indirect	0.354	0.162	2.184	0.029
Specific indirect				
EI				
AE				
SN	0.113	0.101	1.129	0.259

EI				
PBC				
SN	0.010	0.102	0.102	0.919
EI				
PBC				
AE				
SN	0.230	0.088	2.619	0.009
Direct				
EI				
SN	-0.363	0.201	-1.803	0.071
Effects from EE to EI				
Total	0.899	0.149	6.025	0.000
Total indirect	0.359	0.119	3.023	0.003
Specific indirect				
EI				
AE				
EE	0.020	0.029	0.686	0.493
EI				
PBC				
EE	0.299	0.079	3.798	0.000
EI				
PBC				
AE				
EE	0.041	0.068	0.598	0.550
Direct				
EI				
EE	0.540	0.173	3.116	0.002

Effects from SN to PBC

Total	0.384	0.161	2.389	0.017
Total indirect	0.367	0.126	2.925	0.003
Specific indirect				
PBC				
AE				
SN	0.367	0.126	2.925	0.003
Direct				
PBC				
SN	0.017	0.161	0.103	0.918

Effects from EE to PBC

Total	0.542	0.157	3.444	0.001
Total indirect	0.065	0.107	0.605	0.545
Specific indirect				
PBC				
AE				
EE	0.065	0.107	0.605	0.545
Direct				
PBC				
EE	0.477	0.123	3.867	0.000

STDY Standardization

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
Effects from AE to EI				
Total	0.464	0.086	5.373	0.000
Total indirect	0.311	0.074	4.205	0.000
Specific indirect				
EI				
PBC				
AE	0.311	0.074	4.205	0.000
Direct				
EI				
AE	0.153	0.108	1.415	0.157

Effects from SN to EI

Total	-0.009	0.156	-0.057	0.955
Total indirect	0.354	0.162	2.184	0.029

Specific indirect

EI				
AE				
SN	0.113	0.101	1.129	0.259

EI				
PBC				
SN	0.010	0.102	0.102	0.919

EI				
PBC				
AE				
SN	0.230	0.088	2.619	0.009

Direct

EI				
SN	-0.363	0.201	-1.803	0.071

Effects from EE to EI

Total	0.899	0.149	6.025	0.000
Total indirect	0.359	0.119	3.023	0.003

Specific indirect

EI				
AE				
EE	0.020	0.029	0.686	0.493

EI				
PBC				
EE	0.299	0.079	3.798	0.000

EI				
PBC				
AE				
EE	0.041	0.068	0.598	0.550

Direct

EI				
EE	0.540	0.173	3.116	0.002

Effects from SN to PBC

Total	0.384	0.161	2.389	0.017
Total indirect	0.367	0.126	2.925	0.003

Specific indirect

PBC				
AE				
SN	0.367	0.126	2.925	0.003

Direct

PBC				
SN	0.017	0.161	0.103	0.918

Effects from EE to PBC

Total	0.542	0.157	3.444	0.001
Total indirect	0.065	0.107	0.605	0.545

Specific indirect

PBC				
AE				
EE	0.065	0.107	0.605	0.545

Direct

PBC				
EE	0.477	0.123	3.867	0.000

STD Standardization

	Estimate	S.E.	Est./S.E.	Two-Tailed P-Value
Effects from AE to EI				
Total	0.464	0.086	5.373	0.000
Total indirect	0.311	0.074	4.205	0.000
Specific indirect				
EI				
PBC				
AE	0.311	0.074	4.205	0.000
Direct				
EI				

AE	0.153	0.108	1.415	0.157
Effects from SN to EI				
Total	-0.009	0.156	-0.057	0.955
Total indirect	0.354	0.162	2.184	0.029
Specific indirect				
EI				
AE				
SN	0.113	0.101	1.129	0.259
EI				
PBC				
SN	0.010	0.102	0.102	0.919
EI				
PBC				
AE				
SN	0.230	0.088	2.619	0.009
Direct				
EI				
SN	-0.363	0.201	-1.803	0.071
Effects from EE to EI				
Total	0.899	0.149	6.025	0.000
Total indirect	0.359	0.119	3.023	0.003
Specific indirect				
EI				
AE				
EE	0.020	0.029	0.686	0.493
EI				
PBC				
EE	0.299	0.079	3.798	0.000

EI				
PBC				
AE				
EE	0.041	0.068	0.598	0.550
Direct				
EI				
EE	0.540	0.173	3.116	0.002
Effects from SN to PBC				
Total	0.384	0.161	2.389	0.017
Total indirect	0.367	0.126	2.925	0.003
Specific indirect				
PBC				
AE				
SN	0.367	0.126	2.925	0.003
Direct				
PBC				
SN	0.017	0.161	0.103	0.918
Effects from EE to PBC				
Total	0.542	0.157	3.444	0.001
Total indirect	0.065	0.107	0.605	0.545
Specific indirect				
PBC				
AE				
EE	0.065	0.107	0.605	0.545
Direct				
PBC				
EE	0.477	0.123	3.867	0.000

MODEL MODIFICATION INDICES

NOTE: Modification indices for direct effects of observed dependent variables regressed on covariates may not be included. To include these, request MODINDICES (ALL).

Minimum M.I. value for printing the modification index 3.841

		M.I.	E.P.C.	Std E.P.C.	StdYX E.P.C.
BY Statements					
AE	BY FAM	5.527	0.222	0.189	0.261
AE	BY BUD	11.425	-0.342	-0.292	-0.382
AE	BY EARN	5.681	0.253	0.215	0.214
AE	BY NEED	5.681	-0.235	-0.201	-0.188
SN	BY EARN	4.960	1.019	0.387	0.385
SN	BY NEED	4.960	-0.949	-0.360	-0.338
PBC	BY EARN	5.273	0.970	0.784	0.779
PBC	BY NEED	5.272	-0.904	-0.730	-0.685
EE	BY FAM	14.329	-0.561	-0.462	-0.637
EE	BY BUD	12.672	0.578	0.476	0.622
EI	BY FAM	5.138	-0.151	-0.149	-0.206
WITH Statements					
FAM	WITH BEH	4.932	0.032	0.032	0.138
BUD	WITH VAL	4.211	-0.029	-0.029	-0.130
PART	WITH KNOW	4.307	-0.026	-0.026	-0.158

DIAGRAM INFORMATION

Use View Diagram under the Diagram menu in the Mplus Editor to view the diagram. If running Mplus from the Mplus Diagrammer, the diagram opens automatically.

Diagram output
d:\mplus\sem\new sem\total-new.dgm

Beginning Time: 18:57:54
Ending Time: 18:57:54
Elapsed Time: 00:00:00

MUTHEN & MUTHEN
3463 Stoner Ave.
Los Angeles, CA 90066

Tel: (310) 391-9971
Fax: (310) 391-8971
Web: www.StatModel.com
Support: Support@StatModel.com

Copyright (c) 1998-2013 Muthen & Muthen